

Літаратура і Мастацтва

ВЫДАЕЦЦА
3 1932 г.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕННІКАЎ БССР

№ 22 (2704)

Пятніца, 31 мая 1974 года

Цана 8 кап.

СУСТРЭЧА З ВЫБАРШЧЫКАМІ

Кандыдат у дэпутаты Вярхоўнага Савета СССР народны паэт Беларусі Пятрусь Броўка сустрэўся на Мазыршчыне са сваімі выбаршчыкамі. Рэпартаж аб гэтай цёплай сустрэчы чытайце на трэцяй старонцы што-тыднёвіка.

Фота Я. БАРЫСЕНКІ.

ЗАЎТРА—МІЖНАРОДНЫ ДЗЕНЬ АБАРОНЫ ДЗЯЦЕЙ

Дзеці — наша надзея, наша будучыня. Заўтра народы свету адзначаюць Міжнародны дзень абароны дзяцей. Няхай заўжды свеціць над імі мірнае сонца, няхай шчаслівымі ўсмешкамі свецяцца іх твары!

На гэтым здымку—юныя ўдзельнікі мастацкай самадзейнасці Палаца культуры Магілёўскага завода штучнага валакна імя В. Куйбышава. Фота-рэпартажы і іншыя матэрыялы пра піянерыю рэспублікі чытайце на два-наццатай і трынаццатай старонках.

Фота Ул. КРУКА.

Аб павышэнні ролі бібліятэк у камуністычным выхаванні працоўных і навукова-тэхнічным прагрэсе

У прынятай па гэтым пытанню пастанове адзначаецца, што за апошнія гады праведзена значная работа па далейшаму развіццю бібліятэчнай справы ў краіне, паліпшэнню абслугоўвання насельніцтва кнігай. Цяпер у Савецкім Саюзе налічваецца 360 тысяч бібліятэк з кніжным фондам 3,3 мільярда экзэмпляраў, якія абслугоўваюць больш чым 180 мільянаў чытачоў.

Бібліятэкі вядуць актыўную прапаганду палітыкі Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы, аказваюць вялікую дапамогу партыйным арганізацыям у камуністычным выхаванні савецкіх людзей, павышэнні іх культурнага і навукова-тэхнічнага ўзроўню. Расшырылася дзейнасць навуковых, тэхнічных, спецыяльных і масавых бібліятэк па прапагандзе дасягненняў навукі і перадавога вопыту, па інфармацыйна-бібліяграфічнаму абслугоўванню работнікаў навукі і вытворчасці. Умацавалася сувязь бібліятэк з арганімі навукова-тэхнічнай інфармацыі.

У нашай краіне бібліятэчным абслугоўваннем практычна ахоплены прадпрыемствы і арганізацыі ўсіх галін народнай гаспадаркі, кожны населены пункт, кожная сямя. Усюды ўкаранены адкрыты доступ да кніжных фондаў. Бібліятэкі пачалі глыбей вывучаць і больш поўна задавальняць запатрабаванні чытачоў. Значна павышэнню эфектыўнасці абслугоўвання насельніцтва кнігай садзейнічае цэнтралізацыя бібліятэчнай сеткі, якая праводзіцца ў радые гарадоў і раёнаў краіны і дае магчымасць аб'ядноўваць намаганні і матэрыяльныя рэсурсы бібліятэк, ажыццяўляць адзіную палітыку комплектавання іх фондаў.

Разам з тым ЦК КПСС адзначае, што ўзровень работы многіх бібліятэк, арганізацыя абслугоўвання насельніцтва кнігай яшчэ не поўнасцю адпавядаюць задачам камуністычнага выхавання савецкага народа, пастаўленым XXIV з'ездам партыі, не задавальняюць у належнай меры навуковыя і культурныя запатрабаванні працоўных. Нярэдка каштоўныя кнігі доўгі час ляжаць на паліцах без руху, не даходзяць да чытачоў. Абарачальнасць фондаў навукова-тэхнічных і спецыяльных бібліятэк застаецца нізкай. Недататкова апэратыўна і мэтанакіравана ажыццяўляецца інфармацыя аб новай літаратуры, мала выпускаецца рэкамендацыйных указальнікаў і метадычных дапаможнікаў па пытаннях камуністычнага выхавання, эканоміцы, філасофіі, гісторыі КПСС, па праблемах навукова-тэхнічнага прагрэсу, а таксама ў дапамогу рабочым масавых прафесій. У прапагандзе кнігі слаба выкарыстоўваюцца друк, радыё, тэлебачанне. Навуковыя даследаванні ў галіне бібліятэчнага ўзроўня нярэдка маюць абстрактны характар, не заканчваюцца выпрацоўкай канкрэтных прапаноў і рэкамендацый. Усё яшчэ не жывы недахопы ў комплектаванні кніжных фондаў, у бібліятэкі нярэдка засылаецца літаратура, якая не знаходзіць збыту ў рознічным гандлі.

Больш шырокаму і эфектыўнаму выкарыстанню кнігі пераходжае ведамасная раз'яднанасць бібліятэк, адсутнасць кааперавання ў комплектаванні іх фондаў. Працягваецца адкрыццё вялікай колькасці

дробных бібліятэк, без уліку сапраўднай у іх патрэбнасці. Многія тэхнічныя і спецыяльныя бібліятэкі працуюць замкнута, абслугоўваюць вузкае кола спецыялістаў, слаба выкарыстоўваюць сучасныя метады і сродкі апрацоўкі, пошуку і распаўсюджвання навукова-тэхнічнай інфармацыі. Рад міністэрстваў і ведамстваў да гэтага часу не забяспечыў узгодненнай работы ведамасных інфармацыйных сродкаў і навукова-тэхнічных бібліятэк на базе адзіных ведамасна-інфармацыйных фондаў, што прыводзіць да нерацыянальнага выкарыстання сродкаў, да паралелізму ў рабоце.

Усе гэтыя недахопы, гаворыцца ў пастанове, выкліканы тым, што саюзныя міністэрствы культуры, вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі, асветы, Дзяржаўны камітэт Савета Міністраў СССР па навуцы і тэхніцы, ВЦСПС, многія партыйныя, савецкія, прафсаюзныя, камсамольскія органы недастаткова глыбока ўнікаюць у змест работы бібліятэк, не праяўляюць належных клопатаў аб умацаванні іх матэрыяльна-тэхнічнай базы, аб падборы і выхаванні кадраў бібліятэчных работнікаў, стварэнні для іх неабходных жыллёва-бытавых умоў. Значная частка буйных бібліятэк не забяспечана сучаснымі сродкамі механізацыі і аўтаматызацыі, а цэнтралізаваныя бібліятэчныя сістэмы разнажэнальнай тэхнікі і аўтатранспартам.

ЦК КПСС абавязвае ЦК кампартыі саюзных рэспублік, крайкомы, абкомы, гаркомы, райкомы партыі, Саветы Міністраў саюзных рэспублік, Міністэрства культуры СССР, Міністэрства вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі СССР, Міністэрства асветы СССР, Дзяржаўны камітэт Савета Міністраў СССР па навуцы і тэхніцы, ВЦСПС, Акадэмію навук СССР і іншыя ведамствы прыняць меры да карэнага паліпшэння дзейнасці бібліятэк, павышэння іх ролі як важных апарных баз партыйных арганізацый па камуністычнаму выхаванню працоўных, ідэалагічных і навукова-інфармацыйных устаноў.

Галоўная задача бібліятэк, падкрэсліваецца ў пастанове, заключаецца ў актыўнай прапагандзе палітыкі Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы, у больш поўным выкарыстанні велізарных кніжных багаццяў для адукацыі і выхавання новага чалавека, паскарэння навукова-тэхнічнага прагрэсу. Неабходна расшырыць дзейнасць навуковых, тэхнічных і масавых бібліятэк па распаўсюджванню дасягненняў навукі, тэхнікі і перадавога вопыту, па апэратыўнаму забяспечэнню навукова-тэхнічнай інфармацыйнай спецыялістаў народнай гаспадаркі, аказваць дыферэнцыраваную дапамогу чытачам, з улікам іх адукацыйнага ўзроўню, прафесіянальных інтарэсаў і ўзроставага асаблівасцей.

Саветам Міністраў саюзных і аўтаномных рэспублік, крайвым і абласным выканкамам Саветаў дэпутатаў працоўных даручана правесці ў 1974—1980 гадах цэнтралізацыю дзяржаўных масавых бібліятэк шляхам стварэння на базе гарадскіх і

раённых бібліятэк адзінай сеткі з агульным штатам, кніжным фондам, цэнтралізаванымі камплектаваннем і апрацоўкай літаратуры. Міністэрству культуры СССР даручана распрацаваць палажэнне аб цэнтралізацыі дзяржаўных масавых бібліятэк і метадыку іх пераводу на новую сістэму абслугоўвання насельніцтва. Рэарганізацыя павінна быць ажыццёўлена ў межах асігнаванняў, якія прадугледжваюцца па дзяржаўнаму бюджэту на ўтрыманне і развіццё бібліятэчнай сеткі. Адначасова міністэрствы і ведамствы, ВЦСПС абавязаны распрацаваць меры па цэнтралізацыі сеткі ведамасных ім бібліятэк, прадугледжваючы стварэнне як галіновых, так і міжведамасных цэнтралізаваных сістэм, забяспечваючы іх дакладнае ўзаемадзеянне. Дзяржаўны камітэт Савета Міністраў СССР па навуцы і тэхніцы, міністэрствы і ведамствы павінны таксама павысіць ролю ўсесаюзных, галіновых, рэспубліканскіх і тэрытарыяльных арганізацый і іх бібліятэк у каардынацыі работы па стварэнні адзіных ведамасна-інфармацыйных фондаў.

ЦК КПСС абавязвае Дзяржаўны камітэт Савета Міністраў СССР па справах выдавецтваў, паліграфіі і кніжнага гандлю паліпшыць забяспечэнне бібліятэк кнігамі, забяспечыць своечасовае задавальненне іх заявак на новую літаратуру, прадугледзець расшырэнне выпуску кніг бібліятэчнай серыі тыражамі, якія б задавальнялі патрэбнасці масавых бібліятэк, увесці ва ўсіх бібліятэчных калектарах цэнтралізаваную апрацоўку паступаючай літаратуры. Дзяржплану СССР даручана вырашыць пытанне аб аднясенні тавараабароту бібліятэчных калектараў да рознічнага тавараабароту кнігагандлёвых арганізацый.

З мэтай больш рацыянальнай арганізацыі кніжных фондаў навуковых і абласных бібліятэк, больш планернага іх размяшчэння па асноўных эканамічных раёнах краіны пастановай устаноўлена, што кнігі, якія мала выкарыстоўваліся за ўсе гады выдання, захоўваюцца ў абмежаванай колькасці бібліятэк (бібліятэках-дэпазітарых). Астатнія бібліятэкі, незалежна ад ведамаснай прыналежнасці, павінны перадаваць літаратуру, якая мала выкарыстоўваецца, у дэпазітарый і атрымліваць яе, у выпадку неабходнасці, у арыгіналах або копіях па міжбібліятэчнаму абмену.

Міністэрству культуры СССР, Дзяржаўнаму камітэту Савета Міністраў СССР па навуцы і тэхніцы, пазідыму Акадэміі навук СССР і Міністэрству вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі СССР даручана ў шасцімесячны тэрмін зацвердзіць пералік бібліятэк-дэпазітарый агульнасаюзнага значэння і палажэнне аб іх дзейнасці.

Саветам Міністраў саюзных рэспублік па ўзгадненню з Міністэрствам культуры СССР і Дзяржаўным камітэтам Савета Міністраў СССР па навуцы і тэхніцы даручана зацвердзіць спіс бібліятэк-дэпазітарый рэспубліканскага і міжабласнога значэння.

На Міністэрства культуры СССР і Дзяржаўны камітэт Савета Міністраў СССР па на-

вуцы і тэхніцы па ўзгадненню з зацікаўленымі ведамствамі ўскладзена распрацоўка асноўных напрамкаў развіцця бібліятэчнай справы ў краіне, адзіных прынцыпаў размяшчэння сеткі, інструктыўных дакументаў, якія б рэгламентавалі дзейнасць бібліятэк рознай ведамаснай прыналежнасці. Прызнана неабходным для каардынацыі кіраўніцтва бібліятэчнай справай у краіне стварыць пры Міністэрстве культуры СССР дзяржаўную міжведамасную бібліятэчную камісію.

ЦК КПСС абавязвае Саветы Міністраў саюзных рэспублік, Міністэрства культуры СССР і Міністэрства асветы СССР прыняць меры для далейшага паліпшэння бібліятэчнага абслугоўвання дзяцей і юнацтва. Пастановай прадугледжваецца зваршыць у 1974—1976 гадах стварэнне рэспубліканскіх і абласных дзіцячых і юнацкіх бібліятэк, а таксама дзіцячых бібліятэк у раённых цэнтрах. Міністэрству культуры СССР даручана забяспечыць метадычнае кіраўніцтва бібліятэкамі ўсіх ведамстваў, якія абслугоўваюць дзяцей і юнацтва, накіроўваючы іх дзейнасць на аказанне дзейнай дапамогі школе ў выхаванні ў падрастаючага пакалення высокіх прынцыпаў камуністычнай маралі, любві да Радзімы, імкнення да ведаў і працавітасці.

Цэнтральны Камітэт КПСС зварнуў увагу раду міністэрстваў і ведамстваў, Акадэміі навук СССР на неабходнасць забяспечыць далейшае развіццё і паліпшэнне каардынацыі навукова-даследчай работы ў галіне бібліятэчнага і бібліяграфічнага ведамстваў і бібліяграфіі. Прапанавана ўзмацніць ролю Дзяржаўнай бібліятэкі СССР імя У. І. Леніна, а па навукова-тэхнічных і спецыяльных бібліятэках ролю Дзяржаўнай публічнай навукова-тэхнічнай бібліятэкі СССР як агульнасаюзнага навукова-метадычнага цэнтра. З мэтай сістэматычнага абмену вопытам работы і лепшага паліпшэння дасягненняў бібліятэчнага будаўніцтва часопіс «Библиотекар» рэарганізаваны ў агульнасаюзны часопіс—орган Міністэрства культуры СССР і Міністэрства культуры РСФСР.

Партыйным, савецкім, прафсаюзным і гаспадарчым органам, гаворыцца далей у пастанове, неабходна ўзмацніць увагу да падбору і выхавання

кадраў, умацаваць бібліятэкі кваліфікаванымі работнікамі. Прапанавана павысіць якасць падрыхтоўкі кадраў для ўсіх бібліятэк, звярнуўшы асаблівую ўвагу на павелічэнне падрыхтоўкі работнікаў з вышэйшай адукацыяй і ажыццёўленне іх спецыялізацыі. Міністэрству вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі СССР, Міністэрству асветы СССР, міністэрствам і ведамствам, што маюць вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай навучальнай ўстановай, даручана прыняць меры, якія забяспечылі б авалоданне студэнтамі і навучэнцамі асновамі бібліятэчна-бібліяграфічных ведаў.

Дзяржаўнаму камітэту Савета Міністраў СССР па пытаннях працы і зарплат, Міністэрству фінансаў СССР, Дзяржаўнаму камітэту Савета Міністраў СССР па навуцы і тэхніцы, ВЦСПС, Міністэрству культуры СССР дадзена даручэнне распрацаваць новы парадок аднаўлення бібліятэк да груп па аснове працы работнікаў, паклаўшы ў яго аснову аб'ём работы па абслугоўванню чытачоў.

ЦК КПСС абавязвае Саветы Міністраў саюзных рэспублік, партыйныя, савецкія і прафсаюзныя органы, міністэрствы і ведамствы прыняць меры да далейшага ўмацавання матэрыяльна-тэхнічнай базы бібліятэк, іх планернага размяшчэння. Саветам Міністраў саюзных рэспублік, міністэрствам і ведамствам дазволена пры неабходнасці прадстаўляць у першых паверхах жылых дамоў памяшканні для бібліятэк. Неабходныя на гэта затраты павінны быць аднесены за кошт адлічэнняў ад жыллёвага будаўніцтва, прадугледжваючы на ўзвядзенне прадпрыемстваў рознічнага гандлю, грамадскага харчавання і бытавога абслугоўвання насельніцтва.

Дзяржплану СССР даручана пры распрацоўцы праекта народнага гаспадарчага плана на 1976—1980 гады прадугледзець павелічэнне вытворчасці бібліятэчнага абсталявання, сродкаў механізацыі і капітальна-разнажэльнай тэхнікі. Дзяржбуду СССР і Міністэрству культуры СССР прапанавана распрацаваць у 1974—1976 гадах новыя тыпавыя праекты будынкаў бібліятэк для розных раёнаў краіны.

[«Правда» за 26 мая 1974 г.]

ВІНШУЕМ З УЗНАГАРОДАЙ!

Указам Прэзідыяма Вярхоўнага Савета СССР за заслугі ў развіцці савецкай літаратуры і ў сувязі з сямідзесяцігоддзем з

дня нараджэння пісьменнік РУСАК Адам Герасімавіч ўзнагароджаны ордэнам ДРУЖБЫ НАРОДАЎ.

НА КРЫЛАХ ПЕСНІ

28 мая ў канцэртнай зале Беларускай дзяржаўнай ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга філармоніі адбыўся вечар, прысвечаны 70-годдзю з дня нараджэння заслужанага дзеяча культуры БССР, паэта-песенніка Адама Русака. Уступным словам вечар адкрыў Анатоль Грачанікаў. Слова пра творчасць юбіляра сказаў Сяргей Грахоўскі. Адама Русака гарача віталі народны пісьменнік рэспублікі, першы намеснік старшыні праўлення СП БССР

Іван Шамякін, народны артыст СССР, старшыня праўлення Саюза кампазітараў БССР Рыгор Шырма, сакратар Капыльскага РК КПБ Уладзімір Сінляковіч, старшы рэдактар музычнага вшчачаня Беларускага радыё Уладзімір Карызна. Са словам у адказ выступіў юбіляр. У заключэнне вечара прысутныя з вялікай цікавасцю праслухалі канцэрт, складзены з папулярных твораў на словы Адама Русака.

3 ПАВАГАЙ І ЛЮБОЎЮ

СУСТРЭЧА КАНДИДАТА У ДЭПУТАТЫ ВЯРХОЎНАГА САВЕТА СССР П. У. БРОЎКІ З ВІБАРШЧЫКАМІ

Цёпла і сардэчна прайшла сустрэча працоўных горада Мазыра і раёна з кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Савета СССР народным паэтам Беларусі, лаўрэатам Ленінскай прэміі, Героём Сацыялістычнай Працы Пятром Усцінавічам Броўкам.

— Вось ужо амаль паўстагоддзя плённа працуе ў савецкай літаратуры Пятрусь Броўка, — так пачаў сваё выступленне даяраная асоба кандыдата ў дэпутаты, выкладчык Мазырскага педгагічнага інстытута імя Н. К. Крупскай М. Ц. Кавалёў. — Многім з нас яго імя знаёма з дзяцінства, са школьнай парты, яго вершы мы вучылі напамяць, яны ўводзілі нас у чужыны свет паэзіі.

Прамоўца расказаў пра жыццёвы і творчы шлях П. Броўкі, пра яго вялікую і плённую грамадскую дзейнасць як члена ЦК КПБ, дэпутата Вярхоўнага Савета СССР, галоўнага рэдактара Беларускай Савецкай Энцыклапедыі.

На трыбуне — дырэктар Асавецкай сярэдняй школы Л. П. Судзібар. Ён гаворыць пра кнігі Пятруся Броўкі, асноўная тэма якіх — ратны і працоўны подзвіг народа, дружба савецкіх людзей.

— Ад імя інтэлігенцыі раёна, выбаршчыкаў Асавецкага сельскага Савета, — гаворыць ён, — я запэўняю, што ў дзень выбараў мы аднадушна прагаласуем за нашага кандыдата ў дэпутаты Пятра Усцінавіча Броўку.

Шмат цёлых слоў у адрас кандыдата выказалі ў сваіх выступленнях сакратар парткома трэста «Мазырнафтахімбуд» М. А. Клімаў, даярка калгаса «Радзіма» Н. П. Чэпікава, начальнік аўтакаміна Р. Л. Альтшуль, старшы буравы майстар Мазырскай канторы разведчацкага бурэння Герой Сацыялістычнай Працы І. М. Рудкоўскі.

Цёпла сустрэты выбаршчыкамі са словам падзякі за аказаны давер выступіў Пятрусь Броўка.

Студэнты — народ гасцінны. Чырвонымі цюльпанамі сустракалі яны дарагога гасця — Пятруся Броўку, які прыехаў на сустрэчу з выбаршчыкамі ў Мазырскі педінстытут. Менавіта будучыя настаўнікі на сваім перадавыбарчым сходзе першымі назвалі яго сваім кандыдатам у дэпутаты вышэйшага органа ўлады краіны. Інстытутскі клуб — паўночкі. Для кожнага прысутнага сённяшняга ўрачыстасць — гэта яшчэ і сустрэча з любімым паэтам. Далёка не ўсе, вядома, ведалі яго асабіста, але амаль кожны, хто прыйшоў сюды, здаўна палюбіў натхнёнае паэтычнае слова пісьменніка.

Пра гэта гаварылі прарэктар па вучэбнай і навуковай рабоце В. А. Курчэнка, выкладчык У. Ц. Піскун, дэлегат XVII з'езда ВЛКСМ студэнтка Ірына Варэнік.

— Ад шчырага сэрца дзякую вам за аказаны давер, — сказаў у сваім слове ў адказ Пятрусь Броўка. — Кожная сустрэча з моладдзю, са студэнтамі для мяне вялікая радасць. Нідзе ў свеце не клопацца так аб маладым пакаленні, як у нашай Краіне Саветаў, дзе для маладых адкрыты ўсе дарогі ў шырокі свет навукі і творчасці, працы.

Пётр Усцінавіч расказаў, што ў гэтыя дні шмат паездзіў па Палессі, яшчэ раз убачыў на свае вочы, як аднавіўся некалі забыты край, выраслі новыя гарады і вёскі, падняліся корпусы заводаў і фабрык, пралаглі асфальтавыя дарогі. Усё гэта зроблена працавітымі рукамі свабодных савецкіх людзей.

У канцы сустрэчы народны паэт па просьбе прысутных прачытаў некалькі сваіх вершаў.

С. ГУТЭРМАН.

ПАДВЕДЗЕНЫ ВЫНІКІ

28 мая закончыліся заняткі тэарэтычнага семінару пры партыйнай арганізацыі Саюза пісьменнікаў БССР па тэме: «XXIV з'езд КПСС і развіццё эстэтычнай культуры савецкага народа».

На працягу навучальнага года прачытан цыкл лекцый: «Міжнародная дзейнасць КПСС па ажыццяўленню рэвалюцыйнага XXIV з'езда КПСС» (кандыдат эканамічных навук В. А. Аляшкевіч), «Некаторыя праблемы сацыяльнай палітыкі ЗША» (дацэнт БДУ імя У. І. Леніна А. З. Гусеў), «Мастацтва як форма грамадскай свядомасці» (кандыдат філасофскіх навук М. І. Крукоўскі), «Крытыка сучаснага буржуазнага мастацтва» (кандыдат філасофскіх навук Ю. А. Гусеў), «Акутульныя праблемы архітэктурнай эстэтыкі»

(кандыдат архітэктурных навук Я. Л. Заслаўскі).

Праведзены таксама дзве тэарэтычныя канферэнцыі. На першай па тэме «Мастацтва і палітыка» выступалі слухачы Васіль Зуёнак, Эдзі Агняцвет, Леанід Дайнека, Леанід Лявоў, Васіль Маеўскі.

Цікава і змястоўна прайшлі заключныя заняткі тэарэтычнага семінара, на якіх з рэфэратамі выступілі: Віктар Касцюк — «Мастацтва і мараль», Язэп Семязон — «Крытыка сучаснай буржуазнай эстэтыкі», Віктар Шымук — «Ленінскі прынцып непрымырмасці камуністычнай і буржуазнай ідэалогій», Мікалай Матукоўскі — «Навукова-тэхнічны прагрэс і літаратура».

А. ПЯТРОВІЧ.

ПРА ПЕРШУЮ КНІЖКУ ПАЭТА

Днямі адбылося сумеснае пасяджэнне сенцыі паэзіі Саюза пісьменнікаў БССР і рэдакцыі паэзіі выдавецтва «Мастацкая літаратура». На парадку дня было адно пытанне: «Выданне першай кнігі паэта». Але гаворка на гэтую тэму прыцягнула многіх паэтаў-пачаткоўцаў, членаў літаратурных аб'яднанняў. Пасяджэнне адкрыў А. Варцінскі, з паведамленнем аб рабоце рэдакцыі паэзіі над

першымі вершаванымі зборнікамі выступіў У. Паўлаў. Аб паэтычнай творчасці В. Шыханцова, М. Пракаповіча, А. Белавуса, Г. Ждановіча, В. Яраца, У. Дубовіка, Л. Мароза гаварылі Е. Лось, Г. Бураўнін, Р. Тармола, П. Макаль, А. Разанаў, К. Цвірка. У спрэчках прынялі ўдзел В. Ярац, У. Паўлаў, І. Калеснік, У. Дубовік, У. Шахавец, А. Грачанікаў.

У ЗІМОВЫМ небе плыла аблачынка. Але васьмь цягнік зрушыў, набраў хуткасць, замільгалі прывакзальныя прысады. І стала шкада аблачынку, што засталася ззаду...

Пра што тады ёй спявалі колы? Каго гукалі паравозныя гудкі на раз'ездах?

Стася па-дзявочаму сарамліва пасміхнулася жанчыне, што сядзела пасупраць:

— Вось і зноў едзе...

А тая аблачынка ўсё помнілася. Здаецца, прыплыла з Палесся, з яе роднай Кашары. Нібыва запахла ў купе мятай, запахла верасам, духмянай канюшынай... Як саўладаць з памяццю, як адсунуць тое, што яшчэ ўчора было яе заўсёдным жыццём.

— Пасёлкі дачныя пачынаюцца. Масква хутка... — суседка па купе, стрымліваючы хваляванне, уздыхнула.

«Таксама хвалюецца. Відаць, усе перад Масквой хвалюецца», — падумала Станіслава. Правадніца прынесла чай...

— А ты, што ж, у гэці ў Маскву едзеш? — звярнула ся суседка да Станіславы.

Адказала лыжачку, пакрыццём таловай.

— Не, не ў гэці... І не ў саму Маскву. Яшчэ буду ехаць электрычкай. З Пінска. З Палесся. Ротам таксама адтуль. Там у нас камбінат будзеца... верхняга трыкатажу. Хутка працаваць пачне. Вучыцца мяне паслалі... У Касіна... Пад Маскву ажно... Вось і еду.

Ніхто не сказа, колькі разоў даставала з кўфра Алена Дзімітрыеўна Барычэўская каларовыя паштоўкі, лісты ад дачкі. Ласкавым матчыным позірам углядалася ў скупы радкі...

«... А пішу я вам, родныя, сваё апошняе пісьмо з Падмаскоўя. Адзываюць на камбінат, пусцілі першую чаргу трыкатажны вытворчасці. Дні стаяць цёплыя, да людзей, да мясцовасці прывыкла, але ўсё роўна цягне дамоў і радасна ад таго, што хутка ўбачу вас усіх. Мне прысвоілі чацвёрты разрад, на камбінат вярнуся закройшчыцай. Учора падышла да мяне Ніна Фёдарэўна Чысцякова, мая настаўніца. З першых дзён была яна побач і многаму мяне навучыла, дык васьмь падышла да мяне і кажа: «А я, прызнацца, не думала, што ты будзеш так

хутка працаваць, думала, што будзеш марудзіць». Я і сапраўды напачатку марудзіла, ведама ж, саромелася...».

У Кашарах Станіслава скончыла пачатковую школу. Васьмігодка была за пяць кіламетраў, у Альманах. Як не шкада было Алене Дзімітрыеўне, але даводзілася рана будзіць дачку: «Уставай, дачушка, школу прасіш...». Збіраліся сяброўкі — Марыя Барычэўская, Валя Зялінская, хуценька беглі праз лес... А калі было страшна, асабліва зімовымі завейнымі ранкамі — спявалі і, узбуджаныя, збочвалі ў школьны двор... А пасля была дзесяцігодка ў Століне... «У нас у сям'і ўсе да працы прагня, хай і Станіслава выбірае сваю сцэжку...» — гаварылі паміж сабой бацькі.

А сцэжка ўжо брала свой пачатак, з таго самага моманту, калі трапіла Стася на во-

асабістую пяцігодку. Напачатку яна працавала на раскрой палатна. Паўтары нормы за змену — вось яе сярэдні паказчык. Дзяўчына эканоміла крою столькі, што яго хапала на 100, не меней, дзіцячых касцюмчыкаў. А вось зусім нядаўна брыгадзір закройнага ўчастка Галіна Міхнавец паведаміла, што тэрмінова патрабуецца вопытны чалавек на раскрой купонаў... Гэта больш складаны ўчастак... Стася, не раздумваючы, згадзілася.

Хто не памятае песню «Тэкстыльны гарадок». Адразу прыгадваеш яе, калі заходзіш у пакой інтэрната, дзе жыве Станіслава. Фотаздымкі на сценах, на стала — будзільнік... Яшчэ — многа кветак... У гэтым пакоі жывуць чацвёрта: Станіслава, дзве сястры Ніна і Аня Гарошка ды Марыя Кракун.

— А ведаецца, чым вызнаеца менавіта наш пакой?..

ЛЕТА ВЯЛІКАГА АБАВЯЗКУ

чы газета з аб'явай: «Пінскаму камбінату верхняга трыкатажу патрабуюцца швей, закройшчыкі...».

З першага ж свайго заробку Станіслава паехала ў родную вёску. Радавала ўсё — і тое, што хутка імчаў аўтобус, тонкія бярозы абалалі дарогі, і ясны, спякотлівы дзень... Асабліва ж радавалі людзі... Як не пасмінуцца бабулі, што папрасіла патрымаць кошык, як не зірнуць спаважліва на сталага мужчыну, што паклаў вялізныя, звязаныя да работы рукі на калені і вокам гаспадар пазіраў у празрыстую далеч яшчэ некрутага балота... Станіслава падумала: відаць, меліяратар. Іх цяпер многа на Палессі. І яшчэ радавала яе тое, што ў саваяжы лякала квяцістая хустка. Як яна ўпрыгожыць маці! Кінула праз акно позірк на лёгкія аблачыны... «Маладыя гады, маладыя жаданні... Калі стрэнуцца аблачыны, наступіць завочна ў інстытут. Свой, тэкстыльны. Аблачыны сустраляся...».

— Вельмі люблю вясну... — Мы са Станіславай ідзеціхай вулачкай. Над Пінскам даўно ўладарыць вечар. Зоры пераміраваюцца, шапочуць селай квеценню каштану. — Вы, канечне, бачылі нашу Набарэжню... — звяртаецца Стася да мяне. — Праўда ж, прыгожа?.. Асабліва вясной. — Дзяўчына задумалася і праз нейкае імгненне зноў пачала гаварыць: — Разумеецца, вясной прастору многа, дыхаецца лягчэй. І радасна робіцца, калі ўбачыш першы трактар на полі, першую тлустую лусту зямлі і жаўрука, што заліваецца ў паднябессі, адчуеш, як і твае рукі прагнуць працы...

Стася Барычэўская — ударнік камуністычнай працы, васьмь-васьмь закончыць сваю

— дзяўчына загадкава, з вядомым жартам пасміхаецца. — Сны тут сняцца вытворчыя. Прыйдзеш са змены, толькі зачынеш вочы — і зноў бачыш электрычны лентачны нож, васьмь да яго падводзяць тканіну альбо купон для выкрою камізэлек, васьмь падкладваеш лекала — гатовую выкрайку — і пачынаеш раскрой...

За змену, за восем працоўных гадзін, закройшчыцы павінны выкраіць 164 адзінкі... Гэта — норма. Станіслава Барычэўская выкрайвае 200, а то і 220 вырабаў...

— Яна заўзятая да працы... — колькі разоў гаварыла так пра дзяўчыну Гаіна Мікалеўна Бараноўская, начальнік швейна-закройнага цэха. — Засвоіла некалькі сумжных працаў... А да таго ж, яна ў нас студэнтка, завочна вучыцца ў тэкстыльным інстытуте.

Я пазіраю на Станіславу, на яе адкрыты твар. Яна негаварка. Але як услухоўваюцца ў яе словы сяброўкі! На камбінаце прыгадалі, як пачаць ішла пасля школы на закройны ўчастак Рая Кухарчук. Стася хутка навучыла яе спецыяльнасці. І дзяўчыну датэрмінова перавялі з вучаніц у закройшчыцы. А гэта вялікае майстэрства — перадаць свой вопыт, пераканаць. Рабочыя камбіната на сваім перадавыбарчым сходзе аднагалосна вылучылі Станіславу Васільеўну Барычэўскую кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Савета СССР.

Здаецца, тады ўпершыню яе ганарова назвалі па-бацьку.

Адціла вясна на Палессі. Прышло чырвонае лета, дваццаць чацвёртае Стасіна лета... Лета даверу і выпрабаванняў... Лета вялікага абавязку.

Раіса БАРАВІКОВА.

г. Пінск.

ВЕЧАРЫ, ВЫСТАЎКІ

У чытальнай зале віцебскай бібліятэкі імя Янкі Купалы заўсёды мнагалюдна. Увагу чытачоў прыцягвае выстаўка кніг, прысвечаная 30-годдзю вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, з раздзеламі: «Зямля няскораная», «Магут-

ныя крылы пяцігодкі». Вялікую аўдыторыю збіраюць вечары «Іх імёнамі названы вуліцы горада», якія адбываюцца ў інтэрнатах станкабудавніцкага завода імя Кірава і імя Камінтэрна.

Ф. НИКАЛАЕВ.

У ГАРАДКУ НАД НЁМАНАМ

«Пабрацімы», «Дрэва жыцця» — гэтыя аповесці Юрыя Багушэвіча даўно палюбіліся юным чытачам. Хвалююча, з добрым разуменнем псіхалогіі дзяцей расказвае аўтар аб дружбе карэйскага і беларускага хлопчыкаў.

І вось — новая аповесць «У гарадку над Нёманам».

Месца дзеяння, як ужо відаць з назвы, дакладна вызначана. Герой аповесці хлопчык Дзімка і яго неразлучны сябра сабака Гром і крумкач Івашка. Пятнаццаць невялічкіх навіел аб'яднаны адной сюжэтнай лініяй: пісьменнік расказвае аб вясёлых, незвычайных прыгодах сваіх герояў. Пачатак аповесці — гэта і пачатак знаёмства Дзімки са сваімі новымі сябрамі. Крумкача Івашку з параненым крылом хлопчык знайшоў на лузе, а сабаку напаткаў у лесе, калі збраў грыбы.

Аўтар дасягае поспеху там, дзе ён не проста апісвае прыгоды трох «сябрукоў», а звязвае іх з пэўным жыццёвым фактам, вартым асаблівай увагі. Менавіта ў такім плане напісаны навіелы «Бабіна лета», «Снягі і бураны», «Памятны вечар». Асабліва ўдалася аўтару апошняя навіела — «Памятны вечар». У размове за сталом з былым таварышам па падполлі Веніямінам Іванавічам, які прыехаў да Бадранковых, бацька ўспамінае далёкія ваенныя гады. Дзімка інакш пачынае глядзець і на бацьку, і на яго сябра. Гэты эпізод у аповесці нясе вялікае выхавальнае значэнне. Ён — урок мужнасці, гераізму, той важны ўрок жыцця, якога не замяніць любы падручнік.

Добра ўплываеца ў сюжэтную канву аповесці маналог пасвелавай жанчыны на магіле невядомага салдата («Бабіна лета»). Хлопчык аб убачаным расказаў дарослым. «Маленькая, гаворыш? — спыраў дядя Максім. — Одеты акуратна? Знаю я ее, это Прудникова, тетка Настасья».

Ю. Багушэвіч. «У гарадку над Нёманам». Аповесць. На рускай мове. Для дзяцей сярэдняга школьнага ўзросту Мінск. «Мастацкая літаратура», 1973.

Да-а, был у нее сын... Лётчик... В воздухе над Варшавой сгорел. Вот что, ребята, отсюда до улицы нашей недалеко... Зайдите ко мне во двор, там в сарайчике у меня банка с красной краской стоит, справа за дверью. И кисть у притолоки висит... Да рядом с ней захватите моток проволоки медной...»

Дзядзька Максім паставіць агародку, а хлопчыкі пафарбуюць абеліск.

Прыемна, што прыгоды Дзімки для пісьменніка — не самамата. Галоўнае, на што звяртае сваю ўвагу Ю. Багушэвіч, гэта паказ жыцця сённяшніх школьнікаў. Аўтар імкнецца ў паўсядзённым побыце ўбачыць своеасаблівы рамантыку, прыгажосць, падкрэслівае, што заўсёды важна быць самастойным, і ў той жа час прыслухоўвацца да парад старэйшых. Пафасам сваім, мэтанакіраванасцю аповесці «У гарадку над Нёманам» добра дапаўняе папярэдняе творы пісьменніка.

Аднак не гэта пагадзіцца з празмерным аўтарскім імкненнем да элементаў казачнасці ў аповесці. Сапраўды, вельмі мала верагодна, каб птушка апускала дзюбу ў чарыла і «пісала» ў шывтку. Надуманы і эпізоды з цыгарэтамі. Наогул, пісьменнік сваім героям дае шмат «свабоды». Для прыкладу, адзін з эпізодаў: вясной паводка затопіла двор Бадранковых:

«Неповоротливый лещ, занесенный водой на их огород, попытался проскользнуть сквозь щель в заборе, рядом с сарайчиком, но застрял там и забил широким хвостом по воде. Не выдержал охотничье сердце Котяша. Он прыгнул на леща, вонзил в него свои ногти и... начал тонуть. Прыгнул в воду Гром, схватил kota за загривок и сразу же могучим прыжком взметнулся на крышу сарайчика. А с котом вытянул и леща. Котяш не успел высободить ногти из спины рыбины. С криком опустился на крышу и Ивашка».

Тут усё штучна, надумана, эпізод гэты ў аповесці выпадковы, і з'явіўся ён ад жаданія здзівіць чытача яшчэ адной «прыгодай» герояў.

Сустрэкаюцца ў кнізе і сэнсавыя недакладнасці, стылістычныя пагрэшнасці, што ідзе ад няўважлівасці аўтара да мовы. Наўрад ці варта сталаму дзіцячаму пісьменніку спадзявацца на тое, што юны чытач усяго гэтага не заўважыць, паколькі будзе сачыць толькі за разгортваннем сюжэта.

Свет маленства — свет няпросты. Праўдзівасць, толькі праўдзівасць і мастацкасць павінны быць асноўным крытэрыем пісьменніка, якімі і вылучаюцца лепшыя старонкі аповесці.

Яўген ХВАЛЕЙ.

ГЕОРГИЙ ШЫЛОВИЧ — пісьменнік так званая сярэдняга пакалення, на долю якога выпаў нялёгка лёс ваеннага часу. Юнакі ішлі ў бой, у партызанскія атрады, нанова будавалі гарады і вёскі, аднаўлялі родную Беларусь.

Свае творы пісьменнік адрасце дзецям, самым дасціпным і цікавым чытачам. Ім трэба расказаць пра бацькоў, пра іх подзвігі і гераізм. Такі чытач паверыць толькі праўдзе жыцця, яго не купіш таннымі падробкамі. Пісь-

электронікі, — яны ўжо і даследчыкі далёкіх планет і археолагі, і гісторыкі: дыяпазон іх кругагляду надзвычай шырокі. І не так важна, што падарожнічаюць яны пакуль па зорных картах. У іх, гэтых будучых вучоных і першаадкрывальнікаў, верыш, як і ў тое, што яны раскрываюць у жыцці не адну таямніцу космасу і нашай планеты.

У гэтым плане вельмі цікавы Пыжык — сын былога абаронцы Брэсцкай крэпасці Пыжыкава, які загінуў смерцю храбрых. У Пыжыка ёсць

дзел нясе як бы дзве нагрукі — мае свой, лакальны, сюжэт і рухае асноўны, дапаўняе яго. Тым не менш, адчуваецца ў аповесці і агульнае. Гэта — заклік да дружбы, шчырасці, той чалавечай праўды, без якой няма ўзаемаразумення, згоды.

У Шуркі моцна захварэла маці. А ў яго сяброў свая бяда: яны моцна хвалююцца за тое, што іх сёмы «А» можа зноў апынуцца на другім месцы ў школе. Без маралізатарства і павучанняў аўтар прыводзіць сваіх герояў да думкі дапамагчы сабраць гародніну ў Шуркавым агародзе. Там яны жартуюць, пякуць бульбу. Яны рады ўдвая: і самі згуртаваліся, і дапамаглі ў бядзе таварышу.

Аўтар здолеў дэталёва выпісаць характары герояў.

І, нарэшце, самая малая па памеры аповесць — «Туман ідзе па следу». Малая, але значная па зместу.

Твор пераканаўча даводзіць нам, што кожная праца, кожны занятак, калі да іх ставяцца з любоўю, прыносяць плён. І яшчэ — перш чым брацца за нялёгкую справу, трэба падрыхтаваць спачатку сябе: загартаваць волю, выпрацаваць настойлівасць і цярплівасць.

Вельмі дакладна, з добрым веданнем справы апавядае аўтар аб звычайных і марчымасях службовых сабак, аб правілах дрэсіроўкі. Праўда, у адным месцы ўсё ж робіць памылку, калі піша: «Сабака пакорліва займаў сваё месца, абавязкова справа». А па правілах трэба, каб сабака абавязкова ішоў злева ад гаспадары.

Часам пісьменнік як бы забываецца, што яго герой яшчэ не прафесары і не акадэмікі, а разважаюць яны занадта «па-вучонаму». Можна было б прывесці некалькі такіх прыкладаў з кожнай аповесці, але справа не ў дробязях. Больш важным мне здаецца падкрэсліць вартасці кнігі Г. Шыловіча «Святло далёкага Алькора». Юныя чытачы атрымалі добры падарунак. Мова твораў таксама багатая, сакавітая. Праўда, дзе-нідзе трапляюцца «асцюкі» нахшталь «...заўважылі тыраўшыя з сена ногі». Пры больш патрабавальным рэдагаванні гэтыя «асцюкі» можна выдзьмуць, і тады творы набудуць яшчэ больш стройны выгляд.

Мікола ВАДАНОСАУ.

НЕПАГАСНАЕ СВЯТЛО АЛЬКОРА

меннік гэта ведае, і таму ў аднатомнік выбранага «Святло далёкага Алькора» ўключыў лепшыя творы — аповесці «Школа ля крэпасці», «Чарапах без панцыра» і «Туман ідзе па следу».

Да іх пісьменнік прышоў праз доўгі шлях пошукаў і выпрабаванняў. Спярша былі кароткія нарысы і апавяданні, што склалі кнігу «Твая дарога». Ужо ў ёй выразна намяцілася пісьменніцкае крэда: толькі ў аднасці, у дружбе, у шчырым сяброўстве людзей — зарука поспеху любой справы. І трэба сказаць, што Г. Шыловіч застаецца верны сваёй тэме.

Аповесць «Школа ля крэпасці» адразу зацікавіць чытача. Нават той, хто ні разу не быў каля Брэсцкай крэпасці, яскрава ўбачыць, як Мухавец, нырнуўшы пад мост, упадае ў Буг, як, аблямоўваючы крэпасць з усіх бакоў, праляглі аздадныя каналы з зеленаватай вадой і купчастымі верхавінамі старых вербаў, што раскінуліся на берагах.

Герой літаральна ўрываецца на старонкі са сваімі характарамі, тэмпераментам, дапытлівым думкамі, учынкамі. Яны не пасіўныя ўдзельнікі падзей часу першых касмічных караблёў і

Г. Шыловіч. «Святло далёкага Алькора». Аповесці. Для дзяцей сярэдняга і старэйшага школьнага ўзросту. Мінск. «Мастацкая літаратура», 1974.

«З ЛЮДЗЬМІ — добра»

— так называецца зборнік апавяданняў Міколы Янчанкі. Гэта другая кніга пісьменніка. Першая, паэтычная, выйшла некалькі гадоў назад. Апавяданні гэтай кнігі ўводзяць нас у ненаўторны свет маленства.

Вось першы твор — «Дзякуй». Хлапчукі дапамаглі дзядзьку Карнею паднесці на воз снапы. «Дзякуй, хлопцы», — сказаў той на развітанне. Дзеці здзівіліся, чаму не «малайцы» або «расціце вялікія», і пабеглі да маці. Тая проста, з вясковай мудрасцю растлумачыла: «Дзякуй», дзеткі, — добрае слова. Каму яго скажучы, той лішні дзень пажыве». Хлапчукі пачалі рабіць шмат добрага, каб лішні раз пачуць ад дарослых «дзякуй».

Апавяданне простае, бяспрэчнае, у ім няма адкрытага павучання.

Характарная асаблівасць апавяданняў М. Янчанкі ў тым, што ўсе яны напісаны пра блізкае і знаёмае юным чытачам з маленства, з чым сустракаюцца яны ледзь не штодня.

Найлепшыя, на маю думку, апавяданні «Чаму плача

М. Янчанка. «З людзьмі — добра». Апавяданні. Для дзяцей малодшага школьнага ўзросту. Мінск. «Мастацкая літаратура», 1973.

свая пэўная мэта — любой ценой даведацца, як загінуў бацька, ці яго гэта словы, апошнія, перадсмертныя: «Паміраю, але не здаюся...» Хлапцу здаецца што іменна яго бацька напісаў іх штыком на сцяне. А як жа дазнацца, калі ніводнага пісьма, ніводнай запіскі з бацькавым почыркам не захавалася, а планшэтка з яго паперамі прапала. Настойлівасць, кемлівасць і дружба дзяцей прывялі да поспеху. «Радзіма, мы не адступім. Таварышы, адпомсціце за нас...». Гэта — апошнія словы, напісаныя рукой бацькі Паўліка, лейтэнанта пагранічных войск Андрэя Сцяпанавіча Пыжыкава...

Праўда, як мне думецца, не варта было аўтару ўскладняць канцоўку твора, рабіць дзеянне яшчэ больш напружаным, «падкінуўшы» хлопцам шпіёна. Драматызму там і так дастаткова, аповесць атрымалася цэласная, цікавая, павучальная.

Зусім у іншай танальнасці напісана аповесць «Чарапах без панцыра». Тут і Агей Міхайлавіч, і Вадзім Іванавіч, і Аліса Мікалаеўна — сапраўдныя выхавальні дапытлівых. І сама аповесць больш аб'ёмная, шматпланавая. Пераказваць сюжэт твора надзвычай цяжка: на першы погляд кампазіцыя яго нібы распадаецца на паасобныя эпізоды, апавяданні. Але гэта не так. Кожны раз-

ЗЕРНІ ДАБРАТЫ

скрыпка», «Мяцеліца» і «Якімаўкі». У першым — сын паслухаўшы, як бацька іграе на скрыпцы, разумее, чаму яна плача. Есць жа яшчэ людзі, якія пеуюць дрэвы. Каб такое не здарылася, каб дзеці больш уважліва ставіліся да прыроды, аўтар пераконвае свайго чытача, што дрэвы жывыя, яны могуць хварэць, плакаць і нават расказваць пра сваё гора людзям.

Пра мяцеліцу пісалі многія пісьменнікі. М. Янчанка ў апісанні яе выкарыстоўвае традыцыі вуснай народнай творчасці. У яго казачная фантазія мяжуе з рэальнасцю. Нельга не паверыць, што мяцеліца гуляе, круціць, імчыцца. Расказ бацькі, сыну пра мяцеліцу шчыры, умела і вобразна пададзены.

Народную мудрасць выкарыстаў М. Янчанка і ў іншых сваіх апавяданнях.

У любой беларускай вёсцы і сёння можна сустрэць старога дзеда з добразычлівым сэрцам. І ён абавязкова сярод дзяцей — казачнік, заўзятый рыбак, садоўнік. Такіх старых вельмі любяць дзеці. Дзядулі пад старасць перадаюць унукам свой багаты вопыт жыцця: расказваюць дзівосныя назкі, здарэнні,

былі, садзяць дрэвы, майструюць цацкі... Дзяды паміраюць, а іх справы жывуць, служаць людзям. З такім вострым дзядулем знаёміць нас аўтар у апавяданні «Якімаўкі». Добрым словам успамінаюць старога. Нават яблыкі назвалі яго імем.

З цікавасцю прачытаюць дзеці апавяданні «Цацкі», «Як Янка мядзведзя напало-

хаў», «Сэрца не камень», «Першая рыбіна» і іншыя. У іх аўтар намалюваў вобраз мудрага беларускага селяніна, паказаў яго дабрату, якую той перадае людзям.

Прыкменіў у апавяданнях гэтую дабрату і мастак В. Стасевіч. На першым плане амаль усіх малюнкаў пяшчотныя працавітыя рукі, якія вырошчваюць і шануюць хлеб, садзяць дрэўцы, дораць яблыкі — імкнучыся рабіць людзям дабро.

А. ШАПЯЛЕВІЧ.

г. Рагачоў.

Вокладкі новых кніг для дзяцей, што выйшлі ў выдавецтве «Мастацкая літаратура»: «Ян Алік у тайзе заблудзіўся» Уладзіміра Дубоўкі (мастак Я. Жылін), «Тром-сын Безыменны» — назва ў апрацоўцы Алеся Якімовіча (мастак М. Селяшчук), «Над ракой Бярозай» Віктара Лашчэвіча (аўтарызаваны пераняты з беларускай В. Луціна, мастак Г. Скамарохаў), «Праўда да малонка» Леаніда Радзішчава (пераняты з рускай В. Рудавай, мастак Ю. Лаўручын).

«ПРОСТА, прайдзіва і цікава, — вась як трэба гаварыць з малым чытачом» — так сцвярджаў Яўген Курто ў сваёй аўтабіяграфіі, якая змешчана ў кнізе «Вытокі песні». Прыемна, што словы гэтыя не разыходзяцца са справай. І ў гэтым пераконнае новы зборнік апавяданняў пісьменніка «Лясны ўрок». Кніга гэтая расказвае аб вучобе, жыцці і справах сённяшніх пінераў і школьнікаў. Частка твораў прысвечана падзеям мінулага вайны, калі падлеткі разам з дарослымі змагаліся з ненавісным ворагам.

Дзень учарашні і сённяшні цесна пераплецены паміж сабой. Вось чаму ёсць усе падставы гаварыць аб нейкім абагульненым вобразе. Герой апавяданняў — падлетак. Ён бачыць вайну ва ўсёй яе жор-

Я. Курто. «Лясны ўрок». Апавяданні. Для дзяцей сярэдняга школьнага ўзросту. «Мастацкая літаратура», Мінск, 1973.

ПРАЦЯГ ЗНАЁМСТВА

сткасці: «закураныя коміны», «груды галавешак», заўважае, як «пажоўклі, абугліліся прыдарожныя клёны, скурчылася ў перадсмяротных сутаргах лістова ў прысядзібных садах». І дзіцячае сэрца напаўняецца болем за Радзіму, смуткам па родных і няспернай прагай помсты ворагу.

Ваня і Рыгорка з апавядання «Удзелу ў аперацыі» не прымалі дапамагаюць партызанам захапіць зброю, помсціць за смерць родных дзяўчынка Зоя з аднайменнага твора.

Мінулае жыве і ў памяці сённяшніх школьнікаў. Водгулле вайны стукае ў дзіцячыя сэрцы. Школьнікі не забываюць пра тых, хто ахвяраваў сваім жыццём дзеля шчасця сённяшняга пакалення («Маці», «Федзева гара»). Апавяданне «Лясны ўрок»,

якое дало назву кнізе, сапраўды з'яўляецца ўрокам любові да прыроды. Чытачы вучацца разумець прыгожае, адкрываць яго для сябе. Тамяніцы ж усюды. І «звычайная бяроза», і «агромністы дуб», і «старая таполя» з'яўляюцца нямымі сведкамі подзвігу народа. Цікавыя і творы «У буран», «Знаходка». Адчуваецца: пісьменнік разумее, што «...маленькі чалавек — самы шчыры, самы бяскрыўны і самы паграбавальны наш суддзя. Паспрабуй пагаварыць з ім, прысеўшы на кукішкі, паспрабуй падрабіцца пад яго, і ён адцябе тут жа адвернецца».

Жывая, сакавітая мова большасці апавяданняў Я. Курто. Ён добра адчувае слова. Часам яму дастаткова некалькіх выказаў, каб дакладна перадаць тое, аб чым

хоца паведаміць чытачу. Да-статкова напісаць: «ад зямлі пахне жытнішчам і асотам», або «яно (сонца—Я. М.) зачэплася распаленым да беліны краем за вяршаліну са-сны, ледзь прыкметна гайда-нулася на ёй і пачало ціха каціцца ўніз», каб адчуць і гэты пах зямлі, і надыход ве-чара.

Шкада толькі, што ся-там пісьменнік узбагачае свой «слоўнік» такімі слова-мі, якія наўрад ці можна на-зваць літаратурнымі: «кус-ман», «капыліца», «пату-рыць». А гэта ж будучы чы-таць дзеці! Сустрэкаюцца ме-сцамі і русізмы. Але яшчэ горш, калі аўтару здраджвае пачуццё меры. У апавяданні «Ледзяная глышка» ёсць та-кое сцвярджэнне: вучань за-думваецца над тым, што «ледзь не ўдарыў былога во-

Іна, двойчы цяжка паранена-га воіна, які мае больш за дзесяць баявых узнагарод, які, урэшце, вучыць яго доб-раму, разумнаму...»

Персанаж гэты — настаў-нік. Няўжо, калі чалавек не быў бы героем, прытым двой-чы параненым, можна дазво-ліць у адносінах да яго па-добны ўчынак? Відаць, акцэн-ты ў творы трэба было рас-ставіць інакш. А так, дума-ецца, гісторыю, якую раска-заў аўтар, нельга назваць па-вучальнай.

У гэтым годзе выдавецтва «Мастацкая літаратура» вы-дала аднатомнік выбранага Я. Курто. У яго ўвайшлі аповесці пісьменніка, аб'яд-наныя агульнай назвай — «Насустрач жыццю». Кніга будзе працягам знаёмства юных чытачоў з любімым аўтарам.

Я. МАЦВЕЕВА,
настаўніца.

Сёмкаў Гарадок,
Мінскі раён.

СТО ТЫСЯЧ ПАСЛАНЦОЎ

Не раз адзначалася, што творчасць С. Шушкевіча адкрывае юным чытачам вялікі свет навакольнага жыцця, выхоўвае ў іх глыбокую павагу да чалавека працы, пачуццё таварыскасці і братэрства. Яго вершы абуджаюць у дзяцей любоў да роднай зямлі, развіваюць у іх здольнасць адчуваць прыгожае ў прыродзе, у адносінах паміж людзьмі. І галоўнае, яны напісаны з улікам асаблівасцей і патрэб дзіцячага ўзросту.

У гэтым яшчэ раз пера-конваецца, калі знаёміцца з новай кнігай пісьменніка «Дванаццаць пасланцоў».

У ёй расказваецца аб звы-чайным, будзённым жыцці сённяшніх дзяцей, аб іх друж-бе, находах. Пра гэта пісаць было і проста, і складана. Проста — па той прычы-не, што аўтар даўно працуе для дзяцей, ведае сваіх геро-яў, іх характары, іх захап-ленні. Але ж кожны раз трэ-ба пісаць так, каб надаць ужо вядомаму факту новы пазы-тыўны сэнс, новае гучанне. Аўтар кнігі «Дванаццаць па-сланцоў» шукае свае, адмет-ныя павароты тэмы, чым прымушае яе гучаць свежа, арыгінальна.

Кожны з нас, напэўна, ба-чыў, якой радасцю свеціцца вочы малых, калі мы бяром іх з сабой у грыбы. Як най-каштоўнейшы падарунак яны кладуць у кошык знойдзены баравік. Паэт падледзеў мно-га непаўторных хвілін, на-поўненых дзіцячай асаладой, і расказаў аб іх цікава і з добрым гумарам.

Аўтар пазбягае пуднага маралізатарства, голага ды-дактызму, якімі ўсё яшчэ ча-сам запаўняюцца старонкі

С. Шушкевіч. «Дванаццаць пасланцоў». Для дзяцей малад-шага школьнага ўзросту. Мінск, «Мастацкая літаратура», 1973.

дзіцячых кніжак. Запаміна-юцца радкі з «Казкі-былі пра рэпку», у якой расказваецца, як дзеці сеялі рэпку, а потым

Але тут ніколі
Бойкі не бывалі,
Рэпку не палолі
І не палівалі.

А ўвосень ураджаі з той грады змясціўся ў адным прыполе.

Рагата бабна,
Рагата ўнучка,
Нават курна-рабка
Сакатала гучна.

Няма сумнення, што такі верш вучыць, выхоўвае, пры-чым, ненадакучліва, займаль-на. Пісьменнік умее глядзець на свет вачыма свайго ма-ленькага чытача.

Яркая вобразнасць вызна-чаюцца вершы «Зайка-школь-нік», «Пажар», «Пейнікі-задзіры» і іншыя. Шмат шчырай дабрата ў вершах «Буду я шахцёрам», «Дзедаў партрэт», «Інкубатар». Аўтар прымушае свайго чытача шмат над чым падумаць, вучыць яго чуласці, працаві-тасці.

Добрага слова заслугоўвае мастак В. Тарасаў, які пра-нік у свет вобразаў паэта, да-кладна перадаў іх.

Заканчваецца зборнік вер-шам «Калыханка». І тут знаёмія матывы гучаць па-свойму:

Спіце, дзеткі,
Раніцай
Добры зайка з'явіцца,
Усяго вам пакрысе
Повен кошык
Прынясе.

А малым спаць не хочацца. Ім яшчэ доўга чуюцца голас палявога коніка, прыгажуні-страказы, спеў салаўя...

Можна смела сцвярджаць, што кнігай, пра якую ідзе га-ворка, аўтар і выдавецтва накіравалі ў дзіцячы свет 100 тысяч пасланцоў (такі тыраж выдання), кожны з якіх далучае маленькіх гра-мадзян да радасці пазнан-ня жыцця.

Уладзімір КОБРЫН.

ЛЕАНІД ПРОКША, як дзіцячы пісьменнік дэбютаваў некалькі гадоў назад. У 1963 годзе асобнай кнігай выйшла яго аповесць «Хлопчык у вя-лікіх чаравіках». І вось пас-ля доўгага перапынку — по-вы дзіцячы твор. У Мінску (а таксама ў Маскве ў пера-кладзе на рускую мову) уба-чыла свет кніга-казка «Не-звычайныя прыгоды хлопчы-ка Бульбінка». Пачынаецца яна традыцыйна. «Недзе на Палессі жылі-былі Дзед і Ба-ба...». І далей таксама, як у

няны хады дазваляюць аўтару адысці ад асноўнай лініі, звя-занай з прыгодамі героя. І вось Бульбінка трапляе ў Мінск, потым у піянерскі ла-гер «Крыжоўка», тут ён і су-стракаецца з Чыпалінам, які са сваімі сябрамі прыехаў ад-пачываць у Беларусь. Іх сум-есныя походы па лесе, уза-емная дапамога, паездка ў Італію — гэта старонкі, якія звязаны з самім жыццём. І хоць героі пісьменніка ка-зачныя, але яны жывуць рэ-альнымі паўсядзённымі спра-вамі. У Італіі Бульбінка і

ДАСЦІПНА І ЗАХАПЛЯЮЧА

казцы, толькі на новы лад: «Аднойчы дзед вярнуўся з абходу і пачаў памагаць ба-бе: стаў падпальваць у печы. Баба тым часам наабірала амаль поўны чыгунок буль-бы».

— Ну, яшчэ адну бульбі-нку, — сказала яна, — і хо-піць.

Пад руку ў кашалі трапіла незвычайна бульбінка. Ба-ба хацела яе ўжо абабраць, ды спынілася:

— Дзед, паглядзі, выкапа-ны хлопчыны!

І раптам бульбінка сказа-ла дзіцячым голасам:

— Не распранаі мяне, ба-буля. Мне вельмі не хочацца трапляць у чыгунок.

Дзед аж прысеў ад неча-нанасці. Рознае ён бачыў на-вяку. Нават з мядзведзем сустракаўся ў лесе. Але каб бульбінка загаварыла чала-вечым голасам...

І расказаў хлопчык Буль-бінка пра свой лёс. Як наля-целі карнікі на вёску, як па-зганялі людзей, як галасіла маці: «Лепш бы ты, маё дзі-цятка, быў травінка, ці расі-на, ці тая самая бульбіна. Ты б злыдні цябе не крану-лі». І тады зашумеў лісцем дуб: «Споўніцца твая воля, бедная маці, будзе твой сын бульбінка. Перачакае ў зя-мельцы ён ліхалецце, по-тым трапіць да добрых лю-дзей, і ажывяць яны яго зноў сваёй сардэчнай любоўю і спагадай».

Гісторыя назачная, шмат у чым традыцыйная. Але мы маем той рэдкі выпадак, калі традыцыйнасць ніколі не пераходзіць вострымі дзеяннямі. Наадварот, менавіта некаторыя знаёмыя сюжэты

Л. Прокша. «Незвычайныя прыгоды хлопчыка Бульбінка». Для дзяцей маладшага школь-нага ўзросту. Мінск. «Маста-цкая літаратура», 1973.

ВЯСЕЛЫМ ШТРЫХОМ

Сяброўскія шаржы К. КУКСО.

Р. Блрозкін.

М. Хведаровіч.

І. ПАУЛЮКОУСКИ.

БАЛГАРСКАМУ ЧЫТАЧУ

Балгарскае выдавецтва «Народна культура» выпусці-ла зборнік паэзіі Анатоля Вя-люгіна ў серыі «Савецкія па-эты». Аўтар прадмовы, вядо-мы паэт Найдан Вьлчаў цё-пла аб творчасці беларускага паэта, які «шчыра перажы-вае разам са сваім народам яго радасць і сум, спявае светлыя песні аб яго подзві-гах, пэндзлем цудоўнага ма-стака пераносіць на малень-кія палотны строф багатыя

барвы беларускай зямлі. Ён спявае аб выпакутаваным і перажытым». Вылчаў адна-чае папулярнасць вершаў і паэм А. Вялюгіна ў нашай краіне і за яе межамі.

Вершы і ўрывак з паэмы «Вецер з Волгі» пераклалі Найдан Вьлчаў, Пырван Стэфанаў, Іван Давыдкаў.

Кніжка вершаў Анатоля Вялюгіна стала на паліцах балгарскіх кнігалюбаў поруч з падобнымі выданнямі мно-гіх паэтаў Савецкага Саюза, у тым ліку беларускіх.

ПОДЗВІГАМ ЖЫЦЬ

ФРАГМЕНТЫ З ДАКУМЕНТАЛЬНАЙ АПОВЕСЦІ «ДА СВІТАННЯ БЛІЗКА»

САМ ЗОРЫК ніколі не браў з сабой пісталета, хоць перабыло іх у яго руках нямаля, калі прыносілі падпольшчыкі для адпраўкі ў лес. Ён лічыў, што ўжо калі падпольшчык не ўратаваўся ад фашыстаў, хітрасцю, то пісталетам не ўратаецца. Ну, застрэліш аднаго, двух гітлераўцаў, у крайнім выпадку пусціш кулю сабе ў лоб — вось і ўсе магчымасці. А не паспеў застрэліцца (так часта было) — гарантаваны самыя страшныя катанні і шыбеніца.

Калі ў цябе пісталет адцягвае кішэню, у вострай сітуацыі міжвольна пацягнуеш за ім і пусціш у ход. Інакш навошта ж і пасіць. Тады галава не будзе шукаць ратунку без страліны, найбольш надзейнага ратунку. Для разведчыка, лічыў Зорык, галоўнае не тое, каб забіць аднаго — двух фашыстаў-тылавікоў, а знайсці і перадаць важныя звесткі пра ворага. Гэта ў баі трэба трапіць, хутка страляць і кідацца ў атаку, а тут іншыя законы барацьбы.

Яго ніхто не вучыў гэтаму, сам прыйшоў да такіх думак і колькі разоў выказваў іх Аркадзію Ступіну. Той пагаджаўся з ім. А з Зорыкам у такіх тэмах не гаварылі. Ды і падумаць ён не мог, што яна, прыйшоўшы за ім, паясе з сабой пісталеты.

Палявал дарога была бясплоднай. Зоя крочыла метраў за трыста наперадзе і толькі зрэдку азіралася, ці не адстае Зорык. Яна прывыкла да даліх пераходаў, а ён увесь час сядзіць за сваім канцылярскім сталом... Але ён трымаўся ўвесь час на аднолькавай адлегласці ад яе, быццам прывык.

Гэта не перашкаджала яму з асалодай аглядаць павакольных прасторы. Лета толькі пачалося. Па-абапал дарогі зелянелі палі. Засеяны яны былі не ўсё — вялікая плошча зарасла пустазеллем. Яно цвіло ўсім колерам і вясёлкі. Лёгкі ветрык часам ахінаў твар мяккімі хвалямі, даносіў пах палыну. Высока ў небе выхваліліся сваімі песнямі жаўрукі.

У гэтым запустенні і бясплоддзі было столькі трывожнага суму, што ў Зорыка зашчымяла сэрца.

Вось і вер, што прыродзе ўсё роўна, як і чым жывуць людзі. Не, не ўсё роўна! І палыні, што шпэра-зялёным дываном выслаўся ўздоўж дарогі, і чырвоныя суквецці казьяльцу, якія замянілі збажыну, і вострыя зялёныя пікі пырынку, што прабіліся на загонах, — усё гэта высьмоктвала жывыя сокі зямлі, і яна нема корчылася ў пакутах. Зорыку здалася, што ён сам адчувае гэтую пакуту.

Дарога вяла на Малінаўку. Бараўцы, праз урочышча Белае Балота на Чорную Лужу. Усё глухімі, слаба выбітымі калінамі, у абыход вёсак — так больш надзейна. Па гэтых дарогах нямаля было паходжана, і не адной толькі Зорык, але і многім партызанскім сувязным. Частыя пералескі хавалі падарожніка ад лішніх вачэй.

Галоўнае было перабрацца па той бок Радашкоўскай шашы, якая лічылася неафіцыйнай мяжой партызанскай зоны. За шашой — ужо свая зямля, партызанская.

А пакуль да шашы — няблізкі шлях, і Зорык уважліва глядзеў, слухаў, ці не з'явіцца што падаронае, калі трэба будзе выбіраць — своечасова сігануць у густы падлесак ці ісці насустрэч небяспецы. Ші на хвіліну не расслабляў нервы.

Здала паказалася шаша. Зоя азірнулася, падала знак — Зорык павінен ісці кустоўем, каб яго не бачылі з дарогі, а сама ўсё крочыла наперад. У гэтым месцы шаша праглядалася недалёка — хавалася за крутым пагоркам. Гэта і добра, і дрэнна. Калі пашанцуе — можна хутчэй праскочыць, але калі не пашанцуе? З-за пагорка ж не бачна, што там, далей на дарозе.

Недалёка ад шашы Зорык лёг за кустамі і назіраў. На дарозе нікога не было, і Зоя выйшла на яе. Якраз у гэты момант з-за пагорка выскачыла легкавая машына. На павароце яна аж скрыганула рысорамі. Бегчы зараз — абавязкова выклічаш агонь на сябе. Ды і далёка не прабяжыш — кулі дагоняць. Зоя паставіла кош на абочыне дарогі, бліжэй да партызанскай зоны, а сама зняла чаравік і пачала ступаць ім аб асфальт — быццам вытрасала пясок.

Зорык затаіўся, чакаючы, што будзе далей. Памагчы дзяўчыне ён нічым не мог. Вось тут ён упершыню падумаў: «Дарма пісталет не ўзяў!» Ён жа не ведаў, што Зоя сама з двума пісталетамі, не ведаў, што па другі бок шашы ляжыць яшчэ адзін чалавек, які неадрыўна сочыць за ўсім, што адбываецца на дарозе.

«Загіне дзяўчына! — з душэўным болем падумаў Зорык. — З-за цябе, расцяпа! Ты ж не ў горад ішоў, а з горада, павінен быў узброіцца!»

Машына тым часам засквірчэла тармазамі і спынілася каля Зоі. З яе выйшлі двое афіцэраў і адзін з іх па-руску спытаў:

— Куды?

[Заканчэнне. Пачатак у №№ 19—21].

— У Астрашыцкі Гарадок, паночкі, — лісліва ўсміхаючыся ім, пакланілася Зоя. — Ілсу во мяняць на прадукты. Самі разумеюць, есці жа чацца... Як у нас кажуць, голад — не цётка... — Яна яшчэ раз усміхнулася ім. — У мяне сваякі ў Астрашыцкім Гарадку. Кажуць, што можна выгадаць абмяняць.

Адзін іемец узяў яе дакументы і ўважліва правярэў, другі поркнуўся ў кош зверху. Зоя сцялася ўся, падрыхтавалася адскочыць і выхпіць пісталет з-за пояса. Але афіцэр глыбока ў кош не палез, адышоў.

— Ідзі! — дазволіў той, што правяраў дакументы.

Фашысты селі ў машыну і паехалі. Як толькі яны зніклі ў нізіне, Зоя кінула Зорыку і сама пайшла на другі бок шашы. Зорыка, як ветрам падняло, з усёй сілы ён кінуўся ўслед.

Недалёка ад дарогі зноў пачыналіся кусты. Зоя схавалася ў іх, і як толькі Зорык наблізіўся, яна сустрэла ўжо не адна — побач з ёю стаяў малады шэравокі русыяў хлопец з фарме савецкага пагранічніка з аўтаматам за плячыма.

— Намеснік маёра Барыса, Анатоль, — прадставіўся ён.

— Зорык.

Яны моцна паціснулі адзін аднаму рукі.

— Пайшлі! — кінуў галавой Анатоль.

Дарога вялася між кустамі. Хоць тут была блізка акупацыйная зона і яшчэ можна было нарывацца на засаду, але такое здаралася рэдка — сюды фашысты совался толькі вялікай сілай, бо ведалі — дарма такія вылазкі ім не праходзілі.

— Давай сюды кошык, — прапанаваў Анатоль Зоі.

Яна ахвотна аддала.

— Што ў цябе тут? — спытаў ён, зазіраючы ў кош.

— На дне пісталет, — як быццам між іншым адказала яна. — Асцярожна, зараджаны.

У Зорыка аж вочы расшырыліся: ішла з пісталетам, нарвалася на фашыстаў і гаворыць аб гэтым як бы між іншым. І ўвогуле, узялася быць праваднічай, а сама пісталеты носіць. Занадта ўжо несур'ёзна.

— А во яшчэ, — ужо ўсміхаючыся, выцягнула Зоя другі пісталет з-пад сукенкі, з-за пояса.

Анатоль весела засмяяўся:

— Не дзяўчына, а жывы арсенал. Шчасце тваё, што фрыцы трапіліся недапытлівыя, а то гораца нам было б... Я ўжо ўзяў на прыцэл таго, што кош правяраў.

— Другога я сама паклала б, — спакойна сказала Зоя. — Ён жа не спадзяваўся сустрэць узброеную дзяўчыну.

Зорыка ўразіла не столькі тое, што было сказана, колькі тон размовы. Быццам бы абмяркоўваліся хатнія справы — спакойна, разважліва, як звычайнае. «Што значыць абстраляны, — падумаў ён. — Відаць, у таго, хто часта бывае ў баі, зусім іншая псіхалогія, іншае ўспрыняцце небяспекі».

Сам ён даўно марыў перайсці ў лес, да партызанаў, пахадзіць адкрыта на аперацыі, як васьм гэты Анатоль, адчуваць у руках аўтамат — сілу сапраўднага байца. Не раз прасіўся ў лес, але яму не дазвалялі, гаварылі, што там, у Мінску, ён прынесе больш карысці. А хто ведае, дзе больш? Можна тут, паабстраляўшыся, ён мог бы рабіць не меншыя справы, чым васьм гэты Анатоль — такі ж малады хлопец.

Хоць, калі разважыць аб'ектыўна, то так забрацца ў логава ворага, як забраўся ён, Зорык, цяпер не проста. Фашысты сталі больш асцярожныя і прыдзірлівыя. А ён у іх лічыцца бездакорным. Пакідаць такія пазіцыі разведчыку было б неразумна. Тут трэба падпарадкавацца інтарэсам справы.

Крочачы побач з Анатолем, Зорык уважліва азіраў яго з галавы да ног. Гімнасіёрка і галіфэ на ім былі даволі вынашаныя. На пяціцах — тры квадрацікі, значыць старшы лейтэнант. Такі малады — і ўжо выслужыўся. Аўтамат — таксама з зацёртым прыкладам — пабываў у руках. З пашарпанай кабуры тырчаў пісталет. На поясе былі прывязаны гранаты і фінка. Выгляд, што і казаць, ваяўнічы. У якога хлопца не загарэлася б сэрца, узброіўшыся васьм так, сустрэць ворага і паказаць і сваю нянавісць да яго, і сваю смеласць, і сваю сілу. Каб не трэба было лісліва ўсміхацца, праклінаючы ў душы фашыста, такаць там, дзе варта было б пусціць у ход гранату... Аб чым бы Зорык ні пачаў думаць, ён увесь час збіваўся на сваё становішча, суцэльнастаўляючы яго таму, што бачыў і чуў.

— Вы такі малады і ўжо старшы лейтэнант, — выказаў ён Анатолу сваё здзіўленне. — Відаць, на граніцы паспелі паслужыць?

— Не, — усміхнуўся той і яшчэ раз, адзеньваючы, акінуў з ног да галавы высокую, статую постаць Зорыка. — Форма пагранічніка, між намі кажучы, у мяне для маскіроўкі. Вы адгадалі, мы, відаць, аднагодкі. У сарак першым я толькі скончыў школу.

— І я таксама! — у голасе Зорыка была радасць, быццам ён пасля доўгай разлукі сустрэў аднакласніка.

Яны знайшлі тое, што аб'ядноўвала іх, што свядцала ў сэрцах нязгасна — успаміны пра школу, пра настаўнікаў, пра сваё сярбоў, пра свавольствы вучняў. Гэта ўсё было яшчэ блізка, яшчэ дорага. За ўспамінамі не заўважалі, як мінаюць кіламетры. Тым больш, што ісці цяпер можна было без нервовага напружання — свая, партызанская зямля.

Спыніліся ў Янушавічах, у Зоінага бацькі. Крыху адпачылі, паабедалі — далей, у Руднінскі лес, дзе размяшчаўся Лагойскі райком. Зоя засталася дома.

Падпольны райком абраў сабе мясціны каля Дзікага возера. Гэта забалочанае ўрочышча, па яким было ні прайсці, ні праехаць. Толькі некаторыя мясцовыя жыхары ды партызаны ведалі кладкі, па якіх можна было прабрацца на балотныя выспы. На адным такім востраве гаспадарыў падпольны райком, а побач з ім зрабіла сабе зямлянку група маёра Барыса, другі заняла партызанская пякарня, на трэцім умацавалася ахова лагера. Былі паблізу і зусім не занятыя выспы.

Анатоль веў Зорыка па пячальных зверху кладках, папарэджваў кожны раз, дзе трэба сцярагчыся, дзе ступаць след у след, дзе пераскоквань. Ішоў ён упэўнена, як па асфальце, на хаду расказваў розныя вясёлыя гісторыі з партызанскага жыцця і ўвесь час азіраўся на Зорыка — як ён? Ад таго, што той не адставаў і, відаць, не выпусіць з-пад увагі ўсяго, што расказваў Анатоль, ён яшчэ больш спадабаўся праважатаму. З такім спадарожнікам прыемна хадзіць: слухае пільна, не перапыняе.

Разам з тым у Анатоля ўсё больш узмацнялася пачуццё, што хлопец, якога рэкамендаваў райком як вельмі вопытнага, разумнага і смелага разведчыка, зусім не такі, як яго абмалявалі. Занадта ўжо ён сціплы, ціхмяны, нейкі па-дзявочаму сарамлівы. Калі Анатоль расказваў ці то салёны анекдот, ці то смешную быль, Зорык чырваневу да вушэй і апускаў галаву.

«Ну, браце, які ж ты разведчык?» — падумаў сабе Анатоль.

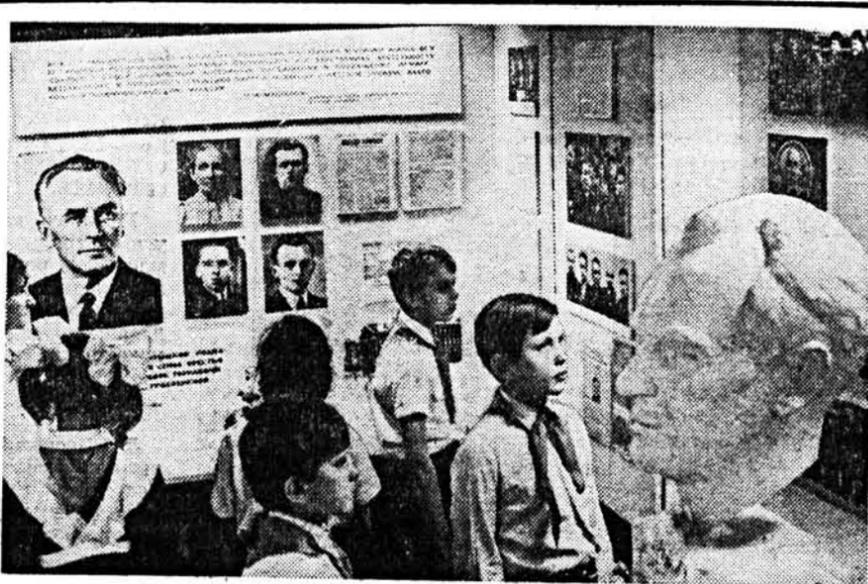
Маёр Барыс чакаў іх каля сваёй зямлянкі. Быў ён па-вайсковому статны, чыста паголены, з бялюсенькім падваратнічком. На плячах ладна ляжалі залацістыя пагоны. Зорык упершыню ўбачыў пагоны ў савецкага афіцэра, і яны вельмі ўразілі яго.

Яшчэ здала маёр Барыс пільна азіраў Зорыка. Глядзеў, як той крочыць, як трымаецца. І яшчэ здала вызначыць: нейкі хліпкі хлопец, спешчаны. Бач, як пунсавеюць шчокі, як уецца каштанавы

Вялікая колькасць экспанатаў, якія расказваюць аб гераізме савецкага народа ў гады Вялікай Айчыннай вайны, сабраны ў ваенна-патрыятычным музеі школы № 20 г. Мінска. Адзін з аддзелаў прысвечаны жыццю і дзейнасці слаўнага сына Беларускага народа Сяргея Осіпавіча Прытыцкага. Свой музей вучні назвалі яго імем.

На здымку — піянеры ў музеі.

Фота У. ЛУПЕЯКІ, (БЕЛТА).

чуб. Ці не падсунулі райкомаўцы па прыказцы: «На табе, божа, што нам нягожа»? Гэтае прыкрае пачуццё ўзмацнела, калі хлопец падышоў, нясмела стаў перад маёрам і нясмела паціснуў яму працягнутую руку.

«Такі муху не пакрыўдзіць», — рашыў тады для сябе маёр Барыс. Ён пастаяў крыху моўчкі, абдумваючы, дзе пагаманіць — у зямлянцы ці на свежым паветры. Лепей, канечне, пасядзець пад дрэвамі. Але тут, паблізу, ходзяць людзі. А мінчаніна ніхто, акрамя кіраўніка спецгрупы і яго намесніка, не павінен бачыць у твар.

— Пойдзем на суседні востраў, там нікога няма, — загадаў маёр Барыс.

Іменна загадаў, а не прапанаваў, бо голас у маёра Барыса быў камандзірскі, валявы. Ён ці пытаў, ці загадаў, другіх адценняў у яго голасе Зорык не адчуў.

Наперадзе ішоў начальнік спецгрупы, за ім Зорык, ззаду — Анатоль. Лясныя, мала набітыя сцежкі віліся па густым падлеску, і калі б не совейка, то Зорык так і не ўцяміў бы, у які бок свету яны ідуць, ды і выйсця адсюль не знайшоў бы. Потым зноў пачалося балота, па якім былі густа раскіданы купіны з калючай асакой ды тамсям тырчалі чэзлыя бярозкі і альховыя кусты. Але недалёка чарнеў лесам новы астравок. Туды і накіраваўся маёр Барыс.

За ўвесь час, пакуль яны пераскочвалі з кладкі на кладку, маёр ні разу не азірнуўся і не вымавіў ні слова. Само сабой разумелася, што падначаленыя павінны ісці за ім, калі загадана, і азірацца тут нечага.

На астраўку не было ні душы. Анатоль хуценька абышоў і пераканаўся ў гэтым. Для размовы выбралі пад дрэвамі мясцінку з мурагом, закрытыю з усіх бакоў падлескам.

— Глядзі за выходам, — загадаў маёр Барыс Анатолю. — Калі хто сунецца сюды, вяртай назад.

Анатоль адышоў ад іх так, каб былі відаць кладкі, сеў, вырваў доўгую сакавітую травінку і пачаў паціку жаваць, прыслухоўваючыся да глухаватай размовы маёра Барыса з Зорыкам.

А тыя сядзелі адзін супраць аднаго, збоч вельмі добра відаць было, што адзін з іх адчувае сябе ў размове начальнікам, другі — падначаленым. Зорык трымаўся вельмі сціпла, пазіраў на маёра дапытліва, але нясмела.

— Ну, дык раскажыце пра сябе, — загадаў маёр.

— Што? — не зразумеў Зорык.

— Усё. Біяграфію, як служыць да немцаў пайшлі, з кім з падпольшчыкаў і партызанаў звязаны, якія сувязі ў вас у Мінску... Словам, усё па парадку.

Зорык сумеўся, не ведаючы, з чаго пачаць. Потым нясмела расказаў сваю кароценькую біяграфію, якая ўмяшчалася на паўстаронцы аркуша са сшытка. І толькі, калі загаварыў пра Віктарыю Рубец, Івана Казлова, Жана, пра другіх падпольшчыкаў, якія загінулі, вочы яго загарэліся, нават голас змяніўся.

Пра сувязі ў горадзе, пра тых, з кім цяпер працуе, гаварыў скупа, не пра ўсіх. Назваў Ступіна, некаторых людзей, якія працавалі са Ступіным. Не хацелася яму адразу выкладаць усё свае магчымасці. Лепш прыгледзецца, як будзе працаваць з новым начальнікам, можа больш намаганняў давядзецца прыкласці для другіх партызанскіх атрадаў, з якімі падтрымліваў сувязь.

Цяпер — не сорака першы. Тады душа прагла знайсці хопь бы маленькую нітачку, якая з'яўлялася б з Вялікай зямлэй. Той цяжкі час мінуў. Цяпер можна прыгледзецца і выбраць найлепшую магчымасць нянеці шкоду ворагу, знайсці найбольш эфектыўныя каналы для сваёй багатай інфармацыі пра фашыстаў. І Зорыку, натуральна, хацелася быць упэўненым, што яго работа і падалей будзе даваць найлепшыя вынікі. Вунь, калі пасля паведамлення пра фіктыўны аэрадром савецкія лётчыкі скінулі фіктыўныя бомбы з на-

смейлівым надпісам, а фугаскі трапілі на баявы аэрадром, тады Зорык адчуў, што яго праца прыносіць карысць. Тут усё было наглядна. А што прапанаваў гэты маёр Барыс?

— Вось што, Захар, — сказаў той, — Цяпер у цябе будзе новае імя — Максім. Так і толькі так будзеці надпісаць свае данясенні, пад гэтым імем ты будзеці лічыцца нашым разведчыкам. Усе астатнія імёны і ўсе астатнія сувязі забудзь.

Убачыў на твары Зорыка незадавальненне і падкрэсліў:

— Гэта загад — ніякіх сувязей ні з кім, акрамя нас. Ды і ў нас цябе ведаем толькі мы з Анатолем ды двое сувязных. Для астатніх членаў групы — ты нейкі там Максім, якога яны не бачылі ў твар і не ведаюць, дзе той Максім працуе ў Мінску. Гэта трэба дзеля цябе ж, каб гестапаўскія шпікі не вынохалі. Чым лепей мы будзем захоўваць канспірацыю, тым больш упэўнена і надзейна будзем працаваць. Абдумай кожны свой крок, кожнае слова ў размове з людзьмі.

— Усё гэта так, — адказаў Зорык, — але ж як я адмоўлю нашым жа людзям у дапамозе, калі буду ўпэўнены, што гэта сапраўды нашы... Гэта было б не па-савецку, не па-камсамольску. Не магу я парваць сувязь з людзьмі, якім па-трэбен...

— Ніякіх «не магу», — грозна сказаў маёр Барыс. — У разведкі ёсць свае законы, якія разведчык абавязаны выконваць безумоўна. Інакш ён не можа быць разведчыкам.

— Так, — пагаджаўся Зорык, аднак па яго твары было відаць, што ён будзе ўлічваць патрабаванні, толькі не заўсёды.

— Я разумею цябе, — устаючы і памячкчэўшым голасам сказаў маёр Барыс. — Хочацца памагчы ўсім сумленным савецкім людзям. Але разведчык — не сястра міласэрнасці. Служба наша жорсткая, патрабуе жалезнай дысцыпліны. Калі ўжо цябе назвалі нашым разведчыкам, ды яшчэ далі выдатную характарыстыку як чалавеку дысцыплінаванаму, то будзь ласкавы папарадкаўвацца нашым патрабаванням. Гэта трэба і ў інтарэсах справы і для тваёй жа бяспекі.

Зорык не зразумеў, хто даваў яму характарыстыку і якую, хто назваў іхнім разведчыкам. Толькі пасля, перабіраючы ў памяці размову з маёрам Барысам, ён прыгадаў гэтыя словы і здагадаўся, што характарыстыку, ды яшчэ выдатную, мог даць яму толькі райком.

— Ну, а заданні якія будуць? — таксама падняўшыся, але не сыходзячы з месца, спытаў Зорык.

— Звычайныя: разведвальныя звесткі пра фашыстаў. І вясняныя, і палітычныя, і эканамічныя. Усё, што, па тваім погляд, мае значэнне. А пасля канкрэтныя заданні атрымаеш праз сувязных. І сувязных, і якіх захаваем старым. Калі будзе патрэба — заменім.

Назад вяртаўся тым жа парадкам. Сонца ўжо зайшло, у лесе наступіў змрок. На райкомаўскім востраве было малалюдна. Паскочылі хуценька, каб Зорыка ніхто не разгледзеў, проста ў зямлянку спецгрупы.

Там ужо гаспадарыла Зоя. Яна прыгатавала шыкоўную вячэру. На збітым з жэрдак століку быў засцелены чысценскі абрус. У самым куце ярка святліла зробленая з гільзы ад зенітнага снарада лямпа.

— Нагаварыліся? — сустрэла іх Зоя. — Сядайце за стол.

— Дарэчы, — пагадзіўся з ёю маёр Барыс, папяркаўся пад сталом і выцягнуў, адтуль бутэльку віна. Зорык паглядзеў наклейку на бутэльку: віно было савецкае, сорака першага года прыгатавання. Звычайна ён не любіў выпіваць, заўсёды аднекаваўся, а на гэты раз ахвотна падняў шклянку за прапанаваны маёрам Барысам тост:

— За нашу баявую дружбу, за нашы поспехі ў барацьбе з фашыстамі, за хуткую нашу перамогу!

Віно было, як кажуць спецыялісты, сухое, кіслае, але Зорык выпіў да дна. Акуратненька, асцярожненька паставіў шклянку і далікатненька ўзяў закуску.

— Чаго ты такі нясмелы? — ужо зусім проста, без металу ў голасе спытаў маёр Барыс.

Зорык крыху разгубіўся ад нечаканага пытання.

— Трэба смялей... Вайна, браце, ціхмяных не любіць.

Пажаваў кавалак хлеба з салам, намармытаў яшчэ, а потым разважаў:

— Можа, там, у вас у Мінску, так і лепей... фашысты больш давяраць будучы. Кожнаму сваё.

Зорык з удзячнасцю глянуў на маёра: нарэшце, яго зразумеў! Калі б хлопец быў баязлівы, хіба пайшоў бы сюды, у лес, каб заўтра зноў вярнуцца ў пастку ворага. Прышоў бы і застаўся тут. А Зорык пойдзе і выканае свой абавязак. Баязліўцы так не робяць. Тое ж, што пры людзях ён сарамлівы, дык каму ад гэтага шкода? Такі ўжо характар.

Так думаў ён, з удзячнасцю глядзячы на маёра Барыса, які ўсё ж такі пачынае разумець хлопца. Шклянка віна адразу змяніла настрой. Аднак і зараз Зорык больш слухаў і маўчаў, толькі зрэдку ўстаўляў слова. І заўсёды трапіна, да месца.

Гэта заўважыў маёр Барыс і адзначыў:

— А ты малайчына, не балбатлівы. Так і трымайся заўсёды.

Пасля вячэры маёр Барыс загадаў:

— Вядзі, Зоя, гося да сябе дамоў. І ты, Анатоль, з ім. Заўтра раніцай вядзі ў Мінск. Давядзеш да шашы, а там адзін — знойдзе дарогу. Знойдзе? — спытаў Зорыка.

— Мусіць, не заблуджу.

Анатоль праводзіў адзін — Зоя засталася дома. Ішлі другім маршрутам: на Сярпішчына, Вялікія Бяседы, Харужаны, Буды, Маркавічы, міма Беларучаў і каля Лускава перайшлі шашу. На гэты раз Анатоль быў без аўтамата, толькі з пісталетам, гранатай і фінкай.

— Давай правяду далей, за шашу, — прапанаваў ён. За такі кароткі час Зорык вельмі спадабаўся яму, хацелася яшчэ пабыць разам, пагаманіць. Бо калі яшчэ давядзецца сустрацца!

— Пойдзем, — ахвотна прыняў прапанову Зорык.

Шашу паскочылі без усякіх здарэнняў і палёвымі дарогамі падаліся на Паперню, Дубаўляны, Анатоль давёў Зорыка амаль да самых Навінак, тут развіталіся, і адзін пайшоў у сваю групу, а другі — у Мінск.

Вярнуўся з лесу Зорык, як на крылах. Хопь ён навучыўся артыстычна хаваць свае пачуцці і заўсёды трымаўся роўна, сціпла, хаваючы сапраўдны настрой, на гэты раз радасць выплывала з яго. І вочы іскрыліся ярчай звычайнага, і ўсмешка міжвольна святлілася на твары. І рухі былі не такія, як заўсёды, мяккія і павольныя.

Трэба было хутчэй падзяліцца радасцю з кім-небудзь, каму можна даверыцца. А такіх нямнога, хоць людзей, з якімі Зорык вёў падпольныя справы, набралася б некалькі дзесяткаў. Кожны з іх павінен ведаць толькі сваё, абмежаванае даручэнне, толькі патрэбнае яму кола знаёмых.

Раней з Жанам, Віктарыяй Рубец Зорык дзяліўся ўсім, што толькі рабіў, раўняў, адкоўваў ім сваю душу. І хоць і Жан, і Вікія, трапіўшы ў засценак СД, не выдалі яго, усё ж ён, пасля іх правалу, зрабіў вывад: ні з кім да канца не адкрывацца. Каб і таму, хто трапіць у СД, не было спакусы ў час нечалавечых пакут назваць яго. Жыццё вучыла: чым менш падпольшчык ведае пра сяброў, тым лепш.

А пагаварыць, падзяліцца радасцю, хочацца. І як толькі закончыўся рабочы дзень, падаўся да Аркадзя Ступіна. З ім яму працаваць на групу маёра Барыса. Ён павінен мець уяўленне аб тым, якія заданні давядзецца наперад выконваць.

У ВЯНОК ДРУЖБЫ

Мірдаз КЕМПЕ

Латвія

Я ГАНАРУСЯ

Радзімы вялікай бурштынавы край
Вясной жаўруковай высока ўзлятай.
Жыву я на беразе гэтым заўжды,
Дзе песні спявалі бацькі і дзяды.
Жыву, ганаруся і цешуся тым,
Што я не на беразе сумным, другім.

Квітнее мой край ад сіл маладых,
Квітнее мой край ад рук залатых.
Вялікага мора вялікія ўсплэскі
Гучаць ў маім сэрцы сяброў адгалоскі.
З Літвы, Украіны, з Расіі вялікай,
Сяброў у Айчыны маёй жа бязліку.
Сябры сустракаюць на кожным кроку.

І нават у Індыі, гэткай далёкай...
І цешуся я і заўжды ганаруся,
Што крочу у гэтым магутным Саюзе.
На глебе ўрадлівай красуе пшаніца,
Багатая ніва, шуміць, каласіцца,
Хвалюецца морам ад краю да краю...

Я ж песню братэрству і сойцу спяваю.

Перакладала А. КАВАЛЮК.

Міхаіл ХАНАІАЎ

Калмыкія

БАЛАДА ПРА ГНЕЎНЫЯ ХМАРЫ

Спяць натомяна дарогі
У цішыні густой палёў,
А ўжо хмары, як трывога,
У гурт збіраюцца ізноў.

Хмарам бачацца магілы,
Тыя горасці і зло,
Што з табою, сябра мілы,
Зведаць суджана было.

Знаюць хмары, помняць хмары
Усё, што нельга нам забыць...
І дагэтуль у абшарах
Навальніца дзён тых спіць.

Гром... Забліскалі ўспаміны,
Быццам вострыя клінкі...
Першай бомбай, першай мінай
Ранен ранак ля ракі.

Стогне неба гневам бою,
Быццам змучаны баец.
І, налітыя крывёю,
Коціць хваці Мухавец.

Брэст, снарадамі партыі,

Змоўк на дымным рубяжы,
Быццам хлопчык той забіты,
Што запылены ляжыць.

Хмары, раненыя ў рукі,
Ужо вайну каторы раз
Прасяць, моляць, як разлуку:
«Забінтуй крывавых нас...»

А вайна, што гоніць бегма
У люты бой за раццю раць,
У адказ: «Не хопіць снегу,
Каб усіх забінтаваць».

Хмары, раненыя ў ногі,
Саслабелыя зусім,
Моляць, прасяць на дарогу
Даць бы мыліцы хоць ім...

А вайна, замест адказу,
Лезе ў гневе на дыбы:
«Дзе вазьму я дрэў—адразу
Мыліць столькі нарабіць».

Ды на злосць вайне праклятай
Хмары прасяць у зямлі:
«Ты нам дай, прышли салдатаў,
Каб сады ізноў цвілі!».

І тады па ўсёй Расіі
У бяссмерце, на вякі,
Быццам хмары агнявыя,
Папылі яе палкі.

З громам-грукатам удары
Рушца грозную сцягну...
Партызанаў прасяць хмары—
Памагчы ўзарваць вайну.

Просьба хмар густых пачула—

След хаваюць верасы...
Паўстаюць ў помсць лютай
Партызанскія лясы.

Навальніцаю вялікай
Загрывае ўсцяж паход:
Тут і рускія, калмыкі,
Беларусы — увесь народ.

За магутным крокам ратным
Да Берліна ад Крамля,
Як пасля дажджой спагадных,
Зарунала зноў зямля...

Ахінуліся дарогі
Цішай, пахамі лугоў...
«Што ж вы, хмары для трывогі
Мо збіраецеся зноў!»

Цяжка хмарам чуць такое,
Ды ўздыхнулі нездарма:
«Нашай памяці спакою
З той вайны яшчэ няма».

Нам бы цёплымі дажджамі
Долу ліцца спакавала,
Ды, на жаль, яшчэ пад намі
Дзе-нідзе дыміць зямля.

Хто-ніхто пра сорака пяты
Ужо забыцца нават змог...
Ходзіць факельшчык пракляты
З новым факелам трывог.

А каб лютыя дарогі
Не ўсцілалі зноў дымы,
Напамінам Перамогі
Навальніцу носім мы».

Пераклаў А. БАЧЫЛА.

ШЧЫРАМУ МАСТАЦТВУ — АПЛАДЫСМЕНТЫ

ЦЕПЛАЯ СУСТРЭЧА

З вялікім поспехам праходзяць у Мінску гастролі флагмана савецкага опернага мастацтва — Дзяржаўнага акадэмічнага Вялікага тэатра Саюза ССР.

28 мая мінчане восьмы раз сустрэліся з праслаўленым калектывам. У гэты дзень госці паказалі вядомую оперу італьянскага кампазітара Д. Пучыні «Тоска». Галоўныя партыі выконвалі лаўрэаты міжнародных конкурсаў М. Касрашвілі і В. П'яўко, народны артыст РСФСР В. Валайціс. Дырыжыраваў заслужаны артыст РСФСР М. Эрмлер.

На спектаклі прысутнічалі П. М. Машэраў, А. Т. Кузьмін, У. Е. Лабанок, У. Ф. Міцкевіч, У. І. Падрэз, намеснік загадчыка аддзела прапаганды ЦК КПСС Ю. А. Склярэў, загадчык сектара аддзела прапаганды ЦК КПСС М. А. Марозаў, загадчык аддзела культуры ЦК КПБ С. В. Марцалеў, міністр культуры БССР Ю. М. Міхневіч.

БЕЛТА.

Алена АБРАЗОВА,
народная артыстка РСФСР,
лаўрэат Дзяржаўнай прэміі.

Яўген НЕСЦЯРЭНКА,
заслужаны артыст РСФСР,
лаўрэат міжнародных
конкурсаў.

Маргарыта МІГЛАЦ,
народная артыстка РСФСР.

ПАЭМА АБ МУЖНАСЦІ

Выдатнай операй лаўрэата Ленінскай прэміі Сяргея Сяргеевіча Пракоф'ева «Сямён Катко», напісанай у 1940 годзе па матывах аповесці Валадзіслава Катаева «Я, сын працоўнага народа», Вялікі тэатр СССР адкрыў мінскія гастролі.

Кампазітар пісаў, што яго зацікавіла аповесць В. Катаева спалучэннем самых супрацьлеглых элементаў — любові моладзі, нянавісці прадстаўнікоў старога свету, гераізму барацьбы, горыччу аб страхах.

Прэм'ера оперы «Сямён Катко» адбылася 20 верасня 1940 года.

І вось праз 30 гадоў — 4 красавіка 1970 года — напярэдадні святкавання 100-годдзя з дня нараджэння У. І.

міраванні характару савецкага чалавека.

Паставачныя сродкі оперы здзіўляюць шматграннасцю і адначасова нейкім асаблівым лаканізмам. Рэжысёр не імкнецца да эфектаў, уплыву на псіхіку глядача і слухача. Ён не ашаламляе. Ён стварае стройны ансамбль спевакоў — артыстаў, якія раскрываюць рысы рэальных герояў. Жанравую праўдзівасць ён спалучае з умоўнасцю і сімвалікай, паэтычнай выразнасцю.

Аднадзямі рэжысёра-паставаўшчыка сталі музычны кіраўнік паставаўкі, дырыжор — народны артыст Казахскай ССР Фуат Мансураў — і мастак Уладзімір Левянталь, знаёмы мінчанам па афармленні ў нашым

і паэтычную прыгажосць украінскіх стэпаў, тонка адчушы араматную свежасць пракоф'еўскай музыкі. Удала знойдзены ім вобраз узарнай зямлі, запамінаюцца пейзажы, сцена пакарышча ў другім акце.

Харавы калектыв тэатра, які кіруюць народныя артысты РСФСР А. Рыбакоў і А. Хазанаў, выходзячы з рэжысёрскай задумкі Б. Пакроўскага, іграе і спявае дзве партыі — ворагаў рэвалюцыі (нямецкіх акупантаў і гайдамакаў) і людзей працы, якія змагаюцца за народнае шчасце ў палымых віхурах грамадзянскай вайны. Калі вобраз ворагаў характэрны тупой і жорсткай сілай, што прыгнятае ўсё жывое і светлае, то ў вобразе народа хор раскрывае шматграннасць характару простых людзей, іх душэўную чысціню і шчодрасць.

Распрацоўваючы экспазіцыю спектакля, Б. Пакроўскі пісаў, што поспеху яго сядзейнічаюць дзве рэчы — скразное дзеянне і вобразнае рашэнне яго.

Салісты тэатра тонка раскрылі дынаміку рэвалюцыйных падзей, якія ахапілі вялікую ўкраінскую вёску.

...Шоў салдат з фронту, марыў аб хуткай сустрэчы з маці і сястрычкай, шоў, не думаючы аб страшэнных падзеях, якія разгарнуцца на яго радзіме. І не адразу Сямён стане партызанам, які ўзначаліць рух за вызваленне роднай зямлі ад акупантаў, ворагаў Савецкай улады. Пакуты народа зрабляць Сямёна Катко актыўным барацьбітом за сацыялізм, за шчасце сваіх аднавіскоўцаў.

Вобраз Сямёна Катко вельмі пераканаўчы ў выкананні заслужанага артыста РСФСР Г. Андрушчанкі. У сваім героі Андрушчанка падкрэсліў

непаўторную душэўную і маральную прыгажосць народнага важака, кіраўніка мас.

Немагчыма пералічыць акцёрскія ўдачы спектакля — у праграмах названы выканаўцы 28 партый, якія ўключаюць як партыі галоўных герояў — Сямёна Катко, Фросі, Рэмянюка, Соф'і, Любікі, Царова, Ткачэнкі, Хітры, так і эпизодычных герояў. Нельга прайсці міма выдатных работ народнай артысткі СССР Тамары Мілашкінай (Любіка), народнага артыста рэспублікі Юрыя Мазурка (Цароў), народнай і заслужанай артыстак рэспублікі Алены Абразавай і Тамары Сіняўскай (Фрося), салісткі оперы Ніны Лебедзевай (Соф'я).

Яны стварылі цэласныя, праўдзівыя вобразы простых людзей. Лебедзева, напрыклад, надзяляе Соф'ю рысамі глыбокай і тонкай лірыкі.

Добрае ўражанне пакідае сцена суда над бацькам Соф'і — Ткачэнкам — (Артур Эгеры), калі сваім маўчаннем гераіня абвясціць суровы прыгавор жорсткасці і непартрэбнай злосці. А. Абразава і на гэты раз спраўдзіла надзеі прыхільнікаў свайго цудоўнага голасу, яркага таленту.

...Святло пражэктара выхоплівае чырвонаармейцаў, якія спусцілі галовы перад загінуўшымі сябрамі. Цёмнае пераднавальнічнае неба, здаецца, глуха стогне, перажываючы трагедыю людзей. А ўдалечыні ідуць да гарызонта натоўпы людзей. У партызанскай сцэне «Заповіту», напісанай на вершы Т. Шаўчэнкі, з асаблівай сілай прагучала непадзельнасць лёсу Радзімы і лёсу народа. Услаўляецца подзвіг народа, прыгажосць жыцця. Гэта неўміручая паэма пра мужне і характару чалавека, станаўленне Савецкай улады. Гэта, нарэшце, адметны след у сучасным оперным мастацтве.

У. ЯФРЭМАУ.

Барыс ХАЙКІН,
народны артыст СССР,
дырыжор.

Ніна ЛЕБЕДЗЕВА,
салістка оперы, лаўрэат
мжнародных конкурсаў.

Сцена з оперы «Сямён Катко».

Леніна — опера зноў убачыла свет. Рэжысёр-паставаўшчык Барыс Аляксандравіч Пакроўскі з максімальнай выразнасцю прачытаў партытуру гэтага твора, расшыфраваў глыбіню яго ідэйна-філасофскага зместу, стварыўшы хвалябуючую паэму аб фар-

оперным тэатры оперы В. Моцарта «Дон Жуан». Ф. Мансураў падкрэсліў у сваёй інтэрпрэтацыі шчодрасць меладызму пракоф'еўскай оперы, пывучасць і драматычную насычанасць.

У. Левянталь перадаў у дэкарацыях шырокае раздолле

Ларыса АУДЗЕЕВА,
народная артыстка РСФСР
(у ролі графіні ў оперы
«Шкавая дама»).

Барыс ЛЯЛЮХІН,
васлужаны работнік культуры
РСФСР, мастак.

Георгій АНДРУШЧАНКА,
заслужаны артыст РСФСР.

Нона ФЕДАРОУСКАЯ,
мастак па касцюмах.

Юрый КАРАЛЕУ,
саліст оперы.
Малюнкі В. ЧАРНОВА.

ЖЫВЫЯ СТАРОНКІ КІНАЛетапісу

ДУМКІ ЧЫТАЧОУ

Учора ў Мінску па-спяхова закончыліся га-стролі Беларускага дзяр-жаўнага драматычнага тэатра імя Якуба Кола-са. Рэдакцыя штотыднё-віка атрымала шмат вод-гукаў на яго спектаклі. Некаторыя з іх друку-юцца ў сённяшнім нума-ры.

ДЗЯКУЙ ВАМ, КОЛАСАЎЦЫ!

Ці трэба гаварыць, якой папулярнасцю карыстаецца ў нашай рэспубліцы — ды не толькі ў нашай — Беларускі дзяржаўны драматычны тэ-атр імя Якуба Коласа! Быва-ючы на Віцебшчыне, ніяк не абмінеш гэтую святыню на-шага мастацтва. Менавіта тут нарадзіўся славыты спектакль «Несцерка», які і да гэтага часу «ўпрыгожвае» рэперту-ар коласаўцаў, надае яму яс-кравы нацыянальны каларыт. «Біяграфія» тэатра вельмі багатая. Ужо каля паўстагод-дзя нясе ён у масы сваё па-льмянае слова праўды жыц-ця, пафас барацьбы і пера-мог. Ён і ў цяжкія гады Вялі-кай Айчыннай, знаходзячыся далёка ад беларускай зямлі, упэўнена ажыццяўляў свае творчыя планы. Адтуль, з Уральска, у партызанскія ля-сы кацілася рэха незабытых спектакляў «Фронт» А. Кар-нейчука, «Нашэце» Л. Ляо-нава, «Ягор Булычоў» М. Горкага. Сярод гэтых і ін-шых пастановак была і п'еса «Праба агнём», якую Канд-рат Крапіва стварыў па гара-чых слядах суровых падзей. Ваенная старонка, «подзвіг» тэатра назаўсёды ўвойдзе ў яго баявы летапіс.

І ў пасляваенны час, і ў нашы дні тут ішлі і ідуць спектаклі на самыя хваляю-чыя тэмы. Адметнай з'явай трэба лічыць тое, што на пер-шым плане стаяць творы бе-ларускіх аўтараў, якія рас-казваюць непасрэдна пра на-ша жыццё, пра тое, што адбы-ваецца ў горадзе і вёсцы за-раз, пра вялікія змены ў сё-няшняй рэчаіснасці. Маюцца

на ўвазе «Крыніцы» і «Сэр-ца на далоні» па кнігах Івана Шамякіна. Увогуле гэты п'е-сьменнік вельмі «прыжыўся» ў коласаўцаў. Створаныя ім вобразы моцна хваляюць, за-кранаюць надзённыя прабле-мы, у той жа час выяўляюць адмоўныя з'явы, ставяць пы-танні аб неабходнасці іх пе-раадолення.

Знаёмячыся з новымі спектаклямі ці праглядаючы яшчэ раз ужо вядомыя, адчу-ваеш вялікую разнастайнасць у творчым калектыве гэтага тэатра, бачыш багацце ак-цёрскіх талентаў. Побач з М. Звездачотавым, І. Матусе-вічам, Ц. Сяргейчыкам, Ф. Шмакавым, З. Канапель-ка з'явілася мноства новых імён, якія раней не сустра-каліся. Гэта добра, што тэатр па-сапраўднаму клапоціцца аб маладой змене, памятаючы адначасова пра неабходнасць працягваць традыцыі засна-вання майстрамі сцэны ста-раўшага пакалення.

...Гастролі коласаўцаў за-канчваюцца. Прыемнае ўра-жанне засталася ў сэрцы. Яшчэ мацнейшымі будуць на-шы сувязі з ім. Калі б быў настаўнікам, то абавязкова паставіў бы адзнаку «вы-датна»!

Шчырае дзякуй вам!

І. ТУМАР,
рабочы навукова-даследчага інстытута.

ПАДКАЗАННЕ ЖЫЦЦЁМ

«Сталявары», «Таблетку пад язык», «Трывога» — вядучыя спектаклі тэатра імя Якуба Коласа.

На маю думку, драматург Г. Бокараў «здорава сказаў пра сённяшняга рабочага ча-лавека. Глядзіш спектакль і думаеш, як вырас ён, рабо-чы, за гады Савецкай улады, ды нават за апошнія пяць-дзесяць гадоў. Аўтар п'есы закронае ў сваім творы знач-ныя сацыяльныя праблемы, паказвае станаўленне рабо-чага калектыву.

Надзённыя праблемы ас-вятляюць аўтары А. Макаё-нак і А. Петрашкевіч, але

ўжо ў іншым асяроддзі — сярод працаўнікоў вёскі. П'есы «Таблетку пад язык» і «Трывога» публіцыстычна востра трактуюць многія складаныя пытанні. Першая ідзе ў шматлікіх тэатрах краіны, другая — яшчэ толь-кі надаўна «стартвала».

Што датычыць астатніх спектакляў, скажам, «Гісторыя граху», «Доктар філасо-фіі», то яны, мабыць, разлічаны на пэўныя густы. П'е-са С. Жаромскага, напры-клад, з цікавасцю чытаецца і глядзіцца, але ж лінія ме-ладраматызму падаецца за-надта падкрэслена.

Увогуле ўражанне ад спек-такляў тэатра імя Якуба Ко-ласа засталася вельмі добра-е. Прыемна бачыць, што ў аснове свайго рэпертуару ён кладзе самае значнае ў нашым жыцці, а гэта гаран-туе яму поспех у грамадска-ці.

І. ТАРАСЕВІЧ,
малодшы навуковы супрацоўнік Беларускага навукова-даследчага інстытута аграхіміі і глебзнаўства.

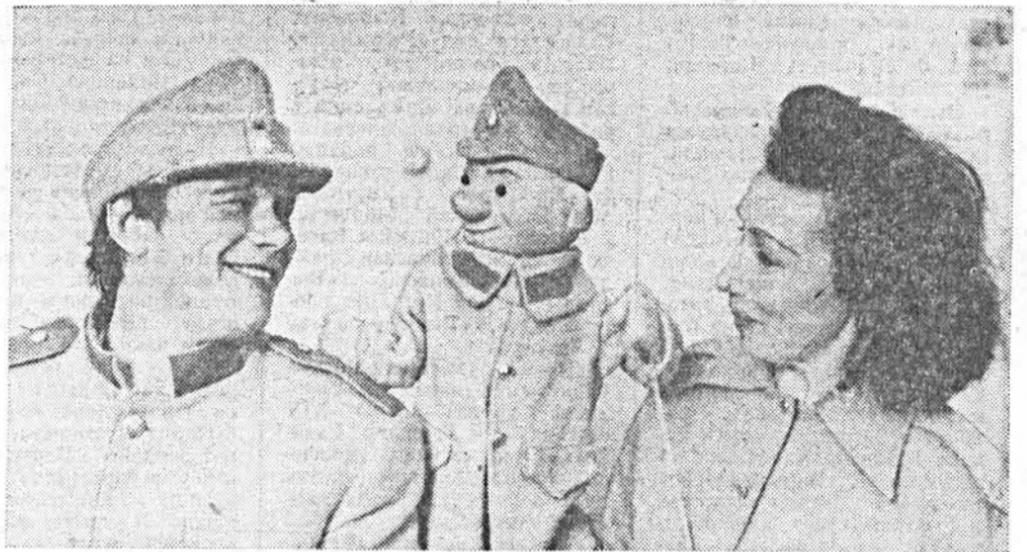
РАСКРЫЦЦЁ ПРАБЛЕМЫ

Тэатр імя Якуба Коласа ў спектаклі «Трывога», на маю думку, правільна раскрывае праблему, якая хвалюе ўсіх, у тым ліку і нас, вяскоўных працаўнікоў. Гаворка ідзе аб неабходнасці барацьбы суп-раць маральна апусцішаных людзей, што перааказваюць нам прыгожа жыць, паспяхо-ва вырашаць нашы надзён-ныя задачы. Барацьбу ў п'есе А. Петрашкевіча вядуць добрасумленныя савец-кія людзі. І яны перамага-юць. Ды інакш і быць не мо-жа. Пафас нашага жыцця ні-хто не азмрочыць.

Знаходзячыся па асабістых справах у Мінску, я з вялі-кай увагай паглядзеў гэты спектакль.

І. МЯКЕКА,
трантарыст калгаса «Зара камунізма»,
Мастоўскі раён.

У ГОСЦІ ДА ЛЯЛЯК

Спектаклямі «Чырвоная шапачка» М. Унта і Р. Агура, «Муумісназ» Т. Янсана і Ю. Саара 27 мая Эстонская ССР адкрыла ў Мінску тра-дыцыйны IV фестываль тэатраў рэспублік Са-вецкай Прыбалтыкі і Беларусі. Лепшыя спек-танлі двух апошніх гадоў пакажуць і астатнія ўдзельнікі фестывалю.

У саставе журы — вядомыя работнікі тэ-атральнага мастацтва Масквы, Ленінграда, Кіева, Мінска. Узначальвае яго генеральны санктарат Савецкага цэнтру Міжнароднай арганізацыі дзячаў лялечнага тэатра (УНІМА) Леанора Шпет.

Акрамя ўдзельнікаў фестывалю ў Мінск прыехалі прадстаўнікі амаль усіх саюзных рэ-спублік, а таксама дзесячы ллечных тэатраў Балгарыі, Кубы, Румыніі, Чэхаславакіі, Галандыі. Яны прымуць удзел у праглядзе і абмер-каванні спектакляў, абмяняюцца вопытам.

Напярэдадні адбылося урачыстае адкрыццё фестывалю. Ад імя Міжнароднай арганізацыі дзячаў лялечнага тэатра прысутных вітала член прэзідыума УНІМА Маргарэта Нікулеску (Румынія), ад Савецкага цэнтру гэтай арганіза-цыі — яго віцэ-прэзідэнт Зінтар Афанасеву.

Ва ўрачыстым адкрыцці IV фестывалю пры-няў удзел загадчык аддзела культуры ЦК КПБ С. В. Марцалеў.

Прэзідыум Беларускага тэатральнага тавары-ства арганізаваў у Доме мастацтваў выстаўку работ мастакоў лялечных тэатраў.

БЕЛТА.

На здымку — сцэна са спектакля «Шпейн» Дзяржаўнага тэатра лялек Латвійскай ССР. Ар-тысты Майсак Эган і Хілда Жыгурэ ў час вы-ступлення.

Фота А. КАЛЯДЫ.

ПРЭМ'ЕРА ФІЛЬМА

Прэм'ера новай беларус-кай мастацкай кінааповесці «Хлеб пахне порахам» адбы-лася 29 мая ў Дзяржкамтэ-це Савета Міністраў БССР па кінематаграфіі. Паставіў фільм па сцэнарыю народнага пісьменніка рэспублікі Іва-на Шамякіна малады рэ-жысёр Вячаслаў Нікіфараў, які стварыў да гэтага кіна-стужкі «Бераг прынцэсы Любскі» і «Зімародак».

Карціна расказвае аб ад-праўцы ў Германію для рускіх ваеннапалонных у цяжкія дні 1918 года па асабістаму ўказанню У. І. Леніна 36 ва-гонаў са збожжам. У цэнтры фільма вобраз бальшавіка-ленінца Данілы Івашчанкі. Былы беларускі селянін, ён усёй душой прыняў ленін-

скую праўду і да апошняй кроплі крыві абараняў яе ад ворагаў.

У ролі Івашчанкі зняўся папулярны кінаакцёр Ула-дзімір Самойлаў.

Паспяхова выступаюць у фільме артысты беларускіх тэатраў З. Стома, С. Вірыла, Т. Аляксеева, П. Кармунін, І. Шацла, І. Мацкевіч.

Здымаў карціну аператар Эдуард Садрыеў. Музыку на-пісаў кампазітар Алег Ян-чанка.

На VII Усесаюзным кіна-фестывалі ў Баку фільму «Хлеб пахне порахам», быў прысуджан заахвочвальны дыплом журы «За ўзнаўлен-не гістарычнай падзеі».

БЕЛТА.

Шэдзёры польскага жывалісу

Упершыню ў Мінску экспануецца такая вялікая выстаўка польскага жывалісу. 11 буйнейшых музеяў (Нацыянальны музей у Варшаве, Нацыянальны музей у Кракаве, Нацыянальны музей у Познані і інш.) паказалі на ёй свае найбольш каштоўныя і вядомыя творы, якія звычайна знаходзяцца ў іх пастаянных экспазіцыях.

74 аўтары, 293 творы прадстаўляюць польскае мастацтва XIX пачатку XX стагоддзя. Гэта быў трагічны час у гісторыі Польшчы, калі яна падзеленая ў 1795 г.

насаб, захапляючы настрой бітвы адчуваюцца ў «Бітве над Самосьерай», «Пераправе артылеры праз раку», Міхалоўскі піша не толькі батальныя сцэны, а з цікавасцю паказвае прадстаўнікоў рознага роду войск... «Крокусы» (салдаты лёгкай кавалерыі), «Лісоўчык» (салдат конніцы Лісоўскага). З асаблівай любоўю мастак піша коней, нездарма іх анатомію ён доўга вывучаў у парыжскіх бойнях.

Жывалісную тэхніку Міхалоўскага характарызуе шырокі, смелы мазок, які на-

рукі — усё гэта стварае вобраз незвычайнай чароўнай прывабнасці, якім так захапляліся крытыкі таго часу.

Галоўны акцэнт выстаўкі — работы самага выдатнага мастака XIX стагоддзя Яна Матэйкі.

Ян Матэйка (1838—1893 гг.) займае ў польскім жывалісе зусім асобнае месца. Для яго жывалісе быў не толькі прафесіяй, а і грамадска-патрыятычным абавязкам, служэннем радзіме і народу. «Нельга аддзяляць мастацтва ад любові да радзімы. Хто робіць так, той толькі напалову служыць Айчыне, таму што мастацтва — акрамя таго — абавязак, доўг, ахвяра». — гаварыў Матэйка, звяртаючыся да выпускнікоў Кракаўскай школы прыгожых мастацтваў. Творчасць мастака была далёка вядома за межамі яго радзімы. Шэраг еўрапейскіх акадэміі мастацтваў удасцілі яго звання ганаровага члена. Прадстаўнікі рускай прагрэсіўнай культуры высока панілі яго творчасць. У. В. Стасаў назваў яго «адной з буйнейшых велічын мастацкай Еўропы». І. Я. Рэлін быў палымным прыхільнікам таленту польскага мастака.

Асаблівае развіццё набывае ў творчасці Матэйкі польская гістарычная карціна. Сваімі манументальнымі гістарычнымі кампазіцыямі мастак імкнуўся паказаць моманты з жыцця Польшчы, калі яна была магутнай дзяржавай. І моманты з яе гісторыі, якія прывялі краіну да ўпадку.

Раніае гістарычнае палатно «Станчык на бале ў каралевы Боны», якое пачынае тэму — моцнае абвінавачанне супраць магнатаў, ва ўсе часы прадаваўшы сваю радзіму.

У «Провадзі Скаргі» спадзяванні і думкі мастака выказвае Пётр Скарга, які выступае з грознай і абвінавачваўчай прамовай перад польскім карацём і яго світай. Пальчатка на падлозе перад групай магнатаў у цэнтры — дзёрзкі выклік мастака гэтым людзям, чыя палітыка прывяла краіну да ўпадку.

На выстаўцы ёсць чатыры эскізы мастака («Пыныцце хрысціянства», «Легніцкае паражэнне», «Заснаванне ўніверсітэта», «Канстытуцыя 3 мая»). Гэта толькі частка вялікага цыкла, задуманага мастаком на гісторыі цывілізацыі Польшчы. Сваю мару ён не ажыццявіў, работы так і засталіся толькі ў эскізах.

Цікава прадстаўлены на выстаўцы Матэйка-партрэты. З абліччам яго самога мы знаёмімся па «Аўтапартрэту». Мастак, якому было ўсяго 54 гады, выглядае вельмі старым, пакутлівым, праніклівым вочы, нервовым, шмат папрацаваўшым на сваім вяку рукі, поза стомленага, шмат перажыўшага чалавека. Партрэты членаў сям'і жываліса, яго сяброў («Партрэт жонкі», «Партрэт дзяцей», «Партрэт Антонія Серафіньскага») адзначаюцца камернасцю, інтымнасцю. Партрэты афіцыйных асоб («Партрэт Юзефа Шуйскага», «Мікалая Зыблікевіча») напісаны ў іншай манеры.

З другой паловы XIX стагоддзя ў польскім мастацтве шырокае развіццё набывае жанравая рэалістычная карціна і рэалістычны пейзаж. З любоўю мастак адлюстроўваў простыя матывы роднай прыроды. Часта пейзажы ажыццяўляюць сцэны вясковага жыцця («Адпачынак арагата», «Сялянская пахаванне» Юзафа Шармянтоўскага). Бытавыя карціны паказваюць

самыя розныя эпізоды з жыцця польскага горада і вёскі. У карцінах Кашчэўскага ўжо адчуваюцца пошукі сацыяльнай крытыкі.

12 карцінамі прадстаўлена на выстаўцы творчасць Юзафа Хелмоньскага, аднаго з самых значных мастакоў другой паловы XIX стагоддзя. Яго рэалістычныя палотны адлюстроўваюць звычайныя сцэны жыцця польскай вёскі, спеваком якой быў мастак («Коні ля вадапою», «Ворыва», «Буслы» і інш.). Аднай з найбольш вядомых яго карцін з'яўляецца «Бабіна лёта». Маладая дужая сялянка ў пагодлівы ціхі асенні дзень прылегла на мяжы і забавляецца павуцінкай, якая лётае ў паветры. Мастак з непрытоенай сімпатыяй ставіцца да маладой жанчыны, якая вабіць сваім душэўным і фізічным здароўем, і тым не менш ён не намагаецца ідэалізаваць яе вобраз. Карціна, выстаўленая ў 1875 г. у варшаўскім «Таварыстве заахвочвання мастакоў», выклікала шмат водгукаў. Публіку баянжылі «брудныя» ногі сялянкі, а крытыка пісала, што польскі жываліс не мае патрэбы ў наказе «Каські з рэпай».

Побач з карцінамі Хелмоньскага экспануюцца работы Аляксандра Герымскага. Лепшыя з іх — «Варшаўскі цыкл». Гэта рэалістычна дакладныя, амаль дакументальныя карціны аб варшаўскім прадмесці і яго жытцях.

Работы чыста імпрэсіянісцкага плана, якія мы можам убачыць на выстаўцы, стварылі ў 90-я гады Юзаф Панкевіч («Напорморт») і Уладзіслаў Падкавінскі («Поле любіну», «Дзеці ў садзе», «Пейзаж»). Але ў наступных работах гэтыя мастакі захапляюцца новымі павявамі, якія з'яўляюцца ў польскім мастацтве на рубяжы XIX—XX стагоддзяў і якія называюць адным паняццем — «Маладая Польшча».

Для эпохі «Маладой Польшчы» знамянальна з'яўленне сімвалізму і бурнае развіццё «стылю мадэрн». Работы мастакоў Я. Мальчэўскага, Ю. Мехофера, В. Вайтнэвіча, К. Стаброўскага, В. Яроцкага, В. Тэтмаера і інш. даюць магчымасць глыбока і ўсебакова пазнаёміцца з польскім мастацтвам эпохі «Маладой Польшчы».

Адным з самых вядомых прадстаўнікоў «Маладой Польшчы» з'яўляецца мастак Яцэк Мальчэўскі, да якога, асабліва цяпер выказва-

юць цікавасць крытыка і публіка. Экспазіцыя дае поўнае ўяўленне аб творчасці гэтага мастака.

Мальчэўскі пачынае свой творчы шлях як рэаліст. Асноўная тэма яго ранніх работ — пакутніцтва сасланых паякаў, удзельнікаў паўстання 1863 года («Нядзеля ў шахце», «Смерць на этапе»). У 90-я гады мастак пераходзіць на пазіцыі сімвалізму. Ён звяртаецца да тэматыкі алегарычна-сімвалічнага плана. Фантастычнасць задумы яго карцін, незвычайнае і дзіўнае супастаўленне прадметаў і дэталей у іх спалучаецца з рэалістычнай выяўленчай мовай. Складаная сімволіка жываліса закрэпае адвечныя праблемы жыцця, смерці, любові, славы.

«Смерць» (на выстаўцы дзве карціны з гэтай назвай) у адным выпадку ён трактуе як жыццярэдасную жанчыну, у другім — як бажкаство, якое закрывае вочы паміраючаму старому, змучанаму цяжкім жыццём. У карціне «Зачараваны круг» Мальчэўскі дае сваё ўяўленне аб лёсе мастака ў грамадстве.

Вялікую цікавасць уяўляюць работы Станіслава Ленца, які нягледзячы на ўсе новыя павевы, застаецца на пазіцыях рэалістычнага мастацтва. На выстаўцы прадстаўлена яго некалькі партрэтаў («Партрэт гісторыка А. Ябланоўскага, «Партрэт акцёра Мечыслава Фрэнкеля»), тонкіх і глыбокіх па псіхалагічнай характарыстыцы, і карціна «Забастоўка», дзе мастак адным з першых закрэпае зусім новую тэму для польскага мастацтва — тэму барацьбы пралетарыату. Карціна «Забастоўка» стаіць ля вытокаў мастацтва, якое зліваецца з мастацтвам сацыялістычнай Польшчы.

Адпраўляючы выстаўку ў СССР, прафесар доктар Станіслаў Ларэнц, дырэктар Нацыянальнага музея ў Варшаве сказаў:

«Мы лічым, што ўрачыстасці, звязаныя з трыццацігадовым юбілеем Польшчы — лепшы момант для арганізацыі такой выстаўкі. Мы спадзяемся, што выстаўка зацікавіць савецкіх людзей і выканае сваю задачу, як адно з важных мерапрыемстваў, прысвечаных гістарычнай даце — узнікненню Польскай Народнай Рэспублікі».

Сапраўды, выстаўка карыстаецца вялікай папулярнасцю ў гледаюў нашага горада і гасцей, якія хочуць бліжэй пазнаёміцца з мастацтвам дружалюбнай нам краіны.

Т. КАРПОВІЧ,
навуновы супрацоўнік
Дзяржаўнага мастацкага
музея БССР.

Ян МАТЭЙКА. Партрэт жонкі.

паміж Аўстрыяй, Прусіяй і Расіяй, не існавала як самастойная, незалежная дзяржава на картах Еўропы. На працягу ўсяго гэтага часу палікі вялі герцічную нацыянальна-вызваленчую барацьбу. І польскае мастацтва таксама стала арэнай барацьбы за свае ідэі. Таму найбольш выдатных дзеячаў мастацтва польскае грамадства лічыла сваімі нацыянальнымі героямі. Такімі былі Ф. Шапан, А. Міцкевіч, Ян Матэйка.

Выстаўка дае ўяўленне аб развіцці польскага жывалісу гэтага перыяду на прыкладзе найбольш выдатных твораў мастацтва.

Буйнейшым мастаком першай чвэрці XIX стагоддзя быў Антоні Брадоўскі, вядомы прадстаўнік класіцызму. На выстаўцы творчасць гэтага мастака прадстаўлена біблейскай кампазіцыяй «Гнеў Саула на Давіда» і некалькімі партрэтамі, якія маюць найбольшую цікавасць. Партрэт варшаўскага архіепіскапа Шчэпана Халоўчыца і дырэктара Нацыянальнага тэатра і прафесара літаратуры Варшаўскага ўніверсітэта Людвіка Асіньскага протыя па кампазіцыі. Здзіўляе назіральнасць мастака, умение заўважыць самае галоўнае ў характары гэтых людзей, асабліва вылучаецца партрэт брата мастака — Юрыя Брадоўскага, гарага, летуценнага юнака. Партрэт напісаны ў свабоднай жываліснай манеры.

Самай яркай фігурай сярэдзіны стагоддзя быў Пётр Міхалоўскі, галоўны прадстаўнік новага рамантычнага напрамку ў польскім жывалісе. Дынаміка, напружа-

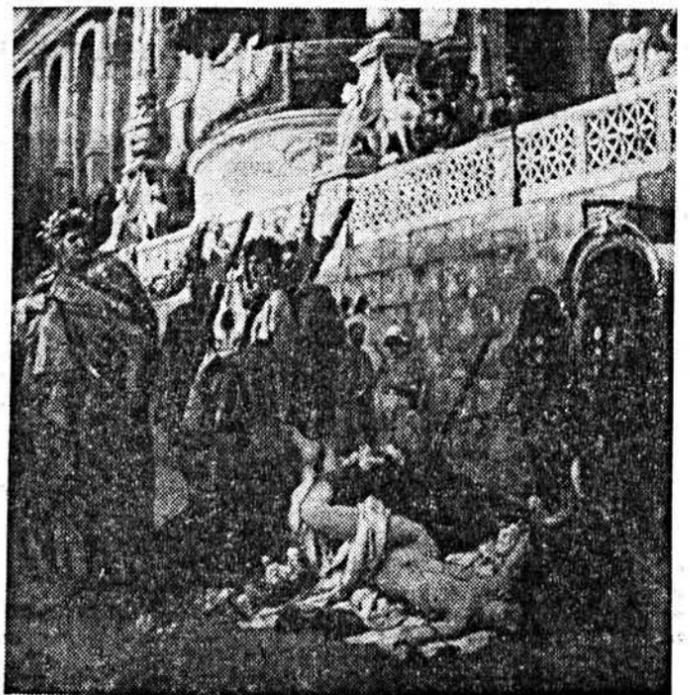
дае карцінам пэўную эскізнасць і свабоду.

Элементы рамантызму часта адчуваюцца толькі ў тэматыцы польскіх мастакоў. Рамантычныя адносіны да мінулага ў карцінах Януарыя Сухадольскага, які ствараў сцэны з эпохі напалеонаўскіх войн, захапляючыся адвагай і мужнасцю польскіх легіянераў. «Узяцце Сарагосы», «Смерць Цыпрыяна Гадэбскага пад Рашынам». Уласцівы рамантызму інтарэс да нацыянальнай гісторыі і культуры адчуваецца ў работах Марціна Залескага, які пісаў інтэр'еры палацаў і касцёлаў («Салон у палацы ў Вялянве», «Унутраны двор Ягелонскай бібліятэкі ў Кракаве»); Вінцэнта Каспшыцкага, які паказвае рэзідэнцыі арыстакратаў («Выгляд палаца ў Натоліне з боку ўезду», «Выгляд палаца ў Лазенках»).

Другая буйнейшая фігура ў польскім мастацтве сярэдзіны і другой паловы XIX стагоддзя — Генрых Радакоўскі, які па сваім прафесійным майстэрству стаіць на ўзроўні еўрапейскіх майстроў-партрэтаў.

Чалавек, які многа перажыў, са спакойным і мужным тварам сядзіць пад засенню палывога шатра. Гэта генерал Дэмбінскі, правадыр войск рэвалюцыйных паякаў, якія прыкніулі да паўстанцаў-венграў у 1848 г. Фігура «Салдата-вандроўніка» — тыповая для драматычнай польскай гісторыі, стала тыповай і для польскага мастацтва.

Затоенае хітраватае захапленне ў чорных вачах Ляоніі Блюдорн, падчырыцы мастака, пухлыя губы, выразныя

Х. СЕМІРАДСКІ. Хрысціянская пакутніца (фрагмент).

БЕЛАРУСКІЯ ДОЙЛІДЫ—ВЁСЦЫ

Пераўтвараюцца і прыгажююць вёскі рэспублікі. І ў тым невялікая заслуга архітэктараў, праекціроўшчыкаў і канструктараў.

Шмат новага створана за апошні час калектывам інстытута «Белгіпрасельбуд». У дзвюх эксперыментальных майстэрнях, якімі кіруюць лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Г. У. Заборскі і архітэктар Г. А. Бяганская, вядзецца распрацоўка дакументацыі для комплекснай забудовы калгасных вёсак і саўгасных пасёлкаў, ствараюцца новыя

праекты сельскіх жылых комплексаў, гандлёвых цэнтраў, палацаў культуры, школ, дзіцячых устаноў.

Толькі ў адной з іх у культуры працуе пяцьдзесят чалавек. Якія навінкі рыхтуюць яны?

Адказваючы на гэты пытанне, кіраўнік майстэрні Г. А. Бяганская расказвае:

— У саўгасе «Камуніст», створаным на асушаных землях у Ельскім раёне, вядзецца вялікае жыллёвае будаўніцтва. Для яго архітэктар П. С. Рудзік

спраектаваў пяціпавярховыя дамы, дзе ўнутраная планіроўка кватэр адрозніваецца максімумам зручнасцей.

Па праекту маладых архітэктараў Л. Кузняцовай і Л. Нордштэйна будзе вецціся комплексная забудова вёскі Дамжэрца — цэнтра Бярэзінскага запаведніка.

У іх задумах — яшчэ адна ісціна — двухпавярховы жылы дом, у якім першы паверх будзе манціравацца з аб'ёмных блочных элементаў, а другі — з лёгкіх трохслойных панелей з

мінэраватным цяпляльнікам. Сама Г. А. Бяганская заканчвае праект комплекснай забудовы вёскі Леніна Горацкага раёна. Сюды ўваходзяць новы гандлёвы цэнтр і рэканструіруемая сярэдняя школа.

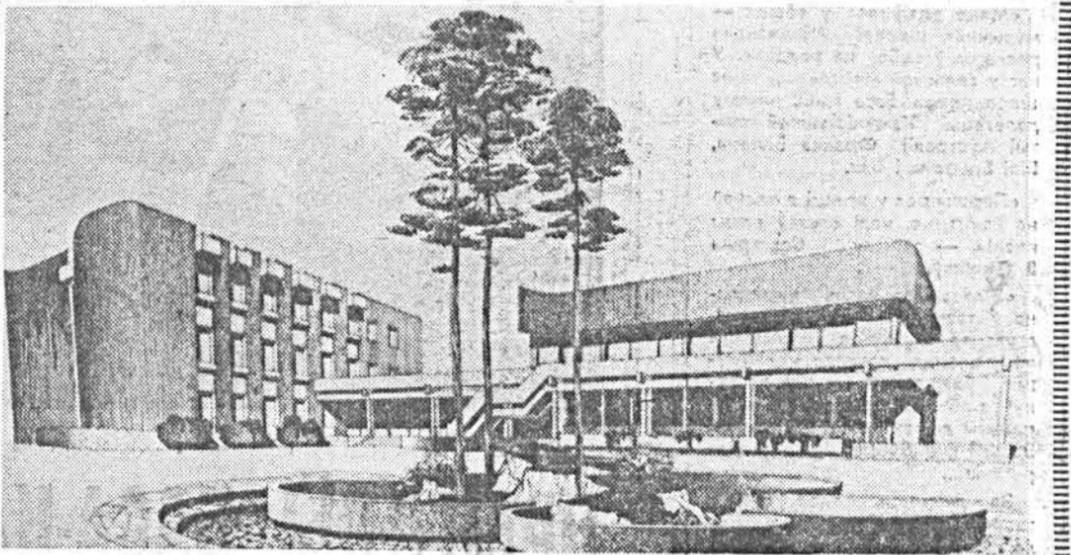
Эксперыментальнай майстэрняй № 2 кіруе Г. У. Заборскі. Яго работы вядомы далёка за межамі рэспублікі. Цяпер тут рыхтуюцца дакументацыя для комплекснай забудовы калгасаў імя Калініна Нясвіжскага і «Чырвоная змена» Любанскага раёнаў. У калгасе «Рассвет» імя К. П. Арлоўскага Кіраўскага раёна набліжаецца канца будаўніцтва Палаца культуры па праекту Г. У. Заборскага.

Дзесяткі архітэктурных «прэм'ер» рыхтуюць праекціроўшчыкі інстытута «Белгіпрасельбуд». Разам з будаўнікамі яны клопаюцца аб тым, каб нашы вёскі сталі яшчэ больш прыгожымі і багатымі.

Г. РАЗІНСКІ.

На здымках: архітэктары — кіраўнік групы Г. А. Бяганская (злева), Л. Ф. Кузняцова і Л. А. Нордштэйна абмяркоўваюць эскізы праектаў комплекснай забудовы вёскі Дамжэрца Лепельскага раёна. Цэнтральная частка вёскі Дамжэрца Лепельскага раёна (Бярэзінскі запаведнік).

Фота Ул. ЛУПЕНКІ. (БЕЛТА).

ТВОРЧАСЦЬ маладых заўсёды прыцягвае ўвагу і грамадскасці, і гледачоў. Да яе — асабліва цікавацца. Маладым многае даруецца, ад іх шмат патрабуецца. Але менавіта ад маладых чакаюць новага слова ў мастацтве. Мы часам чуем, як маладых напранаюць у інфантастыцы, у творчай інертнасці, што ў маладых нібыта адсутнічае ідэйны запал і грамадзянскае гучанне твораў, якое было ўласціва маладым мастакам папярэдніх пакаленняў.

Думаецца, што гэта не так. Наш сённяшні малады мастак бачыць больш глыбей, думае больш шырока. Яго пачуцці сталі больш складанымі, шматграннымі, ён далей ад дыдактыкі, ён не вучыць свайго гледача, а хутчэй за ўсё прапануе яму разам з самім мастаком разабрацца ў складанасці сённяшняга дня. Ён пазбягае лабавых рашэнняў, якія ляжаць на паверхні, лічычы за лепшае ў раскрыцці тэмы ісці больш складаным шляхам.

На выстаўцы «Беларусь сацыялістычная», якая нядаўна адбылася, можна было заўважыць, што вялікае месца ў творчасці маладых мастакоў займае вытворчая тэматыка.

Малады мастак В. Бараўко ўвагу гледачоў прыцягнуў яшчэ на папярэдняй рэспубліканскай выстаўцы, калі ён прадставіў карціну «Ізаіроўшчыкі». Яна вызначалася свежасцю, незвычайнасцю трактоўкі вытворчай тэмы, сваім кампазіцыйным і колерным рашэннем. Строга прадуманае спалучэнне дакладнага да малейшай тонкасці адточанага малюнка, з лёгкім, вытанчаным каларытам дапамагае мастаку падкрэсліць душэўную чысціню і акрыленасць яго герояў, для якіх праца — свята.

У новай рабоце «Змена», паказнай на апошняй выстаўцы, усе гэтыя якасці набылі яшчэ большую стройнасць і асэнсаванасць. Ідэйная накіраванасць, пластычная вобразнасць сталі больш выразнымі, дакладнымі і акрэсленымі, а адсюль — больш імгнёвымі, эмацыянальна выразнымі.

У ПОШУЖАХ ІДЭАЛУ

Эвалюцыя творчасці мастака В. Шпартына вельмі характэрная — ад захаплення жывавісам прыбалтыйскіх рэспублік да скуруплезнага вывучэння сваіх, беларускіх мастакоў, у прыватнасці М. Савіцкага. На апошняй выстаўцы была прадстаўлена работа В. Шпартына «Круцільшчыцы», прысвечаная маладым рабочым Магілёва. Паводле пастаўленай у ёй задачы яна блізка палатну В. Бараўко «Змена». Таксама, як і В. Бараўко, ён імкнецца да апэратывавай перадачы працы. Відаць, таму героі яго карціны не столькі працуюць, колькі «прадстаўляюць», пазіруючы мастаку. Ён, як і В. Бараўко, імкнецца да лёгкасці ліній малюнка, да чысціні колеру, а прыходзіць да лёгкаважкісці. Ад гэтага яго героі-круцільшчыцы аказаліся нібы пазбаўленымі плоці, цялеснасці. Мастак, здавалася б, імкнецца падкрэсліць дзявочую крохкасць, прыгажосць, але яму здарджае такая неабходная якасць мастака, як пачуццё меры, і прыгажосць пераходзіць у манернасць — рысу, не ўласцівую рабочаму чалавеку. Слабасць гэтай карціны і ў яўных прафесійных праліках.

Звычайным, натуральным працэсам у рабоце над карцінай з'яўляецца працяг работы над малюнкам і тады, калі мастак ад вугалю пераходзіць да фарбаў, да жывапісу. В. Шпартына жа, мяркуючы па ўсяму, закончыўшы малюнак, пачынае «расфарбоўваць» карціну, а не пісаць, як гэта звычайна робяць мастакі. Невыразны ў гэтай працы і колер. У адрозненне ад удавай яго карціны «Хлеб партызанам», дзе колер нясе актыўную ідэйную і эмацыянальную нагрукку, у «Круцільшчыцах» ён вялы, аморфны, безжыццёвы.

Сярод маладых жывавісцаў хацелася б выдзеліць Г. Качаноўскага і В. Яўсеева. Але калі ў Г. Качаноўска-

га ў яго рабоце «Будаўнікі» дэляцаты-будаўніцы аддзела напамінаюць жанчын часоў Рафаэля, Леанарда да Вінчы — стройным сілуэтам, тонкай павучай лініяй, жэстам, то ў карціне В. Яўсеева «У аўтобусе» (яна экспанавалася на 3-й рэспубліканскай выстаўцы маладых мастакоў) жанчына-мадонна быццам сыхла да нас, людзей ХХ стагоддзя. Просты сюжэт гэтай невялікай па сваім памерах карціны: звычайная аўтобусная мітусня ў гадзіны «пік», калі людзі едуць на работу ці дамоў пасля працоўнага дня. Тут кожны паказаны мастаком персанаж са сваім характарам, кожны не падобны на суседа, але ўсе яны аддзельны адзін ад аднаго. А ён, мастак, стаіць тут жа побач і не перашкаджае кожнаму думаць пра сваё, — назірае, вывучае. І раптам яго позірк спыняецца на ёй, на мадонне. І ён, як Фаўст, ужо гатовы ўсклікнуць: «Спыніся, Імгненне! Ты чудоўнае!»

Кампазіцыя карціны пабудавана па прынцыпу кінакадра, дзе фігуры ўзяты буйным планам у самых складаных ракурсах, дзе нечаканыя зрэзы, рамы ствараюць адчуванне дынамікі, а сюжэт, нібы выпадакова выхалены з жыцця. А яна стаіць, зацінутая паміж людзьмі, якія нават не заўважаюць, што побач з імі мадонна. Але гэта не блітэжыць мастака. Ён шукае і знаходзіць чудаўнае побач з намі, у нашых буднях. Ён спыняецца сам і прымушае спыніцца нас, каб не прайсці міма прыгожага.

«Шкладувы» — так называецца новая работа В. Яўсеева. Тут, як мне здаецца, мастак шукае шляхі паглыблення ідэйна-вобразных сувязей і іх пашырэння. Ён выкарыстоўвае ў сваёй рабоце ў нейкай меры мастацтва старажытнай Грэцыі. Праца шклядуваў, бадай, адзіны тэхналагічны працэс, які амаль не кранулі змены, не механі-

заваны. І ў нашы дні шкло выдуваюць амаль таксама, як стагоддзі таму назад. Аднак мастак падкрэслівае прыгажосць свабоднага, натуральнага руху.

Колеравая гама палатна арганізавана на ўспышках, яркім гарэні і пералівах чырвонага і жоўтага, сіняга і зялёнага, нібы на сонцы ззяюць усмі колерамі вясёлкі шкляныя сасуды, зробленыя неманскімі майстрамі, чыё майстэрства вядома не толькі ў нас у Саюзе, але і далёка за рубяжом.

Уважлівы глядач, думаецца, запомніў работу С. Катковай «Зялёны май. Перамога». Тэма яе твораў — жыццё прыроды. І хаця ў яе работах не відаць чалавека, яго прысутнасць адчуваецца. Усё, што мастак паказвае, гэта яго рукамі створаны прадметны свет. На палотнах С. Катковай прырода ва ўсёй яе адчувальнай паўнаце, аўтар захоплены яе прыгажосцю, яе багаццем, няхай гэта будзе сіцілы вясныя букеткі ландышаў, або горы сакавітых яблык і ігруш. Спацігаючы ўласціваці матэрыялы, мастак нібы пранікае ў глыбіню саміх рэчаў, імкнецца падкрэсліць іх агульнасць і адметнасць не толькі фактурай, але і святлом і, самае галоўнае, колерам, які ў яе работах заўсёды шчыльны, актыўны.

За апошнія гады і беларуская графіка папоўнілася новымі імёнамі.

В. Шаранговіч, Ю. Зайцаў, В. Пашчасцеў, Н. Рыжыкаў, Л. Марчанка, І. Капялян, П. Драчоў, Г. Скрыпнічэнка, С. Бродскі — вось далёка няпоўны пералік імёнаў маладых, якія актыўна выступаюць на рэспубліканскіх і ўсесаюзных выстаўках. Усе яны вельмі розныя па сваёму мастацкаму характару, па падыходу да жыцця, па ўменню выбраць са шматлікага жыццёвага патоку га-

лоўнае, значнае, істотнае. Для большасці графічных работ маладых мастакоў уласцівыя любоў да чалавека, лірызм, паэтычнасць, вострая дэкаратыўнасць (Н. Рыжыкаў, Серыя «Квітнеючае Палессе», Л. Марчанка, «Жанчыны Палесся»). Высокая культура, вялікая патрабавальнасць да сваёй творчасці вылучае графічныя лісты І. Капяляна «Лукомльская ДРЭС». У манеры «ціхай графікі» працуе Ю. Зайцаў, Арыгінальнасцю вылучаюцца кампазіцыі «Ганчар» В. Шаранговіча.

На работы Г. Скрыпнічэнка грамадскасць даўно ўжо звярнула ўвагу. Ён адразу спадабаўся сваёй сур'ёзнасцю, удумлівасцю і паглыбленасцю ў мастацтва. Цікавыя яго графічныя лісты, прысвечаныя дзіцінству мастака, запамінаюцца і яго работы «Стары Мінск» і «Новы Мінск». На апошняй выстаўцы Г. Скрыпнічэнка пазнаміў гледачоў з трыціхам «Асіповіцкі КРЗ», які вызначаецца амаль філіграннай адточанасцю кожнай дэталі, каліграфічнай дакладнасцю кожнага штрыха.

Па-рознаму можна аднесціся да творчасці Скрыпнічэнка. Яго можна напранаць за праммернае захапленне ўрбанізмам, за прымітыўнасць і заграванчанасць аобразаў, дэталляў. Яго можна напранаць і ў праммернай разуменнасці, якая ў канчатковым выніку перашкаджае эмацыянальнаму ўспрыманню. Але ніяк нельга адмовіць Скрыпнічэнку ва ўменні бачыць па-свойму і перадаць гэта бачанне таксама па-свойму. Цяжка заўважыць у яго работах і прамое перайманне ў вядомых майстроў — яго няма. Мастак імкнецца перадаць час, эпоху, дакладна знойдзенымі сімваламі. Творчасць Скрыпнічэнка можна прымаць альбо не, з ім можна спрачацца, але яго работы заўсёды выклікаюць пачуццё павагі, яны не пакідаюць аб'явавымі. У іх заўсёды хочацца разабрацца, зразумець, ацаніць. А гэта ўжо важна, асабліва для маладога і пачынаючага свайго шляху ў мастацтва.

В. ВАЛЬФУСКИ, мастацтвазнаўца.

ГУЧЫЦЬ У СЕННІЦЫ САНАТА

У кнізе наведвальнікаў Сenniцкай дзіцячай музычнай школы запісана нямала шчырых слоў падзякі ад людзей, што прыехалі ў Савецкі Саюз з многіх краін свету:

«Мяне здзіўляе: у вёсцы — музычная школа! Абавязкова раскажу ў сябе на радзіме. У нас у сельскай мясцовасці такіх школ няма». Гэта запіс членаў дэлегацыі Камуністычнай партыі Аўстраліі Фрэнка Бісона, Білі Брытона і інш.

«Першы раз у жыцці я плакаў на канцэрце, калі слухаў вашы песні», — запісаў балгарын В. Станкаў.

«Эмацыянальнасць выканання, тэхнічная дасканаласць, агульная гармонія музычнага афармлення стварае незабыўнае ўражанне», — так адгукнуўся аб сenniцкай школе генеральны дырэктар сярэдніх школ Бельгіі пан Дэброк і яго спадарожнікі...

За дваццаць гадоў свайго творчага жыцця музычная школа гэтай вёскі, што непадалёку ад Мінска, стала вядома ва ўсёй нашай краіне. Сёння ў ёй вучыцца 164 хлопчыкі і дзяўчынкі — дзеці калгаснікаў, рабочых, сельскай інтэлігенцыі. У новым памяшканні — дзвецца класных пакояў, канцэртная зала на 150 месца. Апрача спецыяльных прадметаў тут вучаюць тэорыю музыкі, сальфеджыю, музычную літаратуру. У штаце дзевятнаццаць выкладчыкаў — піяністаў, скрыпачоў, цымбалістаў, баяністаў, балалаечнікаў... Сярод іх — Д. Баршчова, Я. Бацяноўскі, Э. Кавалёва, Э. Райко. Былая выхаванка школы Л. Зайцава.

Музычныя класы маюць усе неабходныя інструменты. Акрамя народных і духавых да паслуг юных музыкантаў — раяль, сем піяніна, некалькі магнітафонаў, пласцінкі з запісамі класічных твораў, прайгравальнікі.

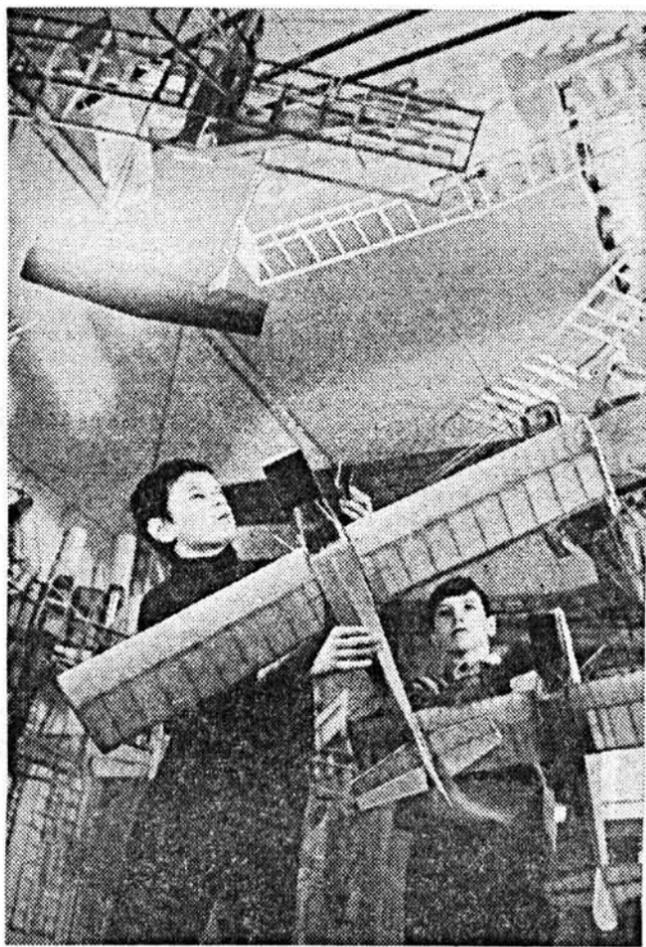
У школе вучацца дзеці хлэбаробаў. Напрыклад, у калгасніка Я. Любовіча музычную адукацыю атрымалі чатыры дачкі. Старэйшая Яўгенія — канцэртмайстар Акадэмічнага тэатра оперы і балета БССР, Наталля — студэнтка Мінскага музычнага вучылішча імя Глінкі, Святлана — таксама музыкант, а малодшая Алена яшчэ вучыцца ў сenniцкай школе.

Сёння ў вышэйшых і сярэдніх музычных установах краіны вучацца звыш васьмідзесяці выхаванцаў гэтай школы. Яна расце і пашыраецца. Жадаючых наведаць яе многа. Давалася адкрыць філіял у Бараўлянах на сто чалавек. У тым жа Мінскім раёне працуюць музычныя школы ў Заслаўлі і Мачулішчах.

Навучэнцы — жаданыя госці ў калгасах, саўгасах, агульнаадукацыйных школах, на прадпрыемствах. Да сямідзесяці канцэртаў даюць яны кожны год. Выступленні выхаванцаў можна пачуць па радыё, тэлебачанні.

Дырэктар школы Уладзімір Фёдаравіч Богдан — удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, кавалер ордэна Славы. Ён дэпутат Сenniцкага сельсавета, сакратар цэхавай партыйнай арганізацыі малочнай фермы калгаса імя Гастэлы. Грамадскі абавязкаў больш чым дастаткова. Але Уладзімір Фёдаравіч знаходзіць час, каб кіраваць работай і народнага ўніверсітэта культуры.

Г. ВІНАГРАДАЎ.

ДЗІЦЯЧАЯ ТВОРЧАСЦЬ

Палац культуры Магілёўскага завода штучнага валакна імя В. Куйбышава праводзіць вялікую работу з дзецьмі. Да іх паслуг — шматлікія гурткі мастацкай самадзейнасці, юных тэхнікаў і натуралістаў. Пасля заняткаў у школе вучні прыходзяць сюды як у родны дом. Адно майструюць мадэлі самалётаў, другія спрабуюць свае сілы ў радыётэхніцы, трэція займаюцца музынай, развучваюць новыя песні савецкіх кампазітараў. Не раз юныя артысты выступалі з канцэртамі перад рабочымі завода штучнага валакна і іншых прадпрыемстваў горада.

На гэтых здымках вы бачыце юных авіямадэлістаў Сашу Станова і Алега Галушкіна, а таксама ўдзельнікаў мастацкай самадзейнасці.

Фота Ул. КРУКА.

ПРЫГОДЫ БАСА-КАНТРАБАСА

«Усім рабятам тры-ля-лятам, хлопчыкам і дзяўчынкам!

Урач-педыятар доктар Айбаліт!

Ансамбль «Сем гномаў» пад кіраўніцтвам сусветна вядомага Алі-Бабы!

Чэмпіён на плавацкім крадзілі Генал!

Лаўрэат конкурсу разбойнікаў злодзей — Пафтава Бочка... запрашаюць вас на грандыёзнае прадстаўленне! Такія незвычайна загадкавыя афішы з'явіліся ў гэтыя веснавыя дні на вуліцах і плошчах сталіцы. Хто ні прачытае — спыніцца, усміхнецца і накіруецца ў білетную касу.

Відаць, ніколі Мінскі палац спорту не бачыў столькі глядачоў розных узростаў, як сёння. Адбылося сапраўднае свята для тысяч шумлівых і гаваркіх маленькіх хлопчыкаў і дзяўчынак, якія з захапленнем у вачах шчодра дарылі свае звонкія апладысменты артыстам.

«Сакрэты Баса-Кантрабаса» — так называецца тэлевізійны музычны спектакль,

...на прыгожа ўбранай сцэне — любімыя героі маленькіх чытачоў з вядомых казак. Акрамя названых на афішы, былі тут яшчэ Брэменскія музыканты, Малыш і Карлсан, Чабурашка... Хто ж такі Бас-Кантрабас? А гэта галоўны герой музычнай ігры-фееры, ён жа і вядучы.

Не трэба, відаць, пераказваць сюжэт відовішча, бо ён нескладаны, такі, які бывае ў казках, дзе дабро перамагае зло. І ў тэлепастаноўцы ўсе дзейныя асобы вызваліюць ад злодзей Бармалея добрага доктара Айбаліта.

Пастаноўчыкі спектакля (аўтары і рэжысёры Б. Вахціраў і М. Паўлаў) імкнуліся стварыць захапляючае сінтэтычнае відовішча. А галоўная эксперыментальная задача — зацікавіць маленькіх слухачоў музычнымі фрагментамі з твораў вядомых кампазітараў, навучыць іх правільна ўспрымаць музычныя вобразы. У гэтым адзін з сакрэтаў Баса-Кантрабаса.

...Казачныя гномы разам з Брэменскімі музыкантамі вы-

сімфанічнай сюіты «Шахеразада» М. Рымскага-Корсакава, велічна-стрыманы і эмацыянальны характар якой павінен выклікаць у слухачоў пэўныя асацыяцыі; яны адказваюць, якому з трох сюжэтаў больш адпавядае інтанацыя твора, увасоблены ў музычных гуках вобраз.

Калі глядзіш яркае вясёлае відовішча, бачыш, колькі намаганняў было прыкладзена стваральнікамі спектакля, колькі яны павторчы эксперыментавалі! Незвычайным было для дзіцячага ўспрымання тое, што дзейныя героі са сцэны пераносіліся на кінаэкран ці наадварот. Гэты прыём — прастора для фантазіі маленькага глядача, бо кінастужка дае яму магчымасць пабываць з дзеючымі асобамі ў розных фантастычных сітуацыях. Пастаноўчыкі музычнай ігры-фееры выкарыстоўвалі шмат светлавых эфектаў, розных трыкаў, камбінаваныя здымкі. Цікава і тое, што артысты ўвесь спектакль ігралі пад фанэграму. Мікрафон не скоўваў іх, яны адчувалі сябе на сцэне проста і свабодна. Таму мізансцэны праходзілі эмацыянальна, ярка, у добрым тэмпе.

Усё сакрэтаў Баса-Кантрабаса было шэсць. Калі дзеці іх разгадалі, маленькія пераможцы былі запрошаны на сцэну. Казачныя героі ўручылі ім цікавыя памятнае падарункі. Юныя гляда-

чы былі вельмі задаволены.

У «Сакрэтах Баса-Кантрабаса» было занята больш за сто пяцьдзесят удзельнікаў — артыстаў Акадэмічнага тэатра оперы і балета БССР, Рэспубліканскага тэатра юнага глядача, Дзяржаўнага тэатра музычнай камедыі, Беларускай дзяржаўнай філармоніі, эстрады аркестр Беларускага радыё і тэлебачання, юныя артысты-аматары ансамбля «Равеснік» Палаца культуры Белсаўпрофа.

Спектакль удаўся. І калі юным глядачам неўзабаве давядзецца «разгадваць» наступны «сакрэт» тэлевізійнага казачнага героя, будзем спадзявацца, што рэжысура зверне ўвагу на некаторыя пралікі: трэба больш дакладна і кампактна будаваць драматургічныя сюжэты, зрабіць больш дасканалым фінал і выкарыстанне музычных момантаў. Напрыклад, вельмі зацікаўнай атрымалася песня аднаго з Брэменскіх музыкантаў. Наўрад ці варта пры адказах дзяцей кідаць са столі гумавыя шарыкі, якія давалі магчымасць тым, хто іх схопіў, атрымаваць падарункі, «шчасліўчыкам» ў большасці былі тыя, з кім побач сядзелі тата ці мама.

Першы тэлевізійны музычны спектакль для маленькіх глядачоў адбыўся. Эксперымент — гэта заўсёды цікава. Дзеці чакаюць наступных прыгод вядомых і яшчэ невядомых герояў, чакаюць з'яўлення на сцэне і тэлеэкране веселага Баса-Кантрабаса і яго сяброў з казак.

Л. КРУШЫНСКАЯ.

На здымках — кадры з тэлевізійнай музычнай ігры-фееры, Фота С. ПАВЕДРЫ.

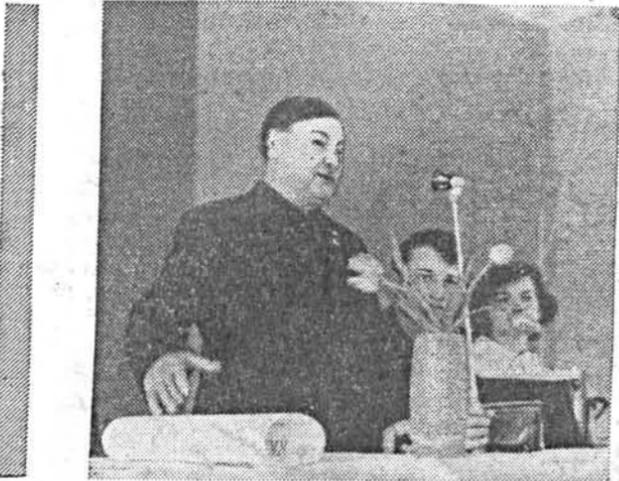

падрыхтаваны галоўнай рэдакцыяй праграм для дзяцей і юнацтва Беларускай студыі тэлебачання. Нарадзілася яшчэ адна перадача для дашкольнага і школьнага ўзростаў. А цікавая яна тым, што дае магчымасць дзіцяці пры дапамозе навішых сродкаў кіно і тэлебачання ўвайсці ў свет чароўнага, у свет фантазіі, сустрэцца з незвычайным і нечаканым.

праўляюцца ў дарогу вырастоўваць Айбаліта. Як толькі героі знікаюць са сцэны, уключаецца кінастужка і далейшае падарожжа мы ўжо глядзім на вялікім экране. Спачатку героі казкі крочаць праз густы дрымуць лес, потым плывуць пад ветрамі праз бурнае мора, затым пераадоўваюць горныя вяршыні. У гэты момант даецца фанэграма запісу фрагмента з

3 АРЛІНАГА РОДУ

Д. В. Талаш выступае ў сярэдняй школе № 70 г. Мінска.

ВОСЬ ужо каля двух гадоў мінчане і госці беларускай сталіцы ўважліва і задумлена аглядаюць велічны помнік, што ўзвышаецца на плошчы імя Якуба Коласа. Аглядаюць і ўспамінаюць неўміручыя творы песняра. Гэтаму спрыяюць фігуры герояў, што размясціліся па абалі свайго творцы — народнага паэта. Злева мы пазнаём Сымона-музыку і Ганну, справа — слаўтага дзеда Талаша і яго сына Панаса. Трывога і засяроджанасць, напружанасць волі змагага перадаюцца і нам. Юнак Панас таксама ў трывозе.

Так, любімыя нам з маленства героі Коласвай «Дрыгвы» са старонак кнігі сышлі на плошчу, каб у бронзе набыць яшчэ адно жыццё. А яны ж рэальныя людзі... Быў такі дзед Талаш, быў і Панас. І ён, сын легендарнага партызана, жыве і сёння. На той жа сядзібе, у той жа самай хаце, у якой, паводле апавесці, быў у бабкі Насты ў прымах яго бацька. Гэта ў вёсцы Навасёлкі за сем кіламетраў ад Петрыкава. Як сведка памятных дзён, стаіць на сядзібе груша, любоўна апісаная Коласам у «Дрыгве»: Хата мае цяпер больш адметны выгляд. Клапатлівы гаспадар не дае змарнець ёй, страціць годнасць. З партрэта глядзіць увішні і неўгамонны Васіль Ісакавіч. На здымках яго дзеці, унукі і праўнукі. Засталіся ягонныя сякі-такія прылады: сакера, нажніцы для стрыжкі авечак, рыбаўлоўная сетка...

— А колькі ў мяне пазабіралі! — гаворыць гаспадар. — Прыедуць, угледзяць якую рэч і пачнуць прасіць. Ну, раз трэба, хай бяруць. І шапку бацькаву аддаў. Не помню, каму. Здаецца, ней-

кім школьнікам... Як прыйдзе лета, часта бываюць. Камсамольцы, піянеры. І ўсё — расказы ды расказы. Ну, і я раскажваю, як умею...

А людзям цікава. Любая, здавалася б, дробязь, што датычыцца герояў класічнага твору, вабіць і хвалюе. Цікава, скажам, тое, што яго, Панаса, у сапраўднасці звалі Дзмітрыем. Блізкія ж і знаёмыя звяртаюцца проста, па-народнаму — дзядзька Зміцер. Таксама і другога сына дзеда Талаша, які зваліся ў «Дрыгве» Максімам, інакш звалі — Данілам. Памёр ён у 1968 годзе, маючы 86 гадоў. Пахаваны ў Петрыкаве. Яго сын Пятро — падпалкоўнік у адстаўцы. Жыве ў Петрыкаве.

Дзмітрыю Васільевічу Талашу пяпер 72 гады. Адчувае сябе ён яшчэ няблага. Жыве з жонкай. Шасцёра дзяцей (два сыны і чатыры дачкі) разышліся па свеце. У кожнага свая сям'я.

— Сам не змог атрымаць ніякай навукі. А дзеці ўсе граматыны: з вышэйшай і сярэдняй адукацыяй. Жывуць добра! — з гонарам зазначае Дзмітрый Васільевіч.

А найбольш гаворыць ён пра свайго бацьку. «Спакойна і павольна, як у зачараваным сне», апавядае праўду былых дзён. І ўсе зачаравана слухаюць. Перад вачыма паўстаюць падзеі тых далёкіх, але блізкіх, дзякуючы апавесці Якуба Коласа, часоў. Па парадку, немудрагеліста прамоўца раскажвае, з чаго і як усё пачалося, як дзед Талаш «гарнізаваў» партызанскі атрад, чым займаўся пасля грамадзянскай вайны, як сустрэў Вялікую Айчынную.

Лягчы, зразумела, Дзмітрыю Васільевічу даецца гамонка ў сябе дома. Тут звыклаць абставін. А выязджаць на людзі не адважваўся. Дый

ніхто, прызнацца, не вымушаў яго на такія паездкі. Таму, калі намеруўся Літаратурны музей Якуба Коласа запрасіць Дзмітрыя Талаша ў Мінск на сустрэчы, прысвечаныя 40-годдзю «Дрыгвы», ён збытантэжыўся спачатку:

— А што я там рабіцьму? Гэта ж не тут...

І ўсё ж Дзмітрый Васільевіч прыхаў. Замест заплаваных чатырох-пяці выступленняў праведзена добрых два дзсяткі. На першых сустрэчах гасць адчуваў сябе скавана, гаварыў нясмела. Пасля ж «абкатаўся», набраў інерцыю і даволі ўпэўнена трымаўся перад любой аўдыторыяй. Усмехаючыся, у перапынку аднойчы сказаў:

— Слухай. Назад вярнуся — зайду сваёй маладзёцы: «Жыві цяпер, галубка, адна. Я ж паеду ў Мінск і буду там лектарам».

З нецярплівацю чакалі героя любімага твору студэнт-філолагі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя У. І. Леніна. І калі ён, нарэшце, з'явіўся, воплескам залы не было канца. Слухачам карцела «выцягнуць» з яго ўсё, што можна: і колькі дзяцей мае, і дзе яны цяпер, і чым займаецца сам... «Эк-замецеце!» адказваў бездакорна. Выступленне Дзмітрыя Васільевіча хораша дапоўніла загадчыца кафедры беларускай літаратуры Вольга Васільеўна Казлова. Яна раскажала, як урачыста сустрэла Масква легендарнага дзеда Талаша, якога прывезлі на самалёце з тылу ворага.

— Дзядзька Зміцер, — звярнулася да гасця Вольга Васільеўна. — Вы многа раскажалі пра свайго бацьку. Мы таксама ведаем яго па «Дрыгве». Але ж нам вельмі хочацца пачуць што-небудзь і пра вашу маці.

Як заўсёды, быў лаканічны і прадаўшны адказ:

— Памерла маці пры паяках. Вацька і кажа: «Ну, сынок, нехта з нас павінен жаніцца — або ты, або я». Дык я падумаў: «Лепей мне ажаніцца». Так і жыў ён са мной да самых немцаў.

«Пасля сустрэчы ўсе разыходзіліся ўзбуджаныя, задаволеныя. Дзіва што — жывога Панаса з «Дрыгвы» пачылі! Такая магчымасць, не кожнаму выпадае, — гэтак выказала ўражанні ад вечара студэнтка Н. Зялёнка.

Сотні людзей мелі ішчасце чуць і бачыць героя выдатнай апавесці Якуба Коласа «Дрыгва».

І. КУРБЕКА.

ДАўно празвінеў званок. Апусцелі аўдыторыі, а на сцэне актывай залы Мінскага дзяржаўнага педагогічнага інстытута замежных моў яшчэ доўга будзе працягвацца рэпетыцыя студэнцкага «Тэатра на Омскім» факультэта англійскай мовы. Ідзе работа над сцэнічнай кампазіцыяй «Камяні крычаць», складзенай з вершаў паэтаў-антыфашыстаў і ўрыўкаў з рамана Вольфганга Кёпена «Смерць у Рыме».

Хаця спектакль ідзе на сцэне чацвёрты год, артысты рэпетыруюць кожную сцэну з такой стараннасцю, імкненнем перадаць глыбіню вобразаў, нібыта заўтра прэм'ера. Нягледзячы на наяўнасць у спектаклі разнародных кампанентаў, акцёрам і рэжысёру Ю. Стулаву, старшаму выкладчыку кафедры граматыкі і гісторыі англійскай мовы, удалося знайсці для іх адзіны стыль і дамагчыся выразнасці пластычнага малюнка спектакля. Прадстаўленне ідзе амаль без дэкарацый, і таму кожная дэталё афармлення нясе вялікую сэнсавую нагрузку. Спектакль раскажвае аб мужнасці людзей, што выстаялі ў барацьбе з фашызмам, апавядае ён і аб тых немцах, якіх нацызм пазбавіў юнацтва.

Рэпетыруецца маналог Альберта. На сцэне адзін з лепшых акцёраў самадзейнай трупы студэнт 5-га курса Генадзь Май. Маналог Альберта — адно з самых складаных месцаў спектакля. Акцёр застаецца саманасам з публікай. За дзве минуты сцэнічнага часу акцёру трэба перадаць распач і боль былога салдата вермахта. Яго паслалі на фронт змагацца за ідэалы, у якія ён не верыў:

«... Ад нямецкіх салдат цягнула дажджом, зямлёй, потам і ранами, мноствам шляхоў, сном у шынялях, перамогамі і паражэннямі, жахам і знясіленнем, сумам і смерцю, ад іх цягнула лямантам «несправядлівасць» і лямантам «дарэмна».

Рэжысёр просіць акцёра яшчэ раз паўтарыць гэтыя радкі. Шукаецца больш дакладны псіхалагічны малюнак. Мянэцца асвятленне, твар акцёра павінен быць мінімальна набліжаны да гледача. Экспрэсія маналога дасягаецца выключна за лік выразнасці твора і інтанацыйных сродкаў. Гучыць моцны пратэст супраць адраджэння сіл неафашызму. Заклікам заўсёды памятаць імёны тых, хто загінуў, заканчваецца гэтая сцэна.

«Хай побач з намі ўстане гней, і меч узніме ён».

Фінал спектакля вырашаны скупа: перад гледачамі паўстаюць вобразы ўсіх герояў спектакля. На нейкую долю секунды прамень пражэктара выхоплівае з цемры фігуру маці, якая ў роспачы аплаквае герояў, антыфашыста, што ўзняў руку, сціснуў у кулак, нямецкага салдата, чыё пакалечанае жыццё прымусяла яго зразумець неабходнасць барацьбы з фашызмам ва ўсіх яго праявах.

ПАКАЗВАЕ

«ТЭАТР

На

ОМСКИМ»...

У спектакль арганічна ўліліся вершы К. Сіманова, Б. Брэхта, І. Дзэрэ, Е. Гардынскага. Узмацненню драматычнай напружанасці дзеяння ў многім садзейнічае музыка з твораў І. Баха і П. Чайкоўскага.

Спектакль «Камяні крычаць» быў паказаны ў дні фестывалю студэнцкіх тэатраў унутры і тэхнікумаў Мінска. У конкурсе ён заняў другое месца. Хацелася б адзначыць усіх удзельнікаў гэтай работы, але найбольшай пахвалы заслугоўваюць Алена Нанасцьева, якая выступае ў пралогу, Сяргей Данілавіч, што стварае злавесны вобраз эсэсаўца.

Зразумела, аматарскі спектакль не пазбаўлены недахопаў. Асобныя сцэны зацягнуты, не заўсёды акцёрам удаецца глыбокае пранікненне ў вобраз. Але адчуваецца шчырасць выканання і павага да літаратурнага тэксту. Глядач уважліва слухае вершы і чуйна рэагуе на кожную сцэну.

— Працоўныя Беларусі, — сказаў кіраўнік «Тэатра на Омскім» Ю. Стулаў, — рыхтуюцца адзначыць 30-годдзе з дня вызвалення Рэспублікі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Гэта падзея вызначыла выбар спектакля «Камяні крычаць» для паказу на фестывалі. Сваім спектаклем мы гаворым: «Невайне!».

М. ЛУЦКІ,
выпускнік Мінскага
дзяржаўнага педагогічнага
інстытута замежных моў.

НА СЦЭНЕ—ЮНЫЯ ТАЛЕНТЫ

Філарманічная сцэна бачыла розных выканаўцаў — вядомых майстроў мастацтва краіны і рэспублікі, замежных гасцей. На ёй выступалі лепшыя прадстаўнікі самадзейнага мастацтва Беларусі. А сёння на гэтай сцэне гаспадарыць дзеці — удзельнікі заключнага канцэрта калектываў мастацкай самадзейнасці агульнаадукацыйных школ Мінска, прысвечанага 50-годдзю прысваення Усеагульнай піянерскай арганізацыі і камсамолу імя У. І. Леніна і 30-годдзю вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Нібы веснавая паводна — магутна і шырока — палілася ў залу песня У. Алоўніна «Радзіма мая дарагая» ў выкананні зводнага хору 1, 35 і 116 сярэдніх школ у суправаджэнні духовага аркестра Чырванасцяжнай Беларускай ваеннай акругі. Дырыжор — народны артыст БССР Б. Пінчук. 200-галосы хор гучаў велічна, зладана. То была своеасаблівая клятва юнага пакалення на вернасць любімай Радзіме, партыі і народу.

У канцэрце выступілі таксама хоры 116-й школы (кіраўнік Д. Гольдберг), дзіцячай харавой студыі 1-й сярэдняй школы (кіраўнік Я. Мартынюк), ванальны ансамбль «Рамантыкі» 22-й школы (кіраўнік Я. Ляшчынскі).

Зачаравалі глядзельную залу юныя танцоры Дома піянераў Савецкага раёна. Непасрэднасць, шчырасць і захопленасць удзельнікаў калектыву, прыгожыя сцэнічныя касцюмы надалі танцам столькі характава і грацыі, што зала гарача, шчыра сустракала і «Беларускія танцавальныя карцінкі», і «Рускую сюіту». Асаблівым поспехам карысталася малодшая група гэтага цікавага творчага калектыву. Танцавальны калектыў 15-й сярэдняй школы выканаў «Паланез» і сюіту «Будзёнаўцы».

Усхваляваў глядачоў дуэт юных флейтыстаў — братоў Анатоля і Рыгора Чарнякоў — вучняў 45-й школы.

У фінале канцэрта прагучаў піянерскі марш з араторыі «Свяці, зара» Я. Глебава ў выкананні зводнага хору сярэдніх школ, хору настаўнікаў школ Мінска і духовага аркестра штаба ЧЭВА.

На здымку — танцуюць вучні сярэдняй школы № 1 г. Мінска.

ШУМЯЦЬ ПАГРАНІЧНЫЯ СОСНЫ

Шмат давялося пабачыць ім, пагранічным соснам, на вяку — тут ішла вайна, тут біліся насмерць з ворагамі воіны ў зялёных фуражках...

На заставе ідзе баявы разлік...

— Герой Савецкага Саюза лейтэнант Усаў!

— Герой Савецкага Саюза лейтэнант Усаў загінуў смерцю храбрых у баі за свабоду і незалежнасць нашай Радзімы! — адказвае правафланговы.

...Падпалкоўнік Закурдаеў яшчэ раз уважліва правярае гадоўнасць нарада да службы, аглядае амуніцыю, зброю. Не вучэбнымі патронамі зараджаны аўтаматы пагранічнікаў.

Начальнік заставы гаворыць:

— Загадаю выступіць па ахову дзяржаўнай граціцы Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік!..

Старшы пагранічнага нарада малодшы сержант Мікалай Худэнка слова ў слова паўтарае загад і са сваім папарнікам радавым Мікалаем Пушчанка накіроўваецца да помніка героям-пагранічнікам. Тут яны мінутай маўчання ўшаноўваюць памяць адважных сыноў Айчыны, якія прынялі ў першы дзень Вялікай Айчыннай вайны раптоўны ўдар гітлераўцаў. І гераічна загінулі ў няроўным баі за Радзіму.

Такі свяшчэнны рытуал. І ён паўтараецца кожны раз, калі салдаты заступаюць на ахову граціцы.

Сёння ў Аляксандра Іванавіча Закурдаева гутарка аб гісторыі і баявых традыцыях заставы з маладымі воінамі, якія толькі што прыбылі службы.

Пагранічнікі зайшлі ў пакой баявой славы. На іх з партрэта глядзіць лейтэнант Усаў. Знаёмы па кнігах мужны твар, адкрыты погляд.

Падпалкоўнік Закурдаеў аглядае прасторны пакой з мноствам экспанатаў, глянуў на твары бяззвысцых вяснаццацігадовых хлопцаў.

Шырокія бровы падпалкоўніка строга сеснуліся, нягучна пачаў ён свой расказ.

...На досвітку 22 чэрвеня 1941 года ў двары заставы прагрукатаў выбух. За ім — другі, трэці... Вайна.

— Застава, да бою! — скамантаваў лейтэнант Усаў.

Першая траншэя. Тут начальнік заставы з трынаццацю байнамі. У другой і трэцяй — астатнія пагранічнікі на чале з палітруком Шарыпавым і яго намеснікам Сцябайла.

— Фашысты!.. Чалавек дзвесце. — паведамліў з назі-

ральнага пункта пагранічнік Калмыкоў.

Калі адлегласць паміж пагранічнікамі і ворагам скарацілася да некалькіх дзесяткаў метраў, па камандзе лейтэнанта Усава застрэчы «максім» Башарына, ускалыхнулі сасновы бор разрывы гранат, выстралы карабінаў.

Праз некаторы час вораг рашыў паўтарыць артпадрыхтоўку. Каля гадзіны рваліся снарады і міны. Затым праціўнік, змяніўшы напрамак удару, пачаў атакаваць другую траншэю. Пачулася магутае салдацкае «ура!», і застава на чале са сваім начальнікам імкліва кінулася ў контратаку. Прайшло паўгадзіны, гарматы фашыстаў пачалі прамой наводкай біць па траншэях пагранічнікаў. Забіты Башарын, паранены лейтэнант Усаў. Сабраўшы байцоў, што засталіся, ён сказаў:

— Памром, але не прапусцім ворага!

І паклялася жменька байцоў да апошняй кроплі крыві змагацца з ворагам, абараняючы родную зямлю. За дзевяць гадзін бою вытрымалі пагранічнікі сем шалёных атак. І толькі, калі ў іх скончыліся боепрыпасы, гітлераўцы змаглі захапіць траншэі. У апошняй рукапашнай сутычцы загінуў начальнік заставы.

Лейтэнанту Віктару Міхайлавічу Усаву было пасмяротна прысвоена званне Героя Савецкага Саюза. Яго імя названы застава, вуліцы ў Гродна і на радзіме героя — Нікапалі, параход Нёманскага рачнога параводства, піянерскія атрады.

...У воінаў асабісты час. Аляксандр Іванавіч рашыў прагледзець свежую пошту. У канцелярыі на пісьмовым стала акуратна ляжыць стоік газет, часопісаў, пісьмаў. З розных бакоў ідуць на заставу пісьмы. Пішуць бацькі, чые сыны служаць тут, пішуць былыя воіны.

А вось канверт са знаёмым почыркам. Ад сына. Не паспеў разарваць канверт, як пачуўся тэлефонны званок. Званілі са штаба часці. Паведамліў прыемную навіну. За поспехі ў сацыялістычным спорніцтве ў гонар 50-годдзя ўтварэння Саюза ССР заставу імя Героя Савецкага Саюза Віктара Усава ўзнагародзілі ганаровай юбілейнай граматай ЦК Кампартыі Беларусі, Прэзідыума Вярхоўнага Савета і Савета Міністраў рэспублікі.

Падзякаваўшы камандзіра за паведамленне, Закурдаеў задумаўся. Успомнілася яму далёкая вясна 1959 года, калі ён, яшчэ малады капітан,

З розных куткоў краіны прыбылі на заставу імя Віктара Усава, каб ахоўваць свяшчэнныя рубяжы СССР, беларус сержант Анатоль Тупікін (злева), украінец Аляксандр Радак, рускі Мікалай Шмаеў, татарын Назім Шакіраў, рускі Віталій Якаўлеў. Фота Ул. ЛУПЕНКІ. (БЕЛТА).

прыняў гэтую заставу.

Пятнаццаць гадоў... Усё памятае ён з першага дня службы на заставе, якая даўно ўжо стала для яго другім родным домам.

Падпалкоўнік Закурдаеў перакананы, што кіраваць — гэта значыць, закасаўшы рукавы, працаваць. І ён працаваў. І ўдзень, і ўначы. Вучыў салдат і сам вучыўся. Клопатаў і спраў прыбавілася ў яго, калі камуністы абралі сакратаром куставой партыйнай арганізацыі.

Прайшоў год, другі... Застава трывала заняла месца на правым флангу часці. І з таго часу гэтае месца яна нікому не саступала.

На ўсё жыццё запомніўся Аляксандру Іванавічу Закурдаеву чэрвеньскі дзень 1963 года, калі за ратныя заслугі і ў гонар 45-годдзя пагранічных войск яго ўзнагародзілі баявым ордэнам Чырвонага Сцяга.

— Высокую ўрадавую ўзнагароду ўручаў у Маскве асабіста Леанід Ільіч Брэжнеў. — расказвае Аляксандр Іванавіч. — Тады я даў клятву, што не пашкадую сваіх сіл, энергіі і здароўя, каб апраўдаць высокі гонар.

«У нас ёсць воінскія калектывы. — пісала «Правда» ў маі 1972 года. — якія доўгі час зусім заслужана лічацца выдатнымі. Застава на заходняй граціцы пад камандаваннем А. Закурдаева ўжо амаль паўтара дзесятка год носіць гэтае ганаровае званне...»

Колькі людзей змянілася

за шматгадовую службу Аляксандра Іванавіча! Кожны год ён сустракае маладое папаўненне і кожны год развітваецца з тымі, хто адслужыў свой тэрмін, звальняецца ў запас. Аб кожным ён будзе яшчэ не раз успамінаць. Быў ён для іх не толькі начальнікам, але і старэйшым таварышам, сябрам, настаўнікам.

Многія з яго былых падначаленых даўно закончылі тэхнікумы і інстытуты, набылі славу ў працы.

Пра сваіх салдат Аляксандр Іванавіч заўсёды гаворыць дэкла. Слухаеш яго і думаеш: нібы пра сына роднага расказвае.

Пагранічная служба — не простая служба. Яна незвычайная, асаблівая. Перад пагранічнікам кожны дзень, кожны час ставіцца канкрэтная задача — не дапусціць парушэння дзяржаўнай граціцы. Тут кожную хвіліну можа прагучаць сігнал «Трывога!», каманда «У ружжо!».

...Яфрэйтэр Стужны ўважліва ўглядаўся ў шпору стужку кантрольна-следзвой паласы. Сцягнецца. Мікалай уключыў следзвы ліхтар. Раптам убачыў невыразны след. Жывёліна?

Старанна аглядаў адзін адбятан, другі... Не, чалавек прайшоў. Стужны хутка звязаўся з заставай, паведаміў аб здарэнні і тут жа пачаў даганяць парушальніка.

Асенняя бездарожжа выматвала сілы. Вегчы было цяжка. Нават аўтамат здаваўся

грузам. Але не пра гэта думаў Мікалай. «Дагнаць, абавязава дагнаць».

Нарэшце лес скончыўся. Уперадзе — шырокая прасека. Мільгануў агеньчык. Потым яшчэ. Цяпер Стужны выразна бачыў сідуэт чалавека, які бег да граціцы.

Да невядомага заставалася не больш сотні крокаў. «Не ўцячэш», — прашаптаў Стужны і маціей сціснуў аўтамат. Калі адлегласць паміж ім і неведомым скарацілася да некалькіх метраў, Мікалай крывнуў:

— Стой! Рука ўгору! Пачуўшы шлоўканне затвора, неведомы рэзка спыніўся і ўзняў рукі. А ў гэты час да месца здарэння імчаўся з заставы «газік». Групу і на гэты раз узначаліў падпалкоўнік Закурдаеў.

Затрыманы аказаўся небяспечным злачынцам. Яфрэйтэр Мікалай Стужны быў узнагароджаны медалём «За отличие в охране государственной границы СССР».

...На двары ноч. Воіны, свабодны ад службы, адпачываюць, а ў канцелярыі начальніка заставы яшчэ доўга гарыць святло. Трэба склаці расклад заняткаў з сержанцім саставам, выканаць заданні па камандзірскай падрыхтоўцы.

...На вуліцы па-ранейшаму ціха, чуваць, як шумяць сосны.

Пільна ахоўваюць пагранічнікі гэтую мірную цішыню, даея якой аддалі сваё жыццё Віктар Усаў і яго баявы таварышы.

Аляксандр ЛЯХОУСКІ.

НАШЫ ІНТЭРВ'Ю

АБЛАСНАЯ ПРЭМІЯ

ЛЕНІНСКАГА КАМСАМОЛА

З гэтай шырокага прыцягнення маладых пісьменнікаў, кампазітараў, мастакоў, работнікаў кіно, тэатраў, самадзейных артыстаў да стварэння яркіх, высокакачэўных твораў аб савецкай моладзі, узмацнення прапаганды найбольш значных дасягненняў творчасці маладых Мінскі абком ЛКСМБ устанавіў прэмію Ленінскага камсамола вобласці. Мы папрасілі сакратара абкома ЛКСМБ Рэгіну Давідовіч больш падрабязна расказаць аб гэтай прэміі.

— Абласная прэмія, — сказала Рэгіна Андрэеўна, — будзе прысуджацца за лепшы творчым беларускай літаратуры і мастацтва, прысвечаны маладым будаўніцтвам камунізма. А прысуджаць прэмію ёсць каму. На Міншчыне шмат талентаў. У гэтым нас пераконваюць агляды, конкурсы, якія рэгулярна

прав дзяцца абкомам камсамола.

— Якія ўмовы вылучэння твораў на абласную прэмію?

— Вылучаныя творы павінны быць высокакачэўнымі, значнымі па свайму мастацкаму вырашэнню. Яны павінны расказваць аб гераічных справах маладога пакалення нашай краіны, раскрываць духоўны воблік і высокі маральны якасці юнакоў і дзяўчат.

— Скажыце канкрэтна, творы якіх жанраў могуць быць прадстаўлены?

— Усіх жанраў — раманы, апавесці, пазмы, п'есы, зборнікі вершаў, апавяданняў, нарысаў. З выяўленчага мастацтва — жывалік, скульптура, графіка, плакат, манументальнае і дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва.

Прадстаўляюцца таксама мастацкія, хранікальна-дакументальныя і навукова-папулярныя фільмы, п'естаноўкі прафесійных і народных тэатраў, работы харавых, танцавальных і іншых калектываў, выканаўчая дзейнасць акцёрў, вакалістаў, музыкантаў, танцораў, чытальнікаў — дэкламатараў, лепшыя калектывы мастацкай самадзейнасці. Музычныя творы вялікіх і малых форм.

Творы літаратуры могуць быць прадстаўлены толькі палася апублікаванымі ў друку, а іншыя — пасля грамадскага азнамлення з імі.

— Хто мае права вылучаць творы на атрыманне прэміі?

— Гаркомы, райкомы камсамола, пярвічныя камсамольскія арганізацыі вобласці, камсамольска-маладзёжныя калектывы прадпрыемстваў, калгасаў і

саўгасаў, ударных камсамольскіх будоўляў, а таксама творчыя саюзы, установы культуры, органы друку.

— Парадак прысуджэння прэміі?

— Творы папярэдне абмяркоўваюцца грамадскасцю, камсамольскімі арганізацыямі, на старонках камсамольска-маладзёжных газет. Канчатковае рашэнне прымае бюро Мінскага абкома ЛКСМБ да 29 кастрычніка — дня нараджэння камсамола. Лаўрэаты атрымліваюць дыплом і грашовую прэмію.

У журы ўвайшлі: кампазітар І. Лучанок, архітэктар Ю. Градаў, паэт Г. Бураўкін, рэжысёр І. Вейняровіч і іншыя вядомыя дзеячы літаратуры і мастацтва.

Прэмія будзе прысуджацца адзін раз у два гады. Тэрмін прадстаўлення работ да і верасня ў год прысуджэння.

ТВОРЧЫЯ СПРАВАЗДАЧЫ ПЕРАД ЮБІЛЕЕМ

Дзеячы культуры і мастацтва Румыніі разам з усім народам рыхтуюцца ўрачыста адзначыць 30-ю гадавіну вызвалення краіны ад фашысцкага ярма. Яны пачалі ўжо выступаць у гарадах і вёсках рэспублікі з творчымі справаздачамі аб дасягненнях у галіне культуры і мастацтва.

У павеце Ясы адбыўся «Тыдзень румынскай музыкі». У яго праграму былі ўключаны найбольш значныя музычныя творы, напісаныя за 30 гадоў. Перад гледачамі разам з музычнымі калектывамі павеце выступілі салісты Бухарэсцкай філармоніі імя Джорджэ Энеску, аркестр Дзяржаўнай філармоніі з Клужы, вядомы камерны хор «Мадрыгал». У Ясах быў праведзены сімпозіум на тэму «Румынскае музыказнаўства і яго роля ў развіцці музычнай культуры ў краіне», у якім прынялі ўдзел вядучыя музыказнаўцы краіны.

У тэатры драмы і камедыі ў горадзе Канстанцы з вялікім поспехам прайшоў літаратурна-мастацкі фестываль «Славім сацыялістычную Румынію». Вядомыя румынскія паэты прачыталі на фестывалі вершы аб радзіме, партыі, барацьбе за мір, аб новым жыцці румынскага народа пры сацыялізме.

У тэатры драмы і камедыі ў горадзе Канстанцы з вялікім поспехам прайшоў літаратурна-мастацкі фестываль «Славім сацыялістычную Румынію». Вядомыя румынскія паэты прачыталі на фестывалі вершы аб радзіме, партыі, барацьбе за мір, аб новым жыцці румынскага народа пры сацыялізме.

Шэрагам цікавых, маляўнічых фестываляў і прадстаўленняў адзначаюць усенародныя святы тэатральныя калектывы сталіцы. Яны пачаліся з вялікага фестывалю «Бухарэсцкая культурная вясна», прысвечанага культурным, сацыяльным і эканамічным дасягненням румынскага народа за 30 гадоў пасля вызвалення краіны ад фашызму.

У жніўні ў сталіцы будзе праведзены фестываль румынскай драматургіі. Ён пазнаёміць гледачоў з лепшымі творами румынскіх аўтараў, якія навеяны барацьбой народа за нацыянальнае і сацыяльнае вызваленне, яго самаадданай працай у будаўніцтве сацыялізма.

З цікавасцю чакаюць аматары тэатральнага мастацтва Бухарэста новыя пастаноўкі, якія рыхтуюць да гістарычнай даты тэатр оперы і балета, Бухарэсцкі тэатр камедыі і іншыя мастацкія калектывы сталіцы.

Ю. БАУСІН,
(ТАСС).

ЗНАХОДЦЫ—3500 ГАДОЎ

Рэдкае адкрыццё зрабілі грэчаскія археолагі ў час раскопак на востраве Ціра ў Эгейскім моры. Пад тоўстым пластом лавы, немзы і іншых вулканічных парод вучоныя знайшлі дом, які добра захавалася. Ён быў пабудаваны больш трох з паловай тысяч гадоў назад. Знойдзеныя будова ўяўляе трохпавярховы будынак з каменю, які аздоблены каларовай трыкоўкай і ўпрыгожаны фрэскамі. Роспісы на сценах расказваюць аб жыцці на востраве да вывяржэння вулкана.

Выступаючы на прэс-канферэнцыі, кіраўнік археалагічнай экспедыцыі прафесар Спірас Марынагас выказаў меркаванне, што пахаваны горад быў сталіцай старажытнай Эгейскай дзяржавы. Закрануўшы пытанне аб раскопках, якія вядуцца з 1972 года, ён заявіў, у прыватнас-

ці, што знойдзеныя мініяцюры фрэскі адкрываюць новы і вельмі важны раздзел у гісторыі Міжземнага мора. Частка насценнага жывапісу, якая захавалася, расказвае, напрыклад, аб плаванні эгейскага флоту да берагоў Паўночнай Афрыкі. У адным з пакояў дома на бардзоры вышыняй у 60 сантыметраў паказаны тры афрыканскія гарады, больш за 20 караблёў і каля 180 чалавек. Гэта дазволіла вучоным зрабіць выслава, што Эгейская дзяржава сябрала са сваімі суседзямі, паспяхова гандлявала з імі.

Пасля рэстаўрацыі фрэскі і іншыя знойдзеныя рэчы будучы вывезены з вострава і выстаўлены ў адным з музеяў Грэцыі.

І. МАКУРЫН,
(ТАСС).

ВУЧАЦА НАСТАЎНІКІ

Для далейшага развіцця адукацыі на Кубе, поспехі якой цяпер добра вядомы ва ўсім свеце, важнае значэнне мае павышэнне кваліфікацыі выкладчыцкага складу. Да рэвалюцыі ў краіне не існавала ніводнай установы або органа, якія займаліся б удасканаленнем ведаў настаўнікаў. Буржуазныя ўрады гэтай праблема не хвалілі.

Цяпер гэтымі пытаннямі займаецца Інстытут удасканалення настаўнікаў, створаны 20 красавіка 1960 года, неўзабаве пасля ўсталявання народнай улады.

У будынку інстытута — прасторныя аўдыторыі, лабараторыі, лінгафонныя і метадычныя кабінеты, забяспечаныя самым дасканалым абсталяваннем. За апошнія пяць гадоў на курсах, арганізаваных пры інстытуце,

прайшлі перападрыхтоўку 23 тысячы настаўнікаў і выкладчыкаў тэхнікумаў. Набыты вопыт дае магчымасць яго калектыву складаць цяпер доўгатэрміновыя планы работы, якія ахопліваюць тры асноўныя напрамкі дзейнасці: удасканаленне педагогічнага майстэрства выкладчыцкага складу, даследчая работа ў галіне адукацыі і ўдзел разам з сумежнымі ўстановамі ў распрацоўцы метадаў выкладання для школ і іншых навучальных устаноў. Вялікую ўвагу інстытут надае марксісцка-ленінскай падрыхтоўцы настаўнікаў і выкладчыкаў.

У бліжэйшы час плануецца стварыць філіялы інстытута ўдасканалення настаўнікаў у галоўных правінцыяльных гарадах Кубы.

В. ПАЛІКАРПАЎ,
карэспандэнт ТАСС.
Гавана.

ЗДЫМАЕЦА САВЕЦКА-НАРВЕЖСКИ ФІЛЬМ

У раёне Кіркінеса палізу граніцы з Савецкім Саюзам праводзяцца натурныя здымкі савецка-нарвежскага мастацкага фільма «Пад каменным небам». Кінакарціна здымаецца па сцэнарыю Юрыя Нагібіна і вядомага нарвежскага пісьменніка Сіг'ерна Хельмебакна. Яна расказвае аб вызваленні савецкімі войскамі восенню 1944 года Паўночнай Нарвегіі ад гітлераўскай акупацыі і ваеннай

дружбе савецкіх салдат і ўдзельнікаў нарвежскага руху супраціўлення.

Прэм'ера фільма адбудзецца адначасова ў Маскве, у Осла і Кіркінесе ў настрычкіну, у дні святкавання 30-годдзя вызвалення Паўночнай Нарвегіі ад фашысцкіх захопнікаў.

Е. ЗОЦІН,
карэспандэнт ТАСС.
Осла.

ПА ТОЙ БОК

ВОСЬ ЯНА, «ДЭМАКРАТЫЯ»!

Буржуазная прапаганда, не шкадуючы сродкаў, шумна расхваляе выбары, якія праходзяць у капіталістычных краінах, рэкламуючы іх як рэальную праўду палітычнай свабоды і дэмакратыі. Яна на ўсе лады рэкламуе нібыта дэмакратычны характар сваёй выбарчай сістэмы, асабліва расхваляе шматпартыйнасць і магчымасць вылучэння многіх кандыдатаў. На справе ж маніпалісты пазбаўляюць народныя масы магчымасці выказаць сваю волю і выбіраць сапраўдных абаронцаў іх інтарэсаў. Маючы такія магутныя сродкі, як капітал, друк, радыё, тэлебачанне, выкарыстоўваючы сваю агентуру ў прафсаюзах і іншых масавых арганізацыях, буржуазія і яе ідэолагі ўводзяць народныя масы ў зман, навяваюць выбаршчыкам сваіх кандыдатаў, абмяжоўваюць правы працоўных на ўдзел у выбарах і г. д. Розныя буржуазныя партыі звычайна гэта толькі розныя групы пануючай буржуазіі.

У выніку жорсткай шматпартыйнай барацьбы працоўныя капіталістычных краін — 21 года. Гэты цэнз пазбаўляе значную частку моладзі магчымасці ўдзельнічаць у выбарах. Напрыклад, у Францыі такім чынам пазбаўлены права ўдзелу ў выбарах звыш 2,5 мільёна чалавек (менавіта столькі налічваецца ў краіне юнакоў і дзяўчат ва ўзросце ад 18 да 20 гадоў).

Асабліва высокі ўзроставы «бар'ер» у адносінах пасіўнага выбарчага права, гэта значыць быць выбраным. У радзе капіталістычных краін у ніжняй палаты парламентаў могуць быць выбраны толькі гвамаўзіяне, якія дасягнулі 25—30 гадоў. А ў верхняй палаты выбіраюцца грамадзяне, якія дасягнулі 30 гадоў. — у ЗША і Японіі, 35 гадоў — у Бразіліі, Францыі і на Філіпіпах, 40 гадоў — у Бельгіі, Італіі і Турцыі.

У многіх капіталістычных краінах да выбаршчыка прад'яўляюцца патрабаванні аб пэўным узроўні адукацыі. У сучасных умовах, налі ў свеце налічваецца звыш 700 мільёнаў непісьменных, сярод якіх значная колькасць падвергнутых дыскрымінацый меншасцяў, адкапаныяны

ніна па канстытуцыі.

За неграў — будучых выбаршчыкаў — павінны паручыцца белыя або гэтыя ж негры павінны быць вядомы рэгістратарам у абшчынах, дзе яны жывуць як «добрыя чорныя».

У выбарчых сістэмах большасці капіталістычных краін устаноўлены цэнз аселасці. Згодна дадзенага пазіву, права галасаваць або быць выбраным, выбаршчык атрымлівае толькі тады, калі стала жыве ў пэўнай мясцовасці на працягу ўстаноўленага законам часу.

У Аўстраліі (у штатах Новы Паўднёвы Уэльс, Заходняя Аўстралія, Тасманія) цэнз аселасці для актыўнага выбарчага права складае не менш шасці месяцаў пражывання на тэрыторыі Аўстралійскага Саюза, тры месяцы — на тэрыторыі штата і адзін месяц — у далёнай акрузе. Для ажыццяўлення выбарчага права цэнз аселасці ў большасці выпадкаў складае тры гады.

Для ўдзелу ў парламенцкіх выбарах Паўночнай Ірландыі выбаршчыку акрамя таго, што ён павінен атэставанаць сваю годнасць, трэба на-

— П'ЕСКА, на мой погляд, нішто сабе, — сказаў галоўны рэжысёр, шумліва дыкаючы і пакрэтваючы. Ён заўсёды соп і крактаў, калі адчуваў задавальненне. — П'еска падыходзіць, — працягваў ён. — Паспрабуем, га? Мастацкі савет, улюбёна пазіраючы на свайго рэжысёра, даў згоду.

— Вы ўлічыце, лебедзі мае, — казаў галоўны рэжысёр на першай жа рэпетыцыі, — што п'еска ўсё-ткі та-

разоў было, — гусь вы мой, — раздражнёна ўсклікнуў галоўны рэжысёр. — Акцёры ўжо сядзелі побач з гледачом, ляжалі ў яго ў нагах і нават, здаецца, хадзілі па яго галаве.

— Я вось што прыдумаў! — падаў голас памочнік рэжысёра, — пойдзем у фае. Прыцягнем да дзеяння буфет, вешалку і курыльню.

— Было! — прагрымелі акцёры хорам.

— А вось пажарнай лясвіцы яшчэ не было, — сказаў

тэкст п'есы. Там жа што сказана? «Дзеянне адбываецца на скрыжаванні загараднай шашы». Вось і я прапаноўваю: пасадзім гледачоў у аўтобусы, адвядзем на бліжэйшую загарадную шашу і там сыграем спектакль.

Галоўны рэжысёр радасна выгукнуў:

— Ах вы, паўлінчык мой даражэнькі! Вось гэта я разумю, размах!

— Так, але чым мы зоймем гледачоў па дарозе? — уздыхнуў дырыжор! — Хіба што харавымі спевамі...

— А што рабіць з месцамі? — пацікавіўся адміністратар, — каго ўладкоўваць на першых сядзеннях аўтобуса, каго на задніх? Пасля: прыйдзе на прэм'еру начальства, яго ў аўтобус не запінеш, трэба падаваць «Волгу». А калі крытыка па дарозе растрасе, уяўляецца, што ён потым напіша? Ды і аўтобусы ў нас ненадзейныя, матары могуць заглохнуць.

— Шкада, вельмі шкада, — сказаў галоўны рэжысёр, — калі ў творчай арганізацыі па віне адміністрацыі глухнуць такія ідэі... Добра, рабіць няма чаго, будзем вырашаць творчую задачу інакш. Сыграем спектакль на гэтым... на гарышчы!

— Не, што вы, — запярэчыў пажарнік, — гарышча ў нас небяспечнае наконт агню, а калі туды пусціць яшчэ публіку...

— Ды колькі яе будзе!

— Колькі б ні было. Калі са сваімі вогнетушыцелямі хаця б адзін на трох, тады іншая размова...

— Ну як працаваць, у такіх умовах — прастагнаў рэжысёр і маркотна памаўчаўшы, здаўся:

— Добра. Играем спектакль у глядзельнай зале.

Па-мойму, нідзе, ніколі яшчэ акцёры не сядзелі ў гледачоў на каленях. Мы пасадзім! Яны будуць шаптаць свае ролі гледачам на вуха. Такого інтэму тэатр яшчэ не ведаў!

— І не будзе ведаць, — уздыхнуў адміністратар, рыпнуўшы крэслам. — Чуюце? Аднаго чалавеча ледзь вытрымлівае. Пасадзіце адразу двух — правалімся!

— Дык што ж вы прапаноўваеце, каршун вы мой? — сумна прамовіў рэжысёр.

— Слухайце, усё там адміністрацыя...

— Ці не с...

Ю. Заламароў

З ШЫРОКІМ размахам

го... З глыбінёй, але без размаху. Ці наадварот, з размахам, але без глыбіні. Наогул, чагосьці не хапае. Аб'ёмнасці! Такой, разумею, атмасферы. Павеіра... Так што наша задача — напоўніць гледача гэтым павеірам. Надзець яго! Зразумелі?

— Калі вы наконт глыбіні сумняваецеся, — задумена прамовіў памочнік рэжысёра, — то ёсць думка.

— Ну, ну, голуб вы мой шызакрылы...

— Перанясце дзеянне ў глыбіню.

— А дакладней?

— У аркестравую яму.

— Х-м... — Рэжысёр задыхаў было грамчэй, але ў момант прытаіў дыханне. — Дык жа глядзі тады нічога не ўбачыць!

— Акцёры будуць па чарзе ўзбірацца на дырыжорскі пульт.

— Н-

пажарнік, які зазірнуў на рэпетыцыю.

Усе засмяяліся, а галоўны рэжысёр раптоўна закрэктаў, задыхаў шумна, узнісла сказаў:

— У гэтым штосьці ёсць, буслы вы мае. Чаму б нам для шырокага размаху не перайсці на лясвіцу? Наогул, не пакінуць наш тэатр?

— Назусім? — сумна спытаў дырыжор.

— Часова! Перанесці дзеянне на вуліцу. Вырашыць спектакль, так сказаць, не знутры, а звонку. Сыграць яго проста на панелі!

— Я не пайду на панель, — рашуча заявіла станоўчая геранія. — І потым: гледачы... Куды ж мы падзенем гледачоў?

— А гледачам будучы прахожыя. Разумею? Вілеты будзем прадаваць, каб гледачы стаялі, а спектакль назавём «На прашыгніце мі-

МІНІАЦІОРЫ

Віктар АЛДАНСкі

СВОЕЧАСОВЫ

АДКАЗ

Ліст з выдавецтва атрымаў Дзям'ян: — Ваш зборнік вершаў Мы ўключылі ў план... Але ж ён вершамі Не забавляўся сам, І бацька вершаў Зроду не пісаў.

Хто ж аўтар! Адшуканы быў, нарэшце, след: Паслаў той рукапіс Яго нябожчык-дзед.

НЕПАСЛЯДОУНАСЦЬ

Ён разбіраецца ў правах — прыкметны скрозь яго размах. Пра абавязкі ж кажа ціха: — Навошта гэтая шуміха! Пераклад з якуцкай.

Уладзімір ПРАВАСУД

ЗАУСЁДЫ ПЕРШЫ

Ён першы новага начальніка вітаў. Хваліў яго на сходах і нарадах Калі ж начальніка знялі з пасады, Ён першы з ім вітацца перастаў.

УСЁ ПАД ДУБ

Дубовы стол. І крэсла з дуба. Пад дуб падведзен кабінет. І тут дубовым думкам любя Сядзець і не глядзець на свет.

З НЯМЕЦКАГА ГУМАРУ

- Калі я іграў на піяніна, суседзі разбілі мне акно!
- Ну і дурні! Цяпер твая музыка будзе чуваць ім яшчэ лепей.
- Учора я прабыў у канторы да дзесяці гадзін вечара.
- Сам вінаваты! Навошта не папрасіў, каб цябе пабудзілі раней?
- Навошта ты спіш з акулерамі на носе?
- Бо бачу заўсёды надта невыразныя сны.
- Мой муж не ўмее сябе паводзіць! Калі я гавару, ён заўсёды пазяхае.
- Дык можа ён не пазяхае, а проста хоча сам нешта сказаць?

Пераклад Г. БАЛАН.

МІМАХОДЗЬ

Студэнт за словам у кішэню не палезе: гэта вельмі кідаецца ў вочы.

У правіл добрага тону выключэнняў не бывае.

Алесь ШАУЦОУ.

